

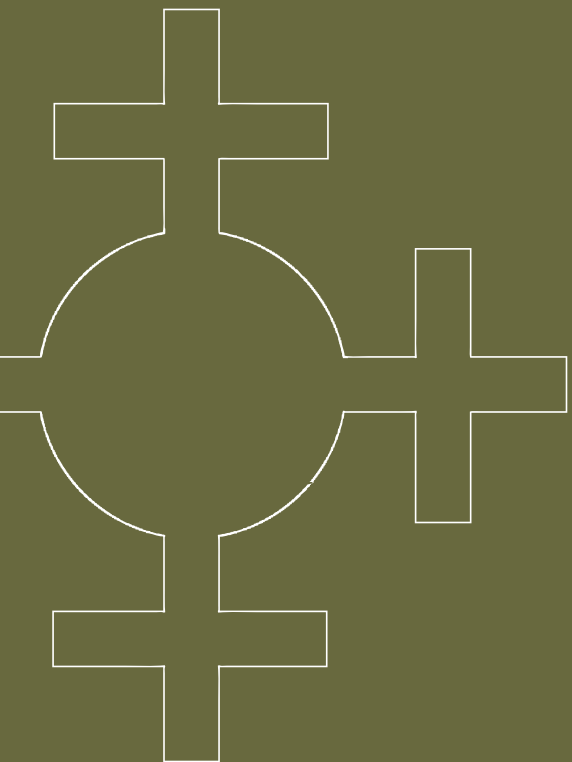

ÉnKropp

BIND 2

Aids og det gudstjenestefeirende fellesskapet

Én Kropp

BIND 2

Aids og det gudstjenestefeirende fellesskapet

Én Kropp, bind 1, består av en samling refleksjoner omkring utfordringer som hivrelaterte stigma stiller til kirkene. Bind 2 inneholder ressurser for bønn, liturgi, gudstjeneste og bibelstudium, samt personlige vitnesbyrd fra mennesker som lever med hiv eller aids. Bind 1 finnes på engelsk, portugisisk og norsk, bind 2 på engelsk og norsk.

REDAKTØR	Elizabeth Knox-Seith, Folkekirkens Nødhjelp
PROSJEKT KOORDINATOR	Jan Bjarne Sodal, Norges kristne råd
REDAKSJONSKOMITÉ	Precious Mwewa, journalist, Zambia; Japhet Ndhlovu, Zambias kristne råd; Elias Zacarias Massicame, Mosambiks kristne råd; Jan Bjarne Sodal, Norges kristne råd; Birthe Juel Christensen, Folkekirkens Nødhjelp, Danmark.
EKSTERN KONSULENT	Gillian Paterson
OVERSETTELSE	Ivan Chetwynd
FOTOGRAF	Ulrik Jantzen, Das Büro, København
MODELLER	Beauty Chandra og Preben Bakbo Sloth, HIVaktivister
GRAFISK DESIGN	Kit Halding, Survivalkit.dk
TRYKK	Nr.1 Arktrykk as, Mysen
UTGIVER	Kirkesamarbeidet Norden-Foccisa
ISBN 13	978-82-7941-027-0
ISBN 10	82-7941-027-9
©	Norges kristne råd 2006
Original tittel	One Body

Kirkesamarbeidet Norden-FOCCISA er et samarbeid mellom elleve nasjonale kristne råd i det sørlige Afrika og fem nasjonale kristne råd i de nordiske land.

Kirkesamarbeidet Norden-FOCCISA takker NORAD og Danida/Folkekirkens Nødhjelp for støtte til dette prosjektet

Denne trykksak må ikke selges videre eller utnyttes kommersielt. Materialet kan fritt siteres og trykksaken eller deler av den kopieres med behørig kildeangivelse.
BØKENE DISTRIBUERES GJENNOM DE KRISTNE RÅD I NORDEN OG DET SØRLIGE AFRIKA.

I NORGE KAN EKSEMPLARER BESTILLES HOS:

Norges kristne råd Tel. +47 23 08 13 00 e-post: nkr@ekumenikk.org

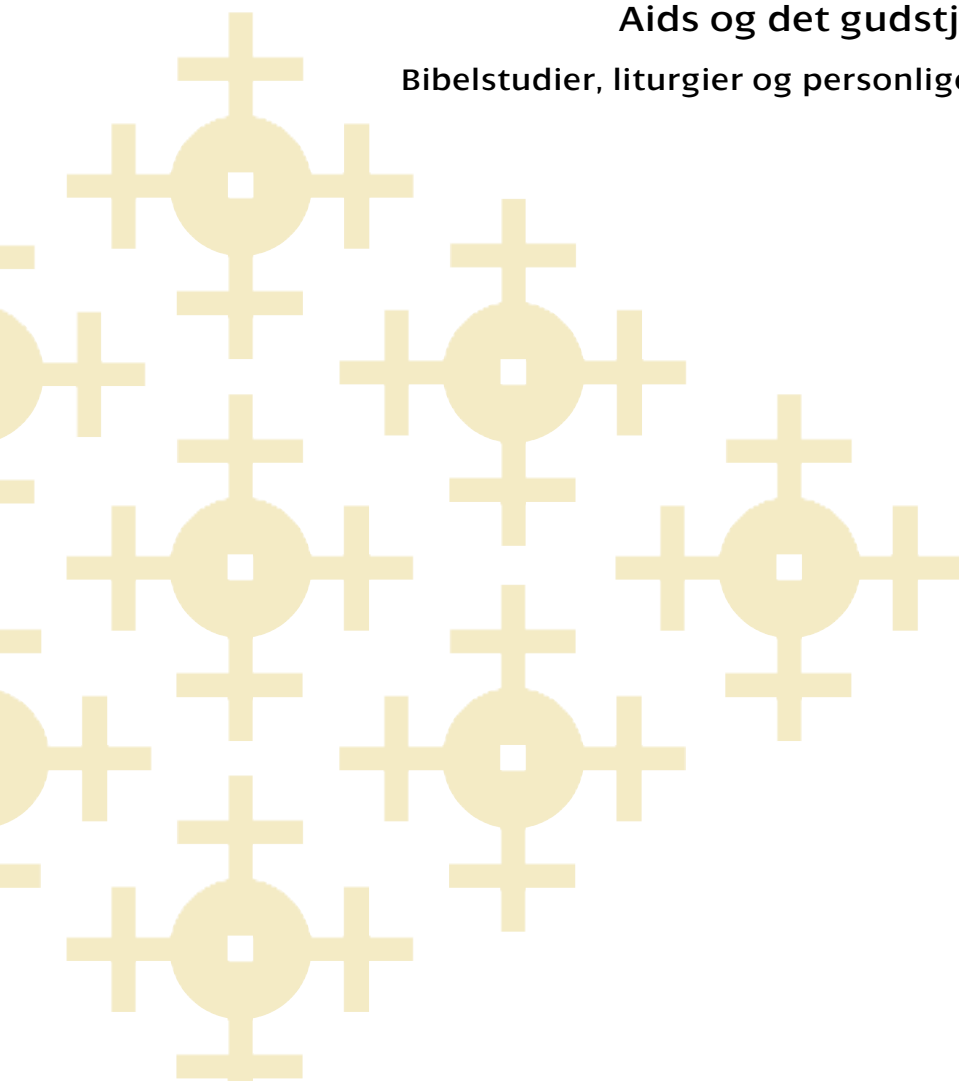

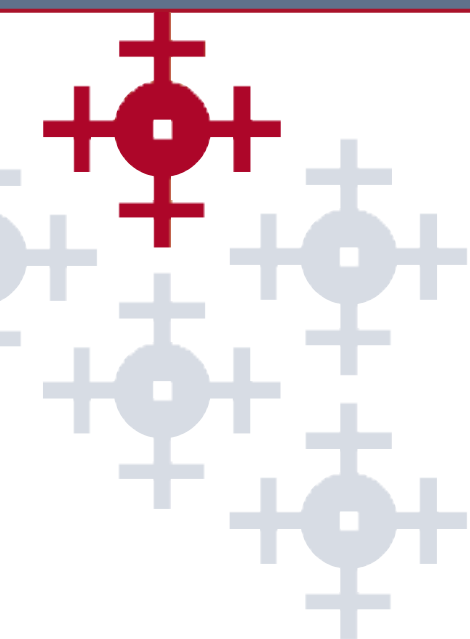
Én Kropp

BIND 2

Aids og det gudstjenestefeirende felleskap
Bibelstudier, liturgier og personlige beretninger fra nord og sør

KIRKESAMARBEIDET NORDEN-FOCCISA

INNLEDNING

Enhet i forskjellighet	5
DANMARK Positiv	7
DANMARK En ny visjon for kirken	8
ZAMBIA Å bryte skammens taushet	12
ZAMBIA Mot til å være åpen	12
NORGE Stigma og verdighet	14
NORGE Et trygt rom for dialog	16
NORGE Et møtested	18
ZAMBIA En vei inn i Bibelen	20

KIRKEN

ZAMBIA En barmhjertig kirke	23
MOSAMBIK Inkludering som utfordring	24
DANMARK Tillitens fellesskap	26
NORGE Vår felles menneskelighet	28
NORGE Kvinnen de ville steine	31
DANMARK Retreater som gir håp	32

SEKSUALITET

ZAMBIA Kjønn og makt	35
ZAMBIA Seksualitet som gave og ansvar	36
NORGE Hvem tør kaste den første steinen?	38
DANMARK Mening, tap og død	42

GUDSBILDER

DENMARK Noe rørte ved meg...	45
ZAMBIA Kjærlighetens omfavnelse	46
DANMARK Levende gudsbilder	48
ZAMBIA Gud som tilgir	50
ZAMBIA Gud som skaper	51
NORGE Gud som bryter regler	52
ZAMBIA Gud som ikke fordømmer	54
NORGE Vandregudstjeneste	56
DANMARK Gud som er nær	60
DANMARK Gud som rører ved oss	62
DANMARK Lystenning	64
DANMARK Bønn på Verdens aidsdag	66

Enhet i forskjellighet

AV JAPHET NDHLOVU, ZAMBIAS KRISTNE RÅD, JAN BJARNE SØDAL, NORGES KRISTNE RÅD, BIRTHE JUEL CHRISTENSEN, FOLKEKIRKENS NØDHJÆLP, DANMARK OG ELIAS MASSICAME, MOSAMBIKS KRISTNE RÅD

Gjennom historien har de fleste kristne sett på gudstjenesten som det viktigste uttrykket for kristen identitet. Flere teologer har definert mennesket som homo adorans, det tilbedende mennesket. Det å tilbe Gud betraktes som sentralt i det å være menneske. Det er i gudstjenesten – hjerteslaget i våre tros-samfunns liv – at vi kan være i felles dialog med Gud og bringe Gud inn i våre egne livserfaringer.

Som en integrert del av dette felles prosjektet med teologiske refleksjoner omkring hiv og aids blant kristne råd i det sørlige Afrika og i de nordiske landene – Kirkesamarbeidet Norden-FOCCISA – har vi arbeidet med liturgier og bibelstudier. I Bibelen og gjennom bibelstudier, og ved å skape eksperimentelle liturgier, har vi gjenoppdaget gamle inspirasjonskilder og oppdaget nye. Dette er et svar på det presserende behov for praktiske ressurser som kan koble Guds Ord sammen med vårt

liv når det gjelder hiv og aids, i lys av de spesielle utfordringer og behov som epidemien har avdekket.

Kirkens liturgi er rotfestet i hvert enkelt fellesskaps erfaringer. Fellesskapene gjenspeiler som oftest et stort mangfold av erfaringer og livssituasjoner – unge og gamle, rike og fattige, friske og syke, menn og kvinner, hivpositive og hivnegative, familier og enslige, triste og glade, de som kjemper og de som har fred. Kirkens liturgi uttrykker hele fellesskapets gudsforhold, så gudstjenesten må være dynamisk og berøre alle utfordringer som mennesker møter. Liturgien må derfor ta opp i seg alle de ulike utfordringene som mennesker bringer med seg inn i gudstjenesten. Den må også være inkluderende, slik at den i sin omtale av og tiltale til Gud bevisst unngår stigmatiserende og ekskluderende holdninger og språk. Vi har forsøkt å følge disse prinsippene i våre liturgier og bibelstudier, og etterstrebet å gjøre dem så fleksible og anvendelige som mulig.

Vi har bevisst valgt å innlede boken med personlige vitnesbyrd fra mennesker som lever med hiv og aids, i nord og i sør. Disse vitnesbyrdene reiser viktige spørsmål om hvordan man

oppdager, eller gjenoppdager, en kristen tro. Vårt håp er at resten av denne boken antyder en del av et svar – og i hvert fall uttrykker en vilje til å utvikle inkluderende liturgier og bibelstudier som en del av den globale utfordringen som kirkene står over for i møte med hiv og aids.

Sør-Nord-samarbeid

Dette prosjektet ble satt i gang av kristne råd i fem nordiske land og elleve land i det sørlige Afrika, med kirkesamarbeidet Norden-FOCCISA som paraply. Kirkene i Zambia, Mosambik, Norge og Danmark førte arbeidet videre med det mål å fremme teologiske refleksjoner omkring temaer som hivepidemien reiser.

I denne boken vil du finne ressurser for liturgier, bibelstudium, gudstjenester og andre gruppeaktiviteter til bruk i en tid med hiv og aids. Materialet omfatter personlige vitnesbyrd, bibelstudier, liturgier, dikt og refleksjoner. Disse er skrevet eller skapt av mennesker som lever med hiv eller aids, eller av mennesker som står dem nær, og som har oppdaget at de ressursene som finnes, ikke alltid dekker behovene som deres grupper eller menigheter møter i dag.

Målgruppen for materialet er mennesker i lokalsamfunn, i nord så vel som i sør, som har ansvar for undervisning, forkynnelse, gudstjenesteliv eller andre menighetsaktiviteter. Behovet er stort når det gjelder bibelstudier eller liturgier til bruk midt i den utfordringen som hiv og aids er for kirkene. Men våre liturgiske tradisjoner er veldig forskjellige, og vi påstår ikke at denne samlingen er bred nok, dyp nok eller mangfoldig nok til å møte alle de behovene som finnes. Prosjektet gjenspeiler heller de kontrastene som finnes i kristen erfaring med hiv og aids, og viser noen måter å nærme seg utfordringene på.

De tre temaene

I fokus står, som i det første bindet i serien, tre temaer som trer spesielt frem i erfaringer med hiv:

- 1) Den inkluderende kirke
- 2) Seksualitet
- 3) Våre gudsbilder

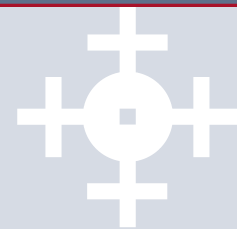
Det vi har gjort, er å sammenstille hvert tema med enkelte bibelsteder, og spørre hvordan en liturgi eller bibelstudie kunne se ut i lys av refleksjonene omkring seksualitet, kirken og gudsbilder i første bind. Tekstene er derfor meget forskjellige, alt etter den regionale sammenhengen de ble skapt i.

Vi sier ikke at disse er de eneste måtene de enkelte bibelstedene kan brukes på. Dette vil variere radikalt alt etter situasjonen og sammenhengen til den som skal bruke dem. Målet har vært at denne samlingen ressurser skulle gjenspeile den enheten i mangfoldet som vi er kalt til – mangfoldet i den ene universelle Kristi kropp, som vi kaller kirken.

Du kan bruke disse ressursene akkurat som du vil. Du kan velge ut, tilpasse eller klippe og lime nøyaktig slik det passer best i din egen tradisjon og sammenheng.

Vi håper at dette materialet kan inspirere til og frembringe videre refleksjon, som kan føre til utviklingen av andre liturgier og bibelstudier om emner knyttet til hiv og aids. Mest av alt håper vi at den prosessen som vi har vært gjennom i utarbeidelsen av dette materialet, vil så små frø som kan føre til dannelse av inkluderende fellesskap i kirkene, globalt og nasjonalt så vel som lokalt.

Hvor vi enn kommer fra, hvem vi enn er, om vi er hivpositive eller hivnegative, trenger vi hverandre for å kunne bli de sanne selvene som Gud ønsker at vi skal være – Én kropp i Kristus.

Positiv

Redd...

Redd for meg
og min sykdom
- for når det skal skje
- for hvordan det skal skje

En sakte død
eller kanskje rask og smertefri?

Menneskene...
de som ikke gjengjelder min kjærlighet
de som ikke gir meg den tryggheten jeg trenger

Den økonomiske krisen...
der hjelpen ikke finnes
det gjør smerten min enda verre

Alle ser hoderystende på meg...
"Du skal jo dø likevel!"
"Vi vet jo ikke hva fremtiden kunne bringe!"
"Har du tegnet livsforsikring?"
Jeg tør ikke elske med deg, tenk om du dør fra meg!"
"Hva om du smitter meg?!"

Lysten er der...
Jeg vil binde repet om halsen
Jeg hopper for f...
Tar alle pillene,
men kanskje det skjer i morgen
i veikrysset
eller et jagerfly styrter i stuen min
Nei...

Jeg har fått min advarsel.
Varselet bare få mennesker får.
Gjør det meg til noe særegent?
Noe spesielt?
Det gjør meg redd
- men likevel glad.
Det har lært meg å elske livet
og sette pris på det
i stedet for bare å leve det.

Nå vil jeg leve.
Nå vil jeg oppleve kjærligheten.
Nå vil jeg oppleve tryggheten.
Tro på meg...
Få meg til å lytte...
Lytte til min indre stemme.

Stemmen
som får meg til å kneise med nakken
og le mot min skjebne.
Den får meg til å leve intenst
og forteller meg
at nok blir mitt liv kortere enn andres,
men kanskje blir det også bedre?
Jeg håper...

DORTHE, LEVER MED HIV, DANMARK

Vitnesbyrd fra en som
har levd lenge med hiv

En ny visjon

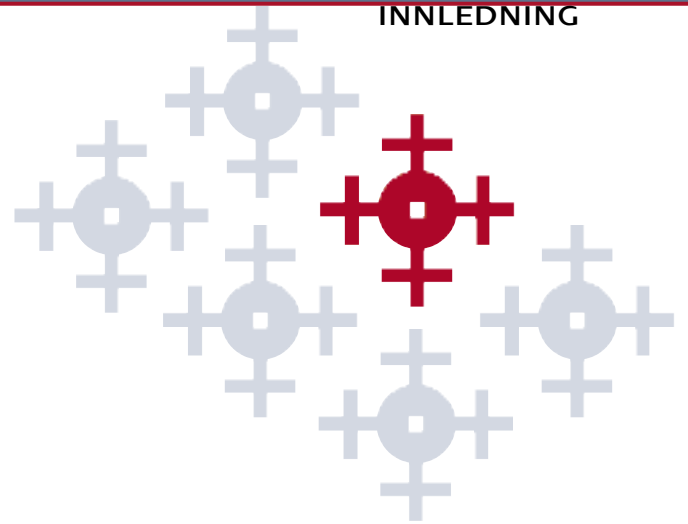
AV PREBEN BAKBO SLOTH

I ungdomstiden skal man jo se framover, legge planer, ha visjoner og drømme drømmer. Å fokusere på lidelse og en tidlig død er ikke det vi normalt forbinder med å være ung. Men å teste hivpositivt som 24-åring endrer brått disse perspektivene. I tillegg spådde min lege ved første samtale at jeg hadde ca. fem år igjen. Fremtiden ble en trussel, planlegging virket utsiktsløst, visjoner ville være virkelighetsflukt og drømmeri, illusjoner og falske forhåpninger.

Å bli smittet av en som ikke våget å si sannheten, betydde for meg en altoverskyggende knekk i min tillit til andre mennesker. Hvordan skulle jeg noensinne kunne tørre tro på et annet menneske når min tillit var blitt sviktet så grundig at det til og med førte et dødelig virus med seg? Hvordan skulle jeg gjenskape tillit til min egen dømmekraft? Ville jeg noensinne kunne feste tillit til at jeg selv kunne forvalte ansvaret for mitt eget liv? Disse spørsmålene førte til meget lav selvrespekt og en følelse av apati når jeg selv sviktet andre.

Den gang var deler av kirkens høyrefløy særdeles høyrøstede med et budskap om at hiv og aids er Guds straff for et syndig liv. Allerede lammet av sjokk over å være "dødsdømt" var det umulig ikke å internalisere og akseptere dette budskapet, å ta denne Guds dom på meg, bære den og forsøke å akseptere denne bisarre guddommelige form for rettferdighet. Dødsmerket av hiv, rammet av Guds vrede, eksistensielt i krise og jaget av skam og skyld var det ikke mulig for meg å søke hjelp hos noen som helst. Jeg turte ikke henvende meg til noen i min smerte, overbevist om at alle ville vende meg ryggen, slik Gud allerede hadde gjort.

Gud kan man ikke forstille seg overfor, med mennesker kan man forsøke. Det ble til to år alene med min hemmelighet. To år i et psykisk, åndelig og følelsesmessig helvete. To år med løgn, bortforklaringer og fortrenghing. To år som førte meg lenger og lenger bort fra venner og familie, inn i ensomhetens kalde mørke. Jeg flyktet fra den kirken jeg var medlem

DANMARK

for kirken

av på det tidspunktet. Jeg følte jeg sto overfor ekskommunikasjon.

Et nytt gudsbilde

Først etter et par år turte jeg begynne å tenke på å søke hjelp, å ta sjansen på å være åpen om min hivstatus overfor enkelte utvalgte, å reflektere over om hiv er Guds straff og å vurdere mine gudsbilder. Gud talte også til meg i bilder som tydelig sa at jeg kunne flykte fra kirkene, men Gud selv ville aldri slippe meg. Jeg fant et åndelig hjem i en liten menighet i København. Her opplevde jeg varme, forståelse, aksept og omsorg. Jeg møtte andre hivsmittede, noe som for alvor satte i gang en helende prosess, som nå, mer enn 15 år senere, ennå ikke er avsluttet. Jeg opplevde at ingenting, heller ikke hiv eller aids, kan skille meg fra Guds kjærlighet, jf. Rom. 8. I dette kjærlige og inkluderende miljøet svant følelsen av skyld og skam fort hen.

Forkynnelsen av Guds ubetingede kjærlighet og fellesskapets varme tegnet et nytt gudsbilde for meg, et bilde jeg kunne speile meg i for å hente styrke. Sakte begynte også min tillit til andre mennesker og til meg selv å vokse.

Denne prosessen mot større selvrespekt og tillit til meg selv og andre varte i flere år, og fikk støtte fra tålmodige, kjærlige og forstående mennesker i og utenfor menigheten – og fra en opplevelse igjen og igjen av aldri å være totalt forlatt av Gud.

Livet ber om en mening

Mange andre spørsmål og problemer har preget de siste atten årene: angsten for å bli syk, angsten for smerte, angsten for døden, følelsen av håpløshet og meningsløshet ved å ha mistet så mange venner og bekjente allerede, manglende tro på fremtiden osv. Det har til tider vært vanskelig å fastholde selv kortsiktige mål, for slett ikke å tale om å fastholde en mening med livet midt i all smerten, tapene og lidelsen. Først gjennom de siste fire-fem år har jeg nådd en visshet om at hvis livet og døden har en mening, må lidelsen også ha det. Uten troen på

en mening, eller uten viljen til å søke en mening, ville jeg ha resignert, gitt opp, funnet alt hensiktsløst. Jeg ville ha gått til grunne, menneskelig, åndelig og følelsesmessig. Egentlig er det vel livet selv som spør etter en mening, og jeg må svare. Svare med å søke og oppdage en mening – eller meninger – i takt med tidens og livets omskiftninger. Svare ved å leve.

Fellesskapet med Gud i dialog, i bønn og meditasjon, i refleksjon og i synet av mitt eget speilbilde i evangeliene og Det gamle testamentes salmer, fellesskapet og dialogen i menigheten og med andre hivsmittede har alle vært Guds redskaper i denne helende prosessen.

Menigheten og fellesskapet med andre kristne har vært en uvurderlig hjelp og støtte. De har vært med på å bygge en bro fra død til liv, fra sonderknusthet til helhet, fra selvhat til kjærlighet.

Kirken har aids

Som nysmittet var det første budskapet jeg møtte i kirken et budskap om fordømmelse, og "fordømmelse er forsømmelse av Guds kjærlighet", som pastor Carina Wøhlk en gang formulerte det i en preken på Verdens aidsdag. Men hvorfor er det nettopp kirken, eller en del av den, som er eksponent for denne fordømmelsen? Jeg finner jo masser av eksempler i Bibelen på at Guds sinnelag nettopp over for de svake, utsatte og utstøtte er kjennetegnet av en inkluderende, kjærlig og omsorgsfull favn. Og det som dere har gjort mot en av disse minste, har dere gjort mot meg – både av godt og vondt.

Og med Paulus' sammenligning i mente av kirken med en kropp, med Kristus som hode, ser jeg noen ganger et bilde der visse teologer og andre fortolkere er tennene, og jeg en del av det snørret som kroppen ønsker å skille seg av med! Men når ett lem har aids, lider hele kroppen, og kirken har dermed aids. Kirken må vise medlidenhet i omsorg hvis den vil leve opp til Paulus' bilde. Og hvis den ikke vil det, må kirken kalle seg noe annet, for da er den i stedet et ynglested for frustrasjon, skuffelse og smerte.

Oppvekst

Jeg har vokst opp med kirken, Den danske folkekirke, som mitt annet hjem. Slik jeg var fortrolig med mitt eget hjem, var jeg også fortrolig med kirkens liv, ritualer og språk. Jeg beveget meg der som hjemmevant. Men når jeg opplever at jeg i dette ene av mine hjem ikke kan tale om den smerten det er, og den angsten det utløser å leve med hiv, føler jeg meg med ett ikke lenger hjemme i mitt eget hjem.

Til tider har smerten og angsten fylt så mye at jeg har vært nødt til å tale om det med noen, og når min fortrolighet og smerte så blir møtt med taushet og dårlig skjult vemmelse, føler jeg meg hjemløs i mitt eget hjem, splittet. Hvis jeg må rive meg selv i stykker, slik at bare den friske, velfungerende, respektable delen av meg kan få plass, er det mindre smertefullt å forlate hjemmet og være hjemløs men hel, i og med min smerte.

Å høre familie- og kirkemedlemmer si at de skammet seg over meg, økte bare denne opplevelsen av hjemløshet. Når en hivsmittet blir avvist av kirken på denne måten, krever det en sterk tro eller en sterk gudserfaring for ikke å vende Gud ryggen også. Det bør vel ikke være slike frukter som kirken kjennes ved?

Å være et helt menneske i Guds hus

Gud har skapt hele mennesker. Ånd, sjel og kropp. Og i Guds hus må det derfor også tenkes på hele mennesket, gis omsorg for hele mennesket. Dette innebærer naturligvis sjelesorg, åndelig veiledning, forbønn etc., men for mennesker med et så stigmatiserende sykdomskompleks som hiv eller aids er det ikke nok å vite at du alltid kan gå til kirken med dine åndelige problemer.

Kirken må eksplisitt og løpende informere om at også hiv-positive er velkomne. Hiv, aids seksualitet, stigmatisering etc. må jevnlig være på kirkens dagsorden – ikke bare i forbindelse med Verdens aidsdag.

Heldigvis ser jeg kirker rundt omkring i verden som virkelig gjør sin visjon om Guds rike, både i menighetens fellesskap og i samfunnet omkring. Men med 40 millioner hivsmittede i verden er det sannelig også på tide. I denne situasjonen må kirken frigjøre seg fra vanetenkning og en lammende, undertrykkende og eksklusiv teologi og praksis. I forlengelse av beretningen om det gammeltestamentlige jubelår – skjønt det kanskje aldri ble realisert – kunne kirken øyeblikkelig erklære jubelår, jubeltid, jubelrom.

Den kunne skape jubel og frihet fra skyld og skam ved å vise aksept og omsorg for hivsmittede. Bønn om tilgivelse for år med nøling. Jubel over et fellesskap der alle behandles likt, der hivsmittedes innsikt, erfaringer og visdom verdsettes og mottas. Jubel over alle de ressurser som dermed frigjøres fra den angsten som hittil har holdt dem fanget. Jubel over at vi alle dermed kan begynne å leve med kvalitet. Jubel over å se hivsmittedes selvverd vokse og deres ressurser utfolde seg til alles gagn.

Motet

Hvor kan kirken hente motet til å handle slik? Jeg tror vi må begynne med å endevende våre følelser – og ikke bare kjærligheten. Også bedrøvelsen, smerten, sorgen og sinnet kan være motiverende erfaringer som når ut og knytter oss til andre, til samfunnet omkring oss. Vi må undersøke hvilke udekkede behov de hivsmittede har, lytte til deres ønsker og finne midler og veier til å imøtekomme disse.

Vi må be om mot, be om tillit til Gud og oss selv, om tro på at Guds Ånd utrunder oss til å virkelig gjøre et livets, håpets og frihetens jubelrom med vegger av kjærlighet, omsorg, respekt og tillit.

Hvis alt kirkens arbeid begynte med det åpne og tillitsfulle hjertet som broder Roger av Taizé talte om, ville hivsmittedes frykt for å nærme seg kirken kunne elimineres.

Vi har et håp om en ny himmel og en ny jord, der freden bor,
 der Guds åndedrett puster liv inn og skaper en regnbue av farger og former.
 Vi har et håp om en ny himmel og en ny jord, der kjærligheten bor,
 der Kristi livgivende ånd sprer seg i mennesker og blant mennesker,
 der all lidelse er lidd, døden er død, og graven er tom slik den var påskemorgen.
 Vi har et håp om en ny himmel og en ny jord, der gleden bor,
 der Guds Hellige Ånd stadig fornyer fellesskapet som krysser alle menneskelige grenser,
 og det ukuelige håpet om et liv uten grenser.
 Amen.

Den universelle kroppen

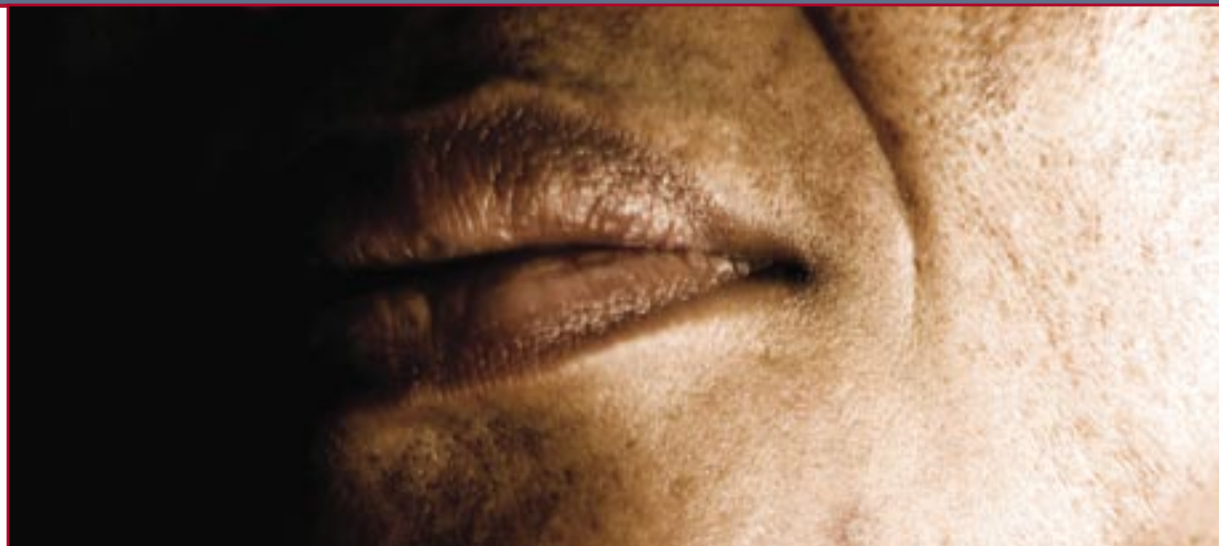
Jeg må tilstå at jeg mener at kirken ofte er veldig, veldig, flink til å ta parti for de etablerte, de som former folkeopinionen – og ved å gjøre dette forsømmer den sin opprinnelige rolle som en institusjon og en kraft for det gode. Kirkens rolle var å gå ut til folket og vise at det var mulig å tenke annerledes. Det var en alternativ måte å betrakte mennesker på, å betrakte livet på.

Du er en like god kristen, har like mye tro, og – synes jeg – er et like legitimt medlem av kirken hvis du lever med hiv, som du er hvis du har kreft eller sklerose eller tuberkulose eller en hvilken som helst annen sykdom. Jeg skjønner at noen mennesker synes at kirken ikke ønsker dem velkommen – og det gjør meg trist, fordi kirken da forsømmer sine plikter, og viker unna sin opprinnelige funksjon som et samlingssted for de svakeste og dårligst stilte i samfunnet.

Hvis kirken skal bli en inkluderende kirke, må den inkludere hvem som helst, også de som lever med hiv – og de finnes i alle sosiale lag. Ingen slipper unna. En inkluderende kirke kan samle alle under sine vinger. Det er en fantastisk utfordring for kirken akkurat nå å vise hvor vidt den kan favne, vise at den ikke er et samlingssted bare for de veletablerte og for teologene, at den er et sted der folk kan komme og finne den trøsten, den styrken og det overskuddet de trenger for å kunne overleve mentalt, åndelig og fysisk. Dette gjelder ikke bare de som er syke, men også de som står dem nær.

Aidsproblematikken er allmenn. Dette menneskelige behovet er et som kirken må møte, og det er sannelig motivasjon nok i Jesu kjærlighetsbud. Det er plass til oss alle sammen i de ordene – og vi skal ikke dømme.

VITNESBYRD FRA JESPER, SOM DØDE AV AIDS, DANMARK.

Å teste og leve positivt

ZAMBIA

Å bryte skammens taushet

AV JOY LUBINGA, KOORDINATOR FOR CIRCLES OF HOPE.

Det er ikke lett å se sannheten i øynene: At jeg kommer til å dø en dag fordi jeg er smittet av en sykdom som ikke kan helbredes. Men en dag fikk jeg mot nok til å gå og teste meg – og jeg testet hivpositivt.

Jeg er en 52 år gammel enke som for tiden lever med hiv. Jeg ble testet i 2003. Jeg har fem barn – alle jenter – mellom 3 og 13 år, og jeg passer en niese hvis foreldre døde av aids.

Min mann fikk diagnosen tuberkulose i februar 1998. Senere fikk han diagnosen kryptokokkmeningitt, og legene fortalte meg at han hadde aids, og snart ville dø eller miste forstanden. Beskjeden fikk det til å gå kaldt nedover ryggen på meg, og jeg gråt fordi jeg var klar over at jeg også kunne være hivpositiv. En dag da jeg kom hjem fra arbeidet, fortalte ungene meg at faren deres ikke hadde kommet ut av soverommet. Jeg gikk inn og spurte hvordan han hadde det. Han så bare bort. Det var begynnelsen på en lang sykdom. Han var inn og ut av sykehuset i flere måneder før han døde 5. september 1998. Etter at han fikk vite at han hadde tuberkulose, mistet han håpet, og tok bare medisinen en kort periode. Jeg tror det er derfor han døde så tidlig.

Fra da av fortsatte livet mitt helt normalt. Jeg bodde sammen med barna mine, og hjalp dem med det de trengte til sin skolegang. Det var ikke lett. Men jeg klarte det på en eller annen måte. Tanken på å teste meg falt meg ikke inn, jeg hadde jo ingen tegn på sykdom.

Å teste positivt

I 2003 skjedde det noe med meg på kontoret som bekymret meg, og som jeg ikke ville akseptere. Dette var begynnelsen på en periode med konstant hodepine, manglende matlyst, vekttap. Jeg var egentlig ikke lykkelig, og jeg gikk drastisk ned i

vekt. Jeg så dårlig ut fordi jeg hadde utslett på beina og kviser i ansiktet. Jeg kunne ikke ha på meg korte kjoler. Bare da helsa ble dårligere, husket jeg at legene hadde sagt at mannen min hadde aids. Dette fikk meg til å teste meg.

Å teste positivt var ikke noen stor overraskelse. Men det var et hardt slag å se sannheten i øynene og vite at jeg nå levde med hiv. Det første jeg tenkte på var døden, og at jeg ville etterlatte barna foreldreløse. Den tanken er jo alltid trist, og den første jeg delte beskjeden med, var min eldste datter. Vi gråt sammen, og hun gav meg mange ord til oppmuntring og håp.

Etterpå tok jeg alle de nødvendige prøvene. Til å begynne med var mitt CD 4-tall 314, som ikke er så ille etter zambiske forhold. Men på grunn av for mange bekymringer gikk den ned til 119 i løpet av kort tid – bare ca. en måned. Jeg ble rådet til å gå i gang med ART-behandling. Siden denne behandlingen ikke er billig, bestemte jeg meg for å fortelle om min vanskelige situasjon til sjefen min, generalsekretæren i Zambias kristne råd. Han hjalp meg med å få tak i medisinen gjennom en offentlig ordning. Det hjalp virkelig. Jeg veide 51 kilo da jeg testet meg, og nå er jeg ca. 90. CD4-tallet mitt har steget til 470. Jeg går til legesjekk en gang i måneden, og passer godt på meg selv, fordi jeg er klar over min status.

Jeg har delt historien min med mange mennesker. Det er ikke det at jeg liker å være hivpositiv, eller at jeg er tilfreds med situasjonen – men jeg synes det er viktig å kunne gi styrke til andre som har havnet i samme situasjon. Jeg har vært stigmatisert og avvist. Men jeg vet at Gud elsker meg. Jeg har et mål med mitt liv, og det er en grunn til at jeg fortsatt er i live. Jeg har lært å oppmuntre andre til å leve positivt og akseptere sin status – og overlate alt til Gud. Han har det siste ordet i livet vårt, og han lover å gå hånd i hånd med oss for å bryte gjennom stigmatiseringen, tausheten og skammen knyttet til hiv og aids.

Circles of Hope

er et støttenettverk for mennesker som lever med eller er berørt av hiv eller aids. Selvhjelpsgrupper er dannet rundt om i Lusaka, og arbeidet vil også bli utvidet til andre deler av Zambia. Vanligvis samles gruppene i kirker, men private hjem benyttes også. Arbeidet ble satt i gang av Zambias kristne råd, Council of Churches in Zambia.

Joy Lubinga er psykososial rådgiver, og Ackim Sakala er lærer. Begge er kjent i Zambia fordi de har hatt mot nok til å stå frem med sin status. Gjennom møter innenfor kirkenes økumeniske nettverk og intervjuer på tv, i radio og i nasjonale og lokale aviser har de oppmuntret andre til å bryte tausheten og stigmaet knyttet til hiv og aids.

Mot til å være åpen

AV ACKIM SAKALA, AKTIVIST I CIRCLES OF HOPE, ZAMBIA.

Lidelsene mine begynte i 1998. Jeg hadde store smerter i underlivet og legene kunne ikke finne årsaken. Jeg fikk behandling for magesår, men jeg hadde ikke magesår. Før det – i 1995 – døde en god venn av meg. Han var veldig tynn da han døde, og hadde alle tegnene på aids. Senere, i 1996, døde en annen nær venn på samme måte.

Jeg begynte å vise de samme symptomene som mine to avdøde venner. Fra 1998 til 2002 gikk jeg ned fra 70 til 41 kilo. Jeg hadde mange malariaanfall, svettetokter om natten og utslett – bare for å nevne noen få symptomer. Da var det jeg bestemte meg for å ta skrittet.

Å teste seg

Det var omkring juni 2002, da jeg var i byen og la merke til "New Start Counselling and Testing Centre", at en tanke tok form i sinnet mitt. Jeg bestemte meg for å teste meg. Jeg gikk til rådgivning, testet meg – og testen var positiv.

Da jeg gikk ned trappen etter testen, fikk jeg et anfall av hikke som varte i seks dager – dag ut og dag inn. Jeg fikk diagnosen tuberkulose, og mottok behandling fra juni 2002 til februar 2003. Da hadde vekten min økt til 65 kilo.

Den første jeg fortalte om statusen min, var kona mi. Senere fortalte jeg søstrene og brødrene mine og noen få venner som jeg kunne stole på. Etter testen var jeg syk. Kona mi begynte å pleie meg, men jeg vet helt sikkert at hun var redd for å ha blitt smittet. Seks måneder senere tok hun testen, og siden har hun testet seg hver tredje måned. Heldigvis har hun alltid testet negativt.

Å leve åpent som familie

Det har ikke vært lett å leve med viruset. Jeg ble født 24. juni 1961, i en familie på ni – fire gutter og fem jenter. Etter at vi giftet oss, fikk vi fem barn, tre jenter og to gutter. Den eldste er nå 16 år, den yngste 4. De første to årene sa jeg ingenting

til barna, men da jeg begynte med terapibehandling i 2004, bestemte jeg meg for å stå fram med min status. Jeg ble spurt om å stå fram på det nasjonale fjernsynet, og like før det tok jeg mine to eldste døtre til rådgivning. Det var slik barna fikk vite om min status. Jeg vet at det ikke har vært lett for døtrene mine, som går på videregående, å ha en far som er hivpositiv – akkurat som det ikke var lett for meg på arbeidet og i lokalsamfunnet. Men jeg måtte bare konfrontere skammen og stigmaet og hjelpe til med å bryte tausheten ved å tale åpent om statusen min.

Behandling

Jeg begynte med antiretroviral terapi fordi jeg fikk et anfall av tuberkulose. Fire måneder senere fikk jeg en opportunistisk kryptokokkmeningittinfeksjon, og måtte få foretatt en lumbalpunksjon. Seks måneder senere, da jeg gikk til ny CD4-prøve, var den nede i 247, men etter seks nye måneder var den oppe i 324. Jeg skal til ny prøve snart, og jeg har et håp om at resultatet vil være enda bedre fordi jeg føler meg bedre enn før. Etter å ha vært uten arbeid i ett år er jeg nå tilbake i klasserommet som lærer, og opptrer dessuten som fotballdommer.

Min livsstil i dag

Nå lever jeg et holistisk liv. Jeg tror at jeg er skapt av Gud, og at Gud har en hensikt med mitt liv. Jeg tror at jeg kan hjelpe til med å bryte tausheten både i kirken og i samfunnet ellers, på grunn av min stilling som lærer.

Jeg kan fortelle om min status i kirkelige så vel som offentlige sammenhenger gjennom Circles of Hope, nettverket som Zambias kristne råd har opprettet. Gjennom Circles of Hope får jeg viktig personlig støtte, og jeg får dekket mine personlige behov. For å kunne hjelpe andre må vi alle forsøke å bryte stigmaet og skammen og gi hverandre mot til å være åpne om vår status.

Tanker, erfaringer og refleksjoner fra mennesker
som lever med eller er berørt av hiv

NORGE

Stigma og verdighet

For å reflektere teologisk rundt stigma knyttet til hiv og aids inviterte en komité nedsatt av Norges kristne råd til samtaler. Deltakerne var mennesker som lever med hiv, som arbeider i kirken, ved teologiske skoler og diakonale institusjoner. Samtalene fant sted på Aksept, Kirkens bymisjons senter i Oslo for alle som er berørt av hiv. Møtene foregikk over flere måneder, i mindre og større grupper. Refleksjonene som følger, samt de som finnes i første bind, viser hovedtrekkene i samtalene, og er et forsøk på å dele noen av de innsiktene som kom frem der. Denne artikkelen tar opp erfaringen av stigma og behovet for å forstå hva det vil si å være menneske.

Betingelser for stigmatisering

I Norge opplever hivpositive utbredt stigmatisering. Selv om stigmatiserende holdninger sjelden kommer til uttrykk i ord, er de tydelige for mennesker som lever med hiv. "Folk behandler deg på en annerledes måte", sa en av deltagerne. "Budskapet forstås like klart som om det hadde blitt ropt ut fra hustakene." Selv i helsevesenet, "det stedet der vi forventer at de har kunnskaper, og der vi burde bli møtt uten fordommer", hører man om hivpositive pasienter som må stille bakerst i køen, eller ikke blir operert. "Det skjer", i følge en som er blitt utsatt for denne type diskriminering, "fordi menneskers øyne, hjerte og bevissthet er lukket!"

For mennesker som lever med hiv, blir stigmatiseringen de møter ute i samfunnet, ofte styrket av selvstigmatisering, som i sin tur kan føre til en beslutning om å skjule sin status fra andre. Noen ganger er denne frykten for å bli avvist grunnløs, og andre mennesker kan reagere overraskende varmt og positivt når man forteller om sin hivstatus. Men det motsatte er ofte tilfellet. En mor sier at hun ikke synes at hun kan fortelle sine venner at sønnen er hivpositiv fordi hun er redd for å "ødelegge hans rykte". Man er redd for at barna vil bli stigmatisert, eller at man vil miste sårt tiltrengt støtte fra familie og venner. Det er derfor "det er utrolig mange som isolerer seg, som blir sittende hjemme og ikke går ut" – en situasjon som kan bli til et selvpåført sølibat og føre noen inn i depresjon, og i enkelte tilfeller lede til selvmord.

Identitet og skyld

Spørsmål om identitet er særlig problematisk når hiv er med i bildet. Dette er delvis på grunn av skylden som knyttes til smitten. Som en deltaker sa: "Når jeg sier at jeg har hiv, hører jeg en stemme som sier 'jamen, hvorfor har du det, da?' I motsetning til kreft antyder hiv at det er noe man har påført seg selv." Når man møter slike holdninger, kan de som lever med hiv, internalisere det selvbilde som andre skaper, og gjøre det til en sannhet om seg selv. Da blir viruset den avgjørende sannheten om deres identitet.

"Å si at man har hiv er noe annet enn å si at man er hiv-positiv", sier en. "Ja", sier en annen, "Det er en avgjørende forskjell, fordi 'er' har med hele ens identitet å gjøre. Men hvis du sier at du har viruset, blir det noe skilt fra deg selv, noe du har, ikke noe du er. Da er det ikke så sterkt knyttet til identiteten din." "Dette betyr", tilføyer en tredje, "at språk er viktig, også det språk vi bruker om oss selv."

Å være utestengt som menneske

Etter som samtalen utviklet seg, ble det stadig klarere at hiv-positives erfaringer kaster lys over hele vårt syn på hva det vil si å være menneske. "Jeg vil ikke fortelle noen at jeg har hiv fordi jeg er redd for at de vil synes synd på meg", sa en av deltagerne. "De vil forholde seg til meg på en helt annen måte. De vil passe på hva de sier til meg." "Jeg føler meg så liten", sa en annen. "Bare de kunne se at jeg er et virkelig menneske med potensial og ressurser. Men alt de ser, er et stort virus." Deltakere talte om en mur av uforstand som de ofte møter når de forsøker å forklare at de også er mennesker med normale menneskelige behov. Mange deltakere delte følelsen av å bli sett ned på og dømt.

Det er så lett å gjøre viruset til mer enn et virus; å gjøre biologi til moral. Det er ikke det at mennesker med hiv er mindre syndige enn andre, men de er heller ikke mer syndige. "Skal vi først snakke om synd, er vel det noe vi har felles", sa en deltaker. "Men problemet er at det finnes et idealbilde som folk føler de må leve opp til", sa en annen, "og det å lesse alt det onde over på enkelte individer er tilsynelatende en grei måte

å beskytte dette 'idealbilde' på." "Men disse idealiserte bildene og modellene gjør det vanskelig for oss å se oss selv og andre som vi virkelig er. Vi skaper usanne skillelinjer, og mister kontakt med vårt eget liv, med våre egne tilbøyeligheter til å gjøre både det gode og det onde." "Som et resultat skaper de som ønsker å gjenopprette samfunnets "moral", syndebukker som kan 'bære synden', så å si. Skjer det, fornekter vi ikke bare sannheten om menneskeheten, vi fornekter noe viktig om oss selv.

Dobbeltmoral

Disse kunstige skillelinjene skaper splittelse mellom mennesker. "Men problemet er", sa en deltaker, "at de også skaper splittelse inni mennesker. Man unngår å forholde seg til seg selv og til andre slik vi – eller de – faktisk er, noe som resulterer i dobbeltmoral. Man sier én ting, og gjør eller lever noe annet, hvilket er hykleri. Folk ser det, og det er derfor noen forlater kirken." "Men 'å være menneske' betyr å lære å være seg selv, ikke å handle i samsvar med et idealbilde som er usant likevel. Vi skulle ikke presse andre til å være som oss, og heller ikke fordømme hverandre for å være annerledes."

Så hva vil det si 'å være annerledes'? "Å være annerledes antyder et synlig brudd med et normativt bilde av mennesket som vi alle, i hver vår kultur, har internalisert. Ubevisst knytter

vi dette bildet til det ideelle mennesket, og tiltar oss retten til å felle negative dommer over dem som ikke lever opp til det. Og vi fjerner oss fra dem. Men vi skulle ikke gå ut ifra at noen er mindre menneskelige, bare fordi de er annerledes." Det er et stort mangfold blant oss, på samme måte som det er stort mangfold inni hver enkelt av oss.

Frykt og fortrenkning

Mye av vår motstand mot det som er annerledes, bunner i frykt. "Men alle er redde for noe", var det en som sa. "Det har med det å overleve å gjøre. Vi frykter det som kan true livet vårt. Og det vi tror kan true vårt liv, forsøker vi å holde på avstand." "Men mye av frykten har med uvitenhet og fordommer å gjøre", sa en annen. "Vi har alle sammen våre fordommer og fikse idéer. Jeg må bare innrømme det og gjøre noe med det – for eksempel å rette opp mine misforståelser eller etterprøve mine fordommer." Poenget er at det å fordømme hverandre på grunn av vår annerledeshet, er å fornekte en dyp sannhet om menneskeheten, som er at vi alle er forskjellige, og allikevel på en fundamental måte like.

Bibelen er ofte blitt brukt for å rettferdiggjøre diskriminering. For eksempel har "Salige er de fattige i ånden" noen ganger blitt presentert som et undertrykkende budskap som sier til de fattige og lidende: "Så lenge dere lider eller er fattige her på jorden, kommer dere til himmelen når dere dør." Men meningen er heller at spesiell innsikt ofte er gitt til de marginaliserte, de syke eller utstøtte, eller – i dette tilfelle – til mennesker som lever med hiv eller aids, på grunn av de erfaringene slike livssituasjoner gir. "Det er som om øynene deres blir åpnet og de kommer i kontakt med noe viktig." "Du er tvunget til å jobbe med deg selv, løfte tunger steiner i deg selv, så å si, og finne ut hva som gjemmer seg under dem."

Det nye testamente blir da en profetisk og frigjørende tekst, som taler til vår svakhet og vår styrke, vår syndighet og vår godhet, det vi har felles, og det som er annerledes – og den insisterer på at alt dette er en del av hva det vil si å være menneske.

NORGE

Et trygt rom for

Det er viktig å skape et trygt rom for dialog! På Aksept i Oslo, Bymisjonens senter for alle berørt av hiv, ble det holdt en serie samtaler mellom mennesker som lever med eller på andre måter er berørt av hiv. Idéen og inspirasjonen for denne type dialog kom fra metodologien for kontekstuell bibelstudium utarbeidet av Ujamaasenteret i Pietermaritzburg, Sør-Afrika. Samtalene skjedde over en periode på flere måneder, i større og mindre grupper. På grunnlag av erfaringene herfra – både positive og negative – kom vi fram til noen forutsetninger som vi mener er viktige for å kunne ha slike samtaler. De følgende punktene er illustrert med eksempler fra samtalene i Oslo.

1. Begynn med erfaringer

Helt fra starten av var utgangspunktet for samtalene livserfaringene til mennesker som opplever stigmatisering. Ofte, når vårt utgangspunkt for å invitere til slike samtaler er vårt arbeid i kirken eller med teologi, er det lett å sette en agenda som ikke stemmer overens med de levde erfaringer og opplevde behov. I et forsøk på å unngå dette satte vi til den første samlingen opp tre åpne slagord som bare anga en retning: "1. Stigmatisering er synd. 2. Sex er godt? 3. Kirken har aids!" To kvinner som lever med hiv, holdt innledinger og ble spurt om å svare på følgende spørsmål: "Hva tror du kirken er opptatt av i møte med hiv?" Og: "Hva burde kirken være opptatt av i møte med hiv?" Derfra utviklet samtalene og fortellingene seg.

2. Å skape trygge rammer

Da vi møttes første gang, ventet vi en god stund med å sette i gang for å se om flere av dem som var påmeldt, ville dukke opp. Mange kom ikke. Det lå en usikkerhet i luften. Hva slags holdninger ville vi komme til å møte hos hverandre? Flere av deltakerne levde til daglig med sin hivstatus skjult. Men her var det helt fra presentasjonsrunden av tydelig hvem som var der på grunn av sin jobb i kirken, og hvem som var der fordi hiv er en del av deres eget liv. Dette kan være et meget ujevnt utgangspunkt og virke skremmende for noen, hvilket understreker hvor viktig det er å skape trygge rammer.

3. Møteplass

Stedet for et møte er aldri nøytralt. Samtalene våre ble alltid holdt på Aksept. Dette har vært viktig for å skape så trygge omgivelser som mulig for deltakerne når de skal tale ut fra egne erfaringer.

4. Deltakere

For å skape større trygghet og gjøre det lettere å dele personlige erfaringer ble den andre samlingen mer et lukket møte, hovedsakelig med mennesker som selv lever med hiv. Senere åpnet vi igjen opp for flere deltakere, men hadde også mindre samlinger der noen fikk utdype sine erfaringer og tanker. I Pietermaritzburg jobbes det mest med grupper som er or-

Mange mennesker har negative erfaringer med den måten Bibelen er blitt brukt på. Den er nærmest en lukket bok for noen. Men i trygge omgivelser kan en bibeltekst hentes fram og vise seg å være meningsfull og relevant.

- **Fra tema til tekst**

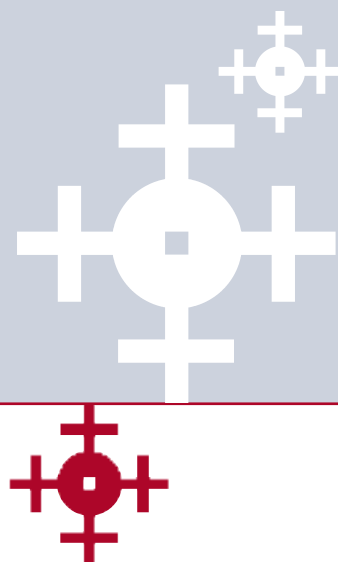
I denne typen bibelstudium velger vi ikke en hvilken som helst tekst, men en som vi aner kan ha relevans for våre personlige erfaringer eller eksistensielle spørsmål.

- **Tekstens autoritet**

Bibelen har til tider blitt brukt til å undertrykke eller legitimere undertrykkelse. Som religiøs bok har den stor autoritet for mange, noe som kan få enkelte til å tie stille om sitt eget liv. Derfor må den brukes med varhet og lydhørhet.

- **En tredje partner i dialogen**

Når man deler med hverandre, kan en bibeltekst være en tredje partner i dialogen mellom to eller flere mennesker. Enhver deltaker i samtalen har sin egen livshistorie og sine egne erfaringer. Virkeligheten kan noen ganger forekomme håpløs. Bibelens "tredje" historie kan ofte være nettopp den historien som kaster lys på våre liv og bringer håp, eller avdekker det håpet som allerede finnes.

Erfaringer fra arbeid med grupper

dialog

organiserte fra før, fordi disse har opparbeidet seg selvtillit som gruppe til å tale åpent og direkte.

5. Tilrettelegging

Rollen som tilrettelegger er viktig for å skape en god samtale-situasjon ved (a) å tilrettelegge samtalen, (b) å sørge for at alle som ønsker det, får sjansen til å dele, og (c) å gjøre det tydelig at det er lov å bryte tabuer.

6. Grunnregler

Det ble satt noen klare grunnregler for samtalen: Det handler om å lytte, verdsette og vise respekt for det som blir fortalt, og ikke angripe eller rive i stykker det som andre sier.

7. Tid og kontinuitet

Det tar tid å utvikle et godt samtaleklima. En stabil gruppe som møtes flere ganger, vil alltid kunne skape større tillit enn en gruppe der mennesker kommer og går.

8. Et bekreftende miljø

Så elementært, men allikevel så ofte forsømt! Våre tanker, refleksjoner og delte erfaringer trenger å bli bekreftet av andre. Vi trenger ganske enkelt å høre at det vi sier, er ok, er godt eller til og med riktig.

9. Dialog – aktiv deltakelse

Taushet kan være maktens språk. En gang opplevde en av deltakerne som jobber i kirken, og som hadde vært veldig stille, at en kvinne som selv hadde vært meget åpen om sitt eget liv, spurte: "Hva mener egentlig DU?" Måten hun sa det på, gjorde det klart at hun lurte på om den andres taushet var en form for kritikk.

10. Maktstrukturer

Med et emne som hiv og aids er det lett at noen har en skjult agenda, og at møtene og samtalen derfor kan mangle likeverdighet. Hvis autoritetspersoner i samfunnet eller kirken er til stede, kan det få andre til å være forsiktig med hva de sier. Er det trygt å nevne saker som kirken ofte fordømmer, eller komme med krass kritikk av lokalmenigheten?

11. Å dele

Gradvis og over tid ble tryggheten større, avstanden mellom oss mindre, og samtalen fikk mer dybde. Vi delte tanker og spørsmål, hendelser i livet vårt, tro, fortvilelse og sinne. Hivpositive og hivnegative – vi var først og fremst mennesker som sammen søkte noe godt for vårt liv og vårt fellesskap.

Et møtested

Utgangspunkt i våre egne liv

Bibelen er alle kristnes hellige bok. Den betyr mye for kristne som enkeltpersoner, og den er viktig for å forstå vårt eget samfunn. Mange tror at de som har studert Bibelen, sitter på en slags fasit til hva de ulike tekstene betyr, og at måten de selv forstår teksten på, ikke har så stor verdi. Vi tror at teologisk kunnskap er viktig for å studere Bibelen, men vi tror også at våre hverdagserfaringer er helt sentrale for å kunne oppfatte hva som er budskapet i de bibelske tekstene. Kristne i Latin-Amerika og Sør-Afrika har fått øynene opp for hvor viktig vanlige folks erfaringer er når det gjelder å lese Bibelen. Hovedprinsippet i kontekstuell bibellesning er aktivt å knytte Bibelen og hverdagen sammen, ut ifra en overbevisning om at det er en sammenheng mellom det Bibelen forteller om, og det mennesker erfarer i dag.

Den metoden du får presentert her, er hentet fra Ujamaasenteret i Pietermaritzburg, Sør-Afrika. Der arrangeres det bibelgrupper blant annet for mennesker som lever med hiv og aids. De leser bibeltekster ut ifra hivpositives erfaringer. Erfaringen deres er at bibeltekstene gir mer og ny mening. Vi tror at deres metode kan hjelpe oss til å gjøre bibeltekstene relevante når det gjelder hiv, aids og stigmatisering.

Bibelstudium som involverer den enkelte

Som leder er du mer en tilrettelegger enn en lærer i kontekstuell bibellesning. Deltakerne skal ikke belæres om hva en tekst betyr. De skal komme fram til hva teksten betyr for dem ut ifra deres egen virkelighet. Ofte er det noen som tror de vet mer enn andre, mens noen ikke har tro på at deres egne lesninger er betydningsfulle. For eksempel: "Du som er prest, kan ikke du fortelle oss hva denne teksten betyr?" Det er viktig at du påpeker at alle deltakernes erfaringer er viktige for å forstå teksten.

Kontekstuell bibellesning er ikke en metode du skal følge slavisk. Det er mer snakk om en holdning til det å lese Bibelen. Etter hvert som du blir kjent med og trygg på denne formen for bibellesning, kan du frigjøre deg fra spørsmålene skissert her. Kontekstuell bibellesning kan formuleres som fire grunnholdninger til hvordan man nærmer seg bibelteksten:

1. Les teksten ut ifra lesernes egen virkelighet og egne utfordringer
2. Les teksten sammen med andre
3. Les teksten grundig og detaljert
4. Les teksten med tanke på å skape forandring i hverdagen for enkeltmennesker og for samfunnet.

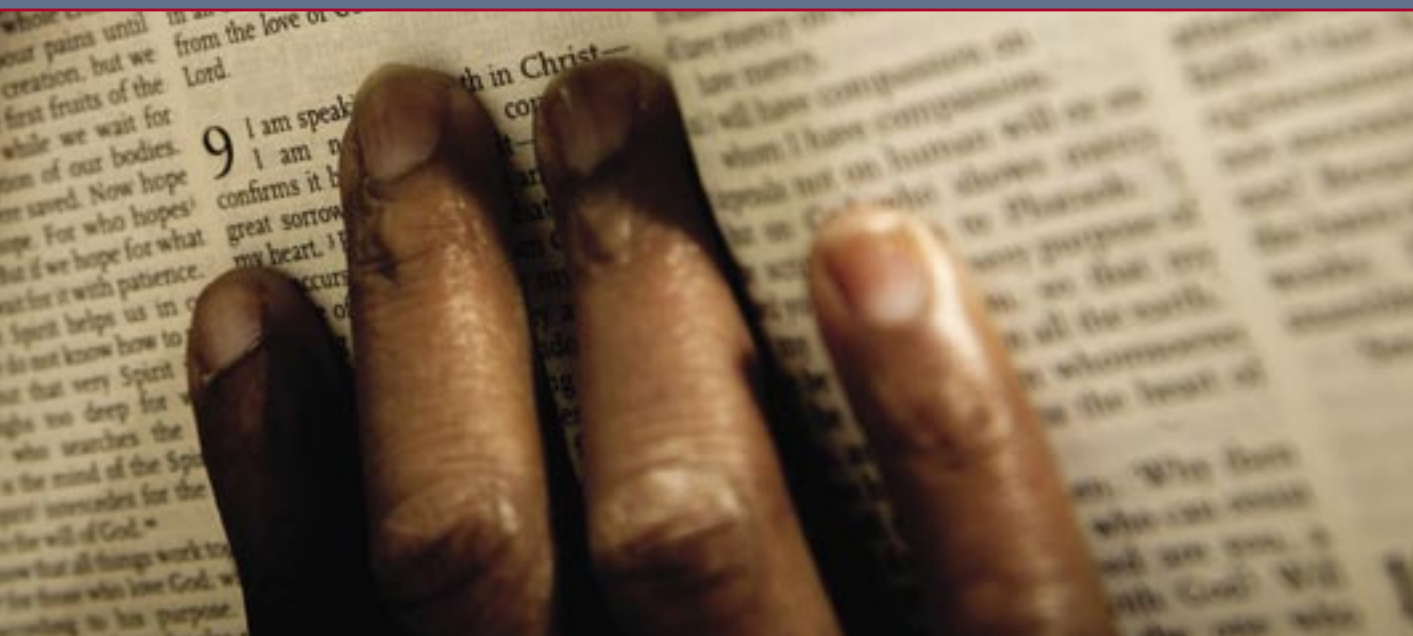
De fire grunnholdningene:

1. Les teksten ut ifra lesernes egen situasjon

Framgangsmåten vi bruker her, er generell, og kan benyttes ved alle slags temaer som opptar dere. Vi foreslår at du begynner samtalen med spørsmål som kan hjelpe dere til å hente fram egne erfaringer, som i sin tur kan hjelpe dere til å oppfatte budskapet i bibelteksten. Når det gjelder hiv og aids som tema, er det mange som ikke vet hvordan det er å leve med hiv. Selv om du ikke har hiv selv, tror vi at du har erfaringer som du kan bruke.

2. Les teksten sammen

Etter at dere har delt egne erfaringer knyttet til et emne, leser dere bibelteksten. Det er et poeng å lese den høyt sammen. Å lese sammen kan hjelpe dere som gruppe til å forstå teksten. Velg tekster som ligger så nær opp til temaene som mulig. Du vil ofte oppdage at Bibelen ikke direkte tar opp de temaene eller sider ved et tema som dere ønsker å drøfte. Hiv fantes ikke på Bibelens tid. Men det å bli stigmatisert, det å bli utstøtt, det å spørre hvem sin skyld det er at noen er syke, var kjent.

3. Les teksten grundig og detaljert

Etter at dere har lest teksten sammen, kan du stille spørsmål som leder dere inn i teksten. Be en deltaker om å skrive stikkord på en flippover, og heng de ferdigskrevne arkene på en vegg. På denne måten blir alt som nevnes, hørt og tatt på alvor.

Først noen generelle spørsmål:

- Hva handler denne teksten om?
- Hvilke tema tar teksten opp?
- Hva er det som slår deg ved denne teksten?

Deretter går dere litt dypere inn i teksten:

- Hvem møter vi i fortellingen?
- Hva får vi vite om den enkelte i denne teksten?

Bruk tid på spørsmålene, og la det som nevnes av noen, gjerne vekke nye oppdagelser i andre. Du kan gjerne be en person utdype det hun eller han har sagt. Men du skal ikke si at det er feil. Hver av oss ser med de brillene livet og våre erfaringer har gitt oss.

Av og til kan det være lurt å la deltakerne diskutere noen av spørsmålene to og to, eller tenke over dem enkeltvis en stund, før de deler sine svar med hele gruppa.

Det kan også være fruktbart å se på forholdene mellom personene i teksten, og da gjerne ut fra sosiale, politiske, religiøse og økonomiske perspektiver.

- Hvordan er forholdet mellom personene du har lest om?
- Hvordan ser de på hverandre?
- Er det likeverdige forhold?

Når dere har gjort dere opp et bilde av persongalleriet, kan dere forsøke å forestille dere hvordan personene i teksten ser på livet og på Gud. Dersom det er en evangelietekst, kan dere også se på hva slags bilde Jesus formidler av Gud i den aktuelle teksten.

- Hva slags bilde av Gud har den enkelte?

- Hva er det som bringer håp og lys i teksten?

Etter at dere har arbeidet grundig med bibelteksten, er det viktig at dere vender tilbake til eget liv og egen virkelighet.

- Hvem er det hos oss som har tilsvarende eller lignende erfaringer som personene i teksten?
- Hvordan møter vi hverandre i slike situasjoner?
- Hvordan burde vi møte hverandre?

Mens dere snakker om forholdene i dag, kan dere plutselig få behov for å gå tilbake til teksten igjen og se hva den sa. Slik kan det bli en dialog mellom teksten og vår egen virkelighet. Dere kan bli klar over noe i deres egen erfaring som plutselig får dere til å se noe nytt i teksten og noe nytt i dere selv.

4. Les teksten med tanke på å skape forandringer

Bibellesningen er ikke avsluttet før dere har sett på om det er noe dere kan gjøre for å bringe håpdimensjonen i teksten inn i livet i dag.

- Hva kan vi gjøre for å hindre urettferdighet i dag?
- Hvordan kan vi gjøre livet bedre for dem som opplever urettferdighet?

Av og til er en av de viktigste forandringene det som skjer ved at temaet faktisk blir tatt opp og samtalt om. Andre ganger ser dere ikke helt hva dere kan gjøre. Men ofte finnes det små skritt som dere kan ta for å gjøre livet litt bedre for noen.

Dere kan gjøre noe for å skape åpenhet om noe som det har vært vanskelig å snakke om, motarbeide negative holdninger i miljøet, starte et prosjekt eller begynne å ta kontakt med folk som dere vet har det vanskelig.

En vei inn i Bibelen

Følgende trinn kan følges i forskjellige typer bibelstudier. Men tre punkter er alltid nødvendige:

1. **Åndelig liv** – mangel på dette fører til en tørr, akademisk diskusjon.
2. **Bruk av fornuft** – mangel på intellektuell disiplin og nidkjær tankevirksomhet fører til "vakre tanker" uten forankring og til ubalanserte synspunkter.
3. **Vilje** – mangel på vilje til å lyde gjør studiene unyttige.

1. Les teksten nøye

Gjør opp dine første inntrykk. Les teksten flere ganger, om mulig i forskjellige oversettelser. Skriv ned tankene du får. Bestem deg for hva slags skrift teksten er – lyrikk, prosa, historisk beretning eller argument.

2. Detaljert studium

Prøv å skrive ned tekstens hovedtema i én setning.

3. Del opp teksten

Mange moderne oversettelser er i avsnitt, men kanskje er det mulig å dele opp teksten annerledes.

4. Sammenhenger

Mange tekster er knyttet tett sammen i en enhet. Prøv å finne det som knytter avsnittene sammen. Ordene "derfor" og "da" er eksempler. Jf. Romerne 6,1 og 8,1.

5. Illustrasjoner

Vi trenger illustrasjoner for å hjelpe oss til å forstå abstrakte begreper – jf. for eksempel Jesu bruk av lignelser og av ord som lys, salt etc.

6. Repetisjon

Enhver god lærer vet verdien av repetisjon. Legg merke til parallellismen i Salmenes bok. Bibelens poesi er repetitiv. Forfatteren uttrykker en sannhet på en måte og deretter den samme sannheten på en annen måte. Jf. Salme 42,1-2.

7. Personer

Noen ganger blir en person nevnt for å illustrere et poeng.

Prøv å finne ut mer om personen. Man kan finne kontraster mellom personer, for eksempel fariseeren og tolleren i Lukas 18,9-14.

8. Vår tilnærming til aktuelle spørsmål

Hvis vi stoler på Bibelen, vil vår tilnærming være annerledes enn andres. Vi vil for eksempel ikke være påvirket av hensynet til hva som er mest lettvinnt. Vi vil betrakte Bibelen som aktuell i dagens situasjoner. Noen spørsmål tas opp direkte i Bibelen. Andre blir ikke direkte nevnt, og vi må derfor finne andre måter å studere slike spørsmål på.

9. Å finne prinsipper som leder mot svar

Som kristne må vi rette vårt liv etter Kristi eksempel. Vi vil finne retningslinjer i moralske spørsmål i Guds natur og i det som Gud har åpenbart om sin plan for oss. Følgende momenter kan danne en ramme for hvordan vi kan komme til beslutninger om noen av samtidens problemer:

Guds kjærlighet – 5 Mosebok 7,6-8; Romerne 5,6-11

Guds rettferdighet – 5 Mosebok 32,4; Romerne 3,21-26

Guds hellighet – Matteus 5,48

Gud som Skaper – 1 Mosebok 1,2; Salme 8,5-8

Gud som Opprettholder – Matteus 6,25-33

Gud som Forløser – Efeserne 1,7

Gud som Dommer – Matteus 24,31-46

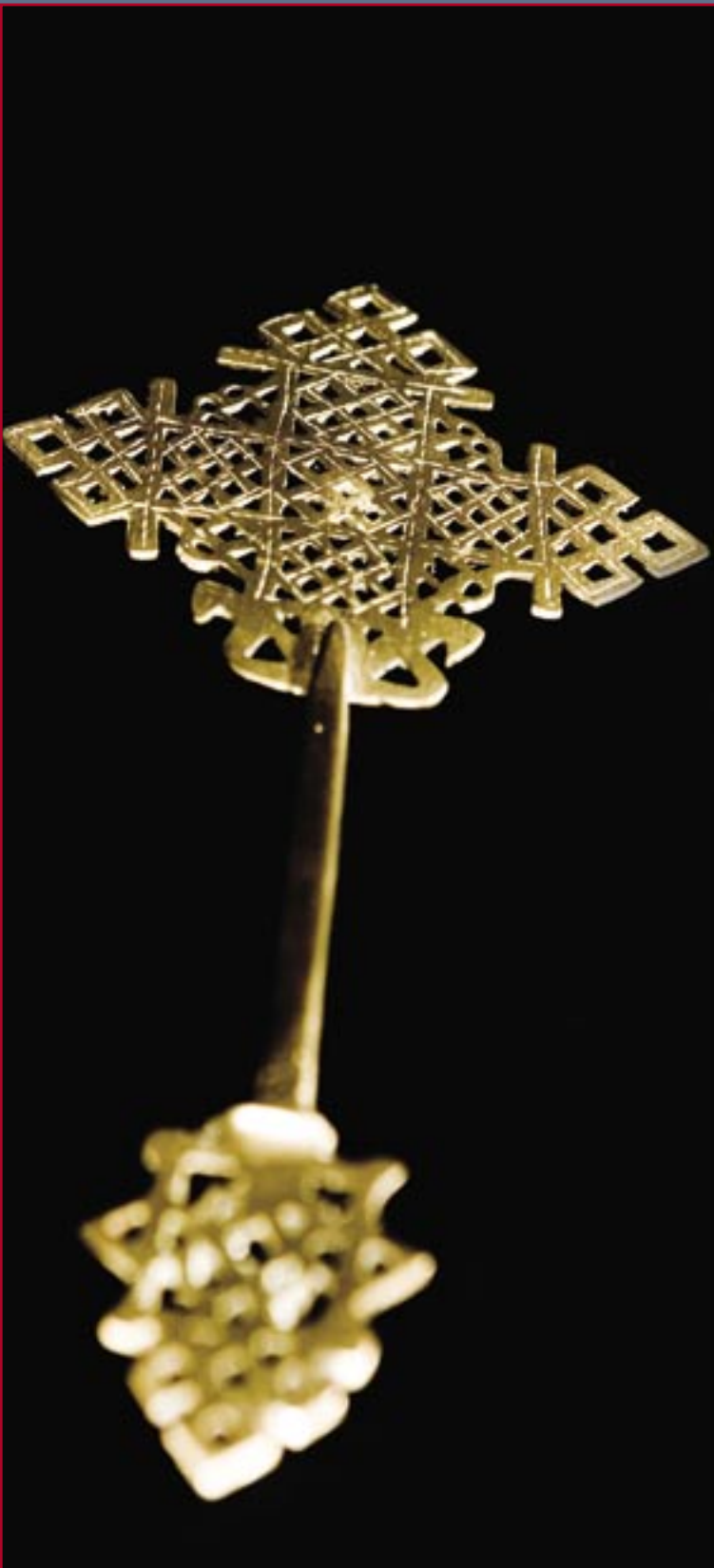
Vi forvalter Guds verden – 1 Mosebok 1,28-30

Vi er avhengige av hverandre – 1 Mosebok 4,9-11; 3 Mosebok 19,18.

10. Hvordan bruker man prinsippene?

Samle først så mye informasjon som mulig om problemet som skal tas opp, og bestem så hvilke bibelske prinsipper som gjelder. Studer nøye de deler av Skriften som virker mest relevante. Ta i betraktning at forholdene kan ha endret seg fra Bibelens tid til i dag.

Hvis prinsippene ser ut til å motsi hverandre, sjekk først at du har forstått dem riktig. Hvis det fortsatt er konflikt, bestem hvilket prinsipp som er det viktigste. Husk å skille nøye mellom dine egne forutinntatte meninger og Bibelens lære.

Én Kropp

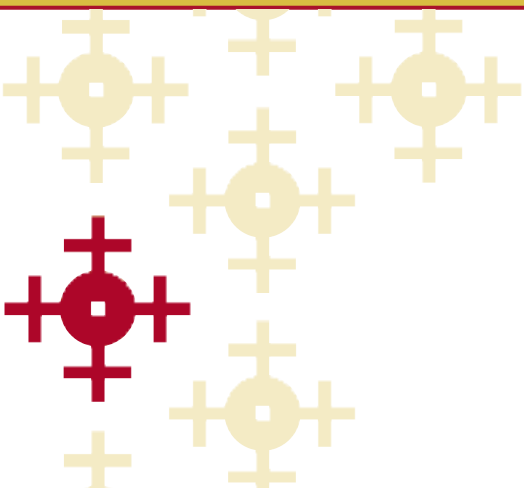
Kroppen består ikke av én kroppsdel, men av mange. Om nå foten sier: «Fordi jeg ikke er hånd, hører jeg ikke med til kroppen», så er den like fullt en del av den. Om øret sier: «Fordi jeg ikke er øye, hører jeg ikke med til kroppen», så er det like fullt en del av den. Hvis hele kroppen var øye, hvor ble det da av hørselen? Hvis det hele var hørsel, hvor ble det av luktesansen?

Men nå har Gud gitt hvert enkelt lem sin plass på kroppen slik han ville det. Hvis det hele var én kroppsdel, hvor ble det da av kroppen? Men nå er det mange kroppsdel, men bare én kropp. Øyet kan ikke si til hånden: «Jeg trenger deg ikke», eller hodet til føttene: «Jeg har ikke bruk for dere.» Tvert imot! De delene av kroppen som synes å være svakest, nettopp de er nødvendige.

De kroppsdelene som vi synes er mindre ære verd, dem gir vi desto større ære. Og de delene vi føler skam ved, kler vi desto mer sømmelig; de andre trenger det ikke.

Men nå har Gud satt sammen kroppen slik at det som mangler ære, får mye ære, for at det ikke skal bli splittelse i kroppen, men alle lemmene ha samme omsorg for hverandre. For om ett lem lider, lider alle de andre med. Og om ett lem blir hedret, gleder alle de andre seg.

1 KORINTERBREV 12,14-26

ZAMBIA

En barmhjertig kirke

En pastor som er hiv- og aidskoordinator i Den reformerte kirke i Zambia, utarbeidet denne liturgien, og brukte den med grupper av mennesker som lever med hiv i Zambia.

L = leder

A = alle.

1. Innledningsord

L: La oss prise Gud! Dere Guds tjenere, pris Herrens navn! Lovet være Gud fra nå og til evig tid!

Brødre og søstre i Jesus Kristus: Vi samles i dag foran Guds ansikt, vår himmelske barmhjertige Far. La oss tilbe med ydmyke hjerter, i bønn og sang og lovprisning. A: Amen.

2. Lovprisningssalme

3. Åpningsbønn

A: Gud, vi vil ære deg og prise ditt navn, fordi du elsker og bevarer oss hver dag, livet igjennom. Takk for at du viser oss kjærlighet og beskytter oss.

Noe er gått tapt i verdens smerte over hiv og aids. Vi er samlet her for å finne tilbake til hva vi dypest sett er som kirke,

Vi, din kirke, har vært tause om hiv og aids, og vi har stengt ute fra din misjon og tjeneste de mennesker som er rammet. Vi ber deg: Tilgi oss.

Herre, vi ber deg om at vår lære og våre handlinger overfor våre brødre og søstre som er smittet eller berørt av hiv, blir endret. Gi oss et hjerte som ikke dømmer, men elsker og viser omsorg. Vi ber i Jesu Kristi navn. Amen.

4. Sang

5. Syndsbekjennelse

A: Vi innrømmer og bekjenner at vi ofte har bidratt til stigmatisering og diskriminering. Våre menigheter har ikke alltid vært en trygg havn som ønsker mennesker berørt av hiv og aids velkommen. Noen ganger har en blitt nektet nattverd, mennesker som dør av aids har blitt nektet begravelse, og de etterlatte

ikke fått trøst. Vi bekjenner at kirken har avvist der den skulle ha omfavnet, og dømt der den skulle ha vist kjærlighet, barmhjertighet og omsorg. Vi angre disse synder. Gi oss kraft til å være trofaste og modige, til å bryte tausheten og tale åpent og sant om seksualitet og hiv og aids. Amen.

6. Tilsigelse av forlatelse og nåde

L: "Slik er den pakten jeg vil opprette med dem i dager som kommer, sier Herren: Jeg vil gi mine lovbud i deres hjerter, og skrive dem i deres sinn. Syndene deres og all deres urett vil jeg ikke minnes mer." Hebr. 10, 16-17.

7. Lovprisnings- og takkesang

8. Bønn om å åpne Guds Ord

L: Gud vår Far, ditt ord er en lykte for vår fot. Uten det farer vi vill. Åpne våre øyne og ører så vi kan se og kjenne hemmelighetene gjemt i ditt ord. Veiled oss gjennom ordet. Vi ber i Jesu navn. Amen.

9. Skriftlesning

1 Korinterbrev 12,14-26

10. Preken

- Et kall til den verdensvide kirken om å erkjenne hiv- og aidsepidemien som sin egen;
- Kirken bør ikke bare erkjenne at den har hiv i sin midte, men vise full og åpen aksept og kjærlig omsorg overfor alle som er smittet og berørt.

11. Bønn etter prekenen

12. Avsluttende sang

13. Velsignelsen

A: Vår Herre Jesu Kristi nåde, Guds kjærlighet og Den Hellige Ånds samfunn være med oss alle. Amen.

Bibelrefleksjon: sykdom, stigmatisering

og kirkens rolle

MOSAMBIK

Inkludering som utfordring

Det gamle testamente beretter at de som led av spedalskhet og tuberkulose, ble marginalisert og diskriminert av samfunnet der de bodde (3. Mosebok 13). Samfunnet generelt har arvet denne praksisen med å stigmatisere mennesker som lider av kroniske sykdommer. Men Herren er omsorgspersonen for mennesker til alle tider og steder, fordi han kjenner sitt folks situasjon både når det lider, og når det er ved god helse.

Derfor må kirken arbeide med mennesker som er smittet eller berørt av hiv eller aids, for å hjelpe dem til å bevare sin tro – fordi det er ved tro at fjell flyttes, stormer stilles og undergjerninger utøves. Det er viktig å minne de lidende om at bare Gud kan reagere på alle menneskelige situasjoner – og ved å gjøre dette vil vi hjelpe dem å gjenvinne sin åndelige helse (Hebreerne 10:39). I denne bibelrefleksjonen blir troen betraktet som et viktig redskap, som er nødvendig og effektiv hvis man vil forstå den utfordringen som hiv og aids utgjør. Bibelen forteller at Job led mye, men hans utholdenhet i troen gjorde at han overvant det onde (Job 1,14-21).

I Johannes 8,1-11 forteller Bibelen om en episode der Jesus møter en kvinne grepet i ekteskapsbrudd. At Jesus ikke tillot at hun ble steinet, er et klart eksempel på Jesu beskyttelse, på at han ønsker at vi skal ta vare på mennesker som er utstøtt av samfunnet.

Jesus gir oss et annet eksempel i Matteus 8,1-3. Han viser kjærlighet ved å røre ved en spedalsk, som var en utstøtt ifølge Moseloven.

Ved å røre ved den spedalske viste Jesus den kjærligheten han har for alle, uten diskriminering. Han brøt med tradisjonen der spedalske ble avvist og diskriminert.

Teologisk sett, viser Jesus i denne illustrasjonen at en sykdom er en menneskelig svakhet, og ikke representerer Guds vilje.

I sitt brev til romerne 3,10 trekker Paulus frem en vanskelig sannhet for alle kristne ved å si: "Det finnes ikke én som er rettferdig, ikke én." På den andre siden tilføyer Jesaja 6,5: "Ve meg! Det er ute med meg. For jeg er en mann med urene lepper, jeg bor blant et folk med urene lepper". Når den gudommelige handling skjer at hans lepper renses, så er det et tegn på det vi bare kan takke Gud for. Det er ved hans nåde at vi betraktes som rene. Vi har ingen rett til å le av andre. Å møte mennesker med hiv eller aids med en løftet pekefinger ville være urettferdig, hvordan de enn ble smittet.

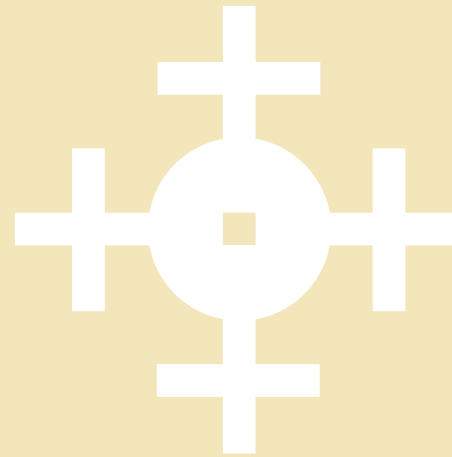
Enda et eksempel fra Jesus finnes i Markus 10,46-52. Den blinde Bartimeus, sønn av Timeus, som ble avvist av sitt lokalsamfunn i byen Jeriko, hørte at Jesus fra Nasaret gikk forbi. Han

begynte straks å rope: "Jesus, du Davids sønn, forbarm deg over meg!" Og tross reaksjonen fra disiplene og folkemengden stanset Jesus, kalte Bartimeus til seg, og gav ham synet tilbake.

I dag står Bartimeus for den bror eller søster som lever med hiv eller aids, og kirken og dens ledere kalles til å åpne øynene, tenke og lytte til Bartimeus' stemme. Den kaller kirken og samfunnet for øvrig til handling.

Kjærlighet og barmhjertighet kjennetegner Jesu virke, og han er uunnværlig som forbilde for alle som er kalt ved hans navn som kristne. Som kristne er vi kalt til å elske og ikke dømme. Jesus selv gav oss eksemplet da han viste kjærlighet og medlidenhet med alle som led den gangen. For Jesus må kjærlighet komme til uttrykk i det å "elske hverandre som man elsker seg selv" og å vise medlidenhet "med den bevisste hensikt å lide med den andre".

Det er kirkens ansvar å nærme seg mennesker som lever med hiv eller aids, slik at de kan finne Guds ansikt. Kirken har plikt til å hjelpe mennesker som lever med hiv eller aids, til å innse at Gud elsker alle mennesker. Det er derfor han sendte sin sønn, så alle som tror på ham, ikke skulle gå fortapt, men ha evig liv.

Den økumeniske kafé

Kirken er kalt til å være en profetisk røst og en helbredende institusjon som en del av felttoget mot stigma og diskriminering. "Café Ecu-ménico" er navnet på et prosjekt som samler mennesker som lever med eller er berørt av hiv eller aids, kirkens ledelse, organisasjonen "The Network of Pastors in Fighting HIV and AIDS" og det sivile samfunnet. Hovedformålet er å gjøre kirken til et åpent og trygt sted for felles refleksjon og dialog om hiv og aids.

En gang i måneden møtes folk for å drøfte spørsmål angående hiv- og aidspandemien. De møtes i regi av "the Project of Preventing and Combating HIV and AIDS" i samarbeid med "the Christian Council of Mozambique", "the Network of Pastors in Fighting HIV/AIDS at Maputo City and Province", "the Association of People Living with HIV and AIDS at Polana Caniço Residential Area" og "World Relief".

Så langt er det 140 lege medlemmer av "the Association of People Living with HIV and AIDS at Polana Caniço Residential Area" og ca. 30 pastorale medlemmer av "the Network of Pastors in Fighting HIV/AIDS". De spiller en viktig rolle ved å skape et støttenettverk. Noen av pastorene tilhører kirker som ikke er med i Mosambiks kristne råd, noe som gir nye og annerledes bidrag til "Café Ecu-ménico".

DANMARK

Sjelesorg og menighetsarbeid blant mennesker

som lever med hiv eller aids

Tillitens fellesskap

AV CARINA WØHLK

I løpet av de siste par årene har en menighet for mennesker som er berørt av hiv eller aids, blitt etablert og konsolidert i Helligåndskirken i København, kirken som embetet som hiv- og aidsprest er knyttet til. Selve menighetsdannelsen har sitt opphav i den første retreaten for hivsmittede, som ble holdt i 1999.

Stille men støtt har menigheten vokst fram – side om side med en tradisjonell høymessemenighet og en annen sårmenighet som er opptatt av gudstjenesteaktiviteter om natten. Menighetsdannelsen foregikk på de hivsmittedes eget initiativ. De har uttrykt et behov for gudstjenesteliv og samvær i en kristen sammenheng. Deres uttalte ønske om et kirkelig fellesskap er blitt forsterket hos meg etter som jeg har sett den ensomheten som meget ofte er knyttet til det å leve med denne alvorlige og tabubelagte sykdommen.

I min sjelesorgspraksis har jeg – overordnet betraktet – møtt to typer ensomhetsproblematikk: Den selvvalgte og den påførte.

Den selvvalgte ensomheten opptrer hos hivsmittede som, på grunn av alt for mange tragedier og traumer i forbindelse med sykdommen, velger å trekke seg fra sosiale sammenhenger. De oppsøker det relasjonsløse og følelsesmessig distanserte liv for å demme opp for flere tap.

Den påførte ensomheten er et tema for hivsmittede som har opplevd å bli utstøtt og ekskludert fra sosiale fellesskap på grunn av sin hivstatus. De er blitt skjøvet ut i avsondrethet, og våger ikke å føre et sosialt liv av frykt for å bli fordømt og forkastet.

Å overvinne ensomhet

I Romerbrevet 14,7-8 skriver apostelen Paulus: "For ingen av

oss lever for seg selv, og ingen dør for seg selv. Om vi lever, så lever vi for Herren, og om vi dør, så dør vi for Herren. Enten vi da lever eller dør, hører vi Herren til."

Disse ordene taler meget sterkt til den eksistensielle ensomheten som mange hivsmittede erfarer – som en evangelisk påminnelse om at vi mennesker aldri er overlatt til oss selv, selv om det til tider kan føles slik.

Som jeg ser det, har den kristne kirke mye å tilby i forsøket på å komme menneskers ensomhet til livs. I den kristne forestillingsverden er vi mennesker alle skapt i Guds bilde, og er dermed alle likeverdige. Vi er vitale lemmer på den samme kroppen. Denne tankegangen innebærer forestillingen om sammenheng og samhörighet mennesker imellom. Vi har bruk for hverandre for at livet skal kunne fungere. Men virkeligheten er jo at det også innenfor kirken er en tilbøyelighet til å betrakte noen mennesker som mer like enn andre – og det setter fellesskapet på spill.

For et års tid siden, etter min reise til Zambia og mitt første møte med epidemiens omfang og omkostninger i Afrika, holdt jeg et foredrag om aids i den tradisjonelle kjernemenigheten i Helligåndskirken. Underveis kom jeg med utsagnet "Kirken har aids", for nettopp å mane til kristen solidaritet og felles ansvarsbevissthet. Utsagnet mitt vakte stor forargelse. De fremmøtte hørte nemlig bare dette ene: at kirken var syk – og det med en sykdom som assosieres med seksualitet.

Mitt poeng var og er jo nettopp at hiv og aids berører oss alle sammen. Aids-epidemien er en utfordring til oss alle. Som kristne må vi forholde oss til den lidelsen som våre brødre og søstre i Kristus må streve med. Vi må være med-lidende og medansvarlige for å kunne bremse katastrofen.

Bare i samlet flokk kan vi få bukt med sykdommen og fordom-

mene knyttet til den. Den kristne kirke har ressursene til å åpne for et fellesskap som rommer alle. I det rommet kan vi gi hverandre muligheten for å utfolde oss, slik som vi er.

Å danne et menighetsnettverk

Hivmenigheten i Helligåndskirken er et eksempel på dannelsen av et sosialt og åndelig nettverk for mennesker som har hiv eller aids tett på livet. Til å begynne med var menigheten meget skrøpelig og introvert. Gudstjenestene ble holdt for hivsmittede alene, ettersom de andaktssøkende hadde et stort behov for anonymitet og eksklusivitet. Det var altså en tendens til segregering, men det skyldtes jo nettopp frykten for – og for noens vedkommende også erfaringene av – grenseoverskridende fordømmelse i en kirkelig sammenheng.

Med tiden er de hivsmittede kirkegjengere blitt mer tillitsfulle og åpne. De har begynt å føle seg hjemme i kirkerom-

met, og er i ferd med å få en fortrolighet og et tillitsforhold til personalet og den øvrige menigheten i kirken.

I dag tilbys andaktene til mennesker som er berørt av hiv eller aids – og altså ikke bare til hivsmittede. Målgruppen defineres bredere. Det betyr at alle smittede, pårørende, etterlatte, ansatte i hivmiljøet og andre som er engasjert i saken, er hjertelig velkomne. Hivmenigheten har ennå ikke mot til å kime med kirkeklokkene og slå dørene på vidt gap, men utviklingen går i retning av full integrasjon.

Fire ganger i året, i januar, april, juli og oktober, feires hivandakten som en nattverd gudstjeneste med påfølgende felles måltid. Det er betegnende at nettopp disse gudstjenestene trekker mange deltakere til seg – vanligvis over 20. De tilbyr nemlig to fellesskap – nattverdens og måltidets.

De andaktssøkende får muligheten til å gå inn i en relasjon – både mellommenneskelig og til Gud. Kristendommens sterkeste symbol, korset, viser oss i korsarmene viktigheten av å strekke seg ut mot livet – horisontalt så vel som vertikalt.

Mennesker trenger trygge forankringer og nære forbindelser. Det gjelder ikke minst hivsmittede, som har opplevd så mange tap og brutte relasjoner, så mye forlatthet, ja kanskje endog følelsen av gudsforlatthet.

Det er mitt håp at det med tiden oppstår en større vilje i verden til å omfavne mennesker som lever med hiv eller aids. Vi har behov for et kristent fellesskap som ikke lukker seg om seg selv.

NORGE

Liturgi

Vår felles menneskelighet

På grunnlag av samtalene på Aksept i Oslo med mennesker som lever med eller er berørt av hiv, ble følgende liturgi utviklet.

L = Liturg

T = Tekstleser

A = Alle

1. Innledende ord

L: I begynnelsen var Gud

I begynnelsen kilden til alt som er

I begynnelsen lengtet Gud

jamret Gud

strevde Gud

fødte Gud

jublet Gud

L2 eller A: Og Gud elsket det han hadde skapt

Og Gud sa: «Det er godt!»

Og Gud, som visste at alt godt ble delt,

holdt jorden ømt i sine armer

Gud lengtet etter fellesskap

Gud lengtet etter å dele sin gode jord

Og menneskeheten ble født i Guds lengsel

Vi ble født for å dele jorden.

BØNN FRA FILIPPINENE

L: Vi er én kropp. Et mangfold av mennesker, men én kropp.

Et mangfold av kulturer, men én kropp. Et mangfold av tro, av

hudfarger, av legning, av levemåter, men én kropp.

2. Sang

3. Stemmer

T1 og T2 er lest fra bakerst i kirkerommet.

T1: Hvor lenge, Herre? Vil du glemme meg for alltid?

T2: Det er som om folk unngår meg, baktaler, behandler meg annerledes.”

T1: Noen ser bare viruset, de ser ikke meg!

T2: Jeg tør ikke fortelle at jeg er hivpositiv, for jeg vet ikke hvordan andre vil reagere.

T1: Jeg er så lei av alle spørsmålene! Det er da en menneskelig ting å ha nærhet; jeg har jo også behov, lyst på barn, lyst på mann.

T2: Jeg er redd for å bli avvist eller skuffet, tør ikke bli forelsket.

T1: Hvorfor kjennes det som om Gud er sint når jeg prøver å gjøre mitt beste?

T2: Jeg har lett etter en gud som elsker meg, som ikke fordømmer, og som kunne hjelpe meg til å akseptere hiven og bli fri fra fordømmelsen. Jeg fant ham ikke i kirkerommet. Det har blitt en ensom søken.

T1: Hvor lenge, Herre? Vil du glemme meg for alltid?

L: Og nå, så sier Herren, han som skapte og formet deg:

Frykt ikke, jeg har løst deg ut;

jeg har kalt deg ved navn, du er min.

Går du gjennom vann, er jeg med deg,

gjennom elver, skal de ikke rive deg bort.

Går du gjennom ild, skal den ikke svi deg,

og flammene skal ikke brenne deg.

Tenk ikke på det som hendte før,

akt ikke på det som en gang var!

Nå skaper jeg noe nytt.

Det spirer allerede fram.
Merker dere det ikke?
Jeg er Herren din Gud.
Du er dyrebar i mine øyne,
aktet høyt og elsket av meg.
Vær ikke redd, for jeg er med deg!
(fra Jesaja 43)

4. Sang

5. Tekstlesning

Luk 13, 10-17

6. Tekstbetraktning

I Lukas 13:10-17 møtte vi en Gud som står opp mot autoritetene og løser lenkene til mennesker som er bundet. Det er en Gud som ikke bare er virksom fra "8 til 4", det vil si innenfor gitte rammer, men en kraft som ikke lar seg begrense. Ja, Gud selv bryter skriftens regler fordi mennesket og barmhjertighet er viktigere enn budene. Hensikten med loven er viktigere enn overholdelsen av den enkelte regel. Reglene er ikke til for å fordømme, utestenge eller undertrykke. Guds vesen er kjærlighet, og målet med hans ord og gjerninger er å løse lenker, reise de nedbøyde opp og sette mennesker fri, helbrede og frelse.

Både denne fortellingen og andre sentrale Jesusfortellinger kan bidra til å fjerne gudsbilder preget av aggresjon, hevn og straff, og peke på selve kjernen i evangeliet.

Kristendommen og evangeliet har et potensial som av og til ser ut til å være totalt uutnyttet. De kan være fantastiske verktøy i livet; de kan sette en fri, vaske og rense en for det i en selv og i omgivelsene som trykker en ned; de kan motvirke et

oppsplittet menneskesyn, som skaper skyld og skam, og som holder en nede. De fremhever viktigheten av å ha kjærlighet til seg selv og til sin neste.

7. Stillhet eller sang

8. "Vår felles menneskelighet"

Stemmer fra mengden:

T1: Jeg bekjenner at jeg er det mennesket som Gud, vår mor og far, skapte – og så på – og erklærte god.

T2: Jeg bekjenner at jeg har i meg den kjærlighet som bærer verden, og at jeg bærer i meg en grunnleggende godhet.

T1: Jeg bekjenner at hele min væren, min kropp, min lengsel og min lyst er del av den gode verden Gud ønsket.

T2: Jeg bekjenner at jeg har samme verdi som alle andre mennesker, og at vår felles verdighet er uavhengig av hvem vi er blitt til i livet.

T1: Jeg vedkjenner meg min delaktighet i det å skape splittelse og sette noen utenfor.

T2: Jeg vedkjenner meg mine fordommer og min delaktighet i at andre mennesker føler seg isolert, blir tiet i hjel og behandlet annerledes.

T1: Jeg bekjenner at jeg er såret og skadet, naken og utsatt.

L, fra alteret: Vi er elsket langt mer enn vi aner.

Gi hverandre nå et tegn på denne kjærlighet

(– ved en klem eller et håndtrykk – med eller uten ord – eller ved en annen symbolhandling)

9. Forbønner

- Alle menneskers Gud. Gi oss å se ditt bilde og gjenkjenne ditt nærvær i hvert enkelt menneske. Spesielt vil vi be for...

- All kjærlighets Gud. Gi oss å elske slik du har elsket oss, og aldri tro at noen er utestengt fra din kjærlighet. Spesielt vil vi be for...
- Livskraftens Gud. Gi oss å ta vare på våre liv og på hverandre, spesielt på de mest utsatte blant oss. Vi vil be for...
- Treenige Gud. Gjør våre fellesskap inkluderende og preget av mangfold, der våre ulike livserfaringer kan finne rom og hvert enkelt menneskes verdighet bli bekreftet.

10. Fader vår

Fadervår, du som er i himmelen! Vår mor og far!

La ditt navn holdes hellig.

La ditt rike komme.

La din vilje skje på jorden som i himmelen.

Gi oss i dag vårt daglige brød.

Forlat oss vår skyld, som vi òg forlater våre skyldnere.

Led oss ikke inn i fristelse, men frels oss fra det onde.

For riket er ditt, makten og æren i evighet. Amen.

11. Sang

12. Velsignelse og utsendelse

L: Vi er her for å gjøre livet mulig for hverandre.

Vi er én kropp - vi er kirken.

Vi er kalt til å sette kjærligheten i bevegelse.

Herren velsigne deg og bevare deg.

Herren la sitt ansikt lyse over deg og være deg nådig.

Herren løfte sitt åsyn på deg og gi deg fred.

Gå i fred,

i stolthet og i glede

i vissheten om at du er elsket

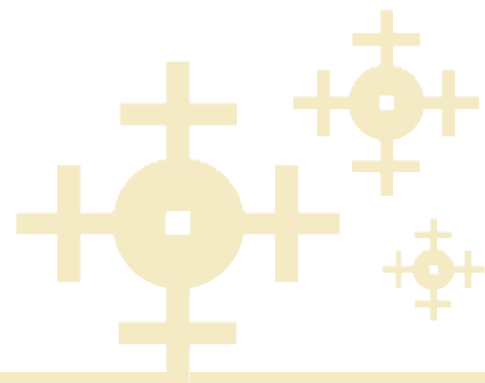
i vissheten om at du alltid og på alle steder er del av Kristi kropp.

Gå i fred, og tjen livets Gud.

Et lokalsamfunn ville steine en kvinne som ble tatt i å ha sex utenfor ekteskapet. Mannen hun var sammen med skulle ikke fordømmes. De tok kvinnen til en lærer som var i byen den dagen. Læreren sa ikke noe imot planen deres. Han sa bare at den som aldri hadde syndet skulle kaste den første steinen.

En etter en gikk de sin vei, den eldste først. Så et forsøk på å skille mellom mennesker ble forhindret – ikke ved et under, men ved å vise til den felles grunnen som vi alle deler. På denne måten er vi alle én kropp.

SE JOHANNES 8,2-11

NORGE

Bibelstudie om stigmatisering. Johannes 8,2-11

Kvinnen som skulle steines

Når man reflekterer over en inkluderende kirke, er det også viktig å tenke over hovedgrunnene til at stigmatisering og diskriminering finner sted i våre samfunn, og hvordan det føles å være den som stigmatiseres. Sammen med fortellingen om Sakkeus i Lukas 19,2-10 kan denne bibelstudien hjelpe oss til å gjøre dette.

1. Les teksten ut fra deres egen virkelighet og deres egne utfordringer.

- Kan dere fortelle om en gang dere ble urettferdig behandlet?
- Eller om en gang dere fikk skylden for noe dere ikke hadde gjort?
- Hva ønsket dere skulle skje da dere opplevde urettferdigheten?

2. Les teksten sammen

Les fortellingen om kvinnen som skulle steines, Johannes 8,1-11, sammen.

Dette kan være en veldig sterk tekst, spesielt for personer som har opplevd mobbing. Sterke følelser kan vekkes når dere jobber med teksten

3. Les teksten grundig og detaljert

Skriv stikkord på en flippover. Begynn med å stille generelle spørsmål til teksten.

- Hva handler denne teksten om?
- Hva slår dere ved denne teksten?
- Hvordan kan denne teksten knyttes til det å bli urettferdig behandlet?

Deretter går dere litt dypere inn i teksten:

- Hvem møter vi i fortellingen?
- Hva får vi vite om personene i teksten?

Det kan også være fruktbart å se på forholdene mellom personene i teksten, og da gjerne ut fra sosiale, politiske, religiøse og økonomiske perspektiver.

- Hvordan tror dere de skriftlærde behandlet kvinnen?
- Hvorfor tror dere de skriftlærde kommer med kvinnen til Jesus?
- Hvor tror dere de skriftlærde grep kvinnen i ekteskapsbrudd?
- Hvorfor tror dere vi ikke hører noe om mannen som hun skal ha vært sammen med?
- Hva gjør Jesus når han møter kvinnen og de skriftlærde?
- Hvorfor går de skriftlærde bort uten å steine kvinnen?
- Hva formidlet Jesus om Gud?

Etter at dere har arbeidet grundig med bibelteksten, er det viktig at dere vender tilbake til eget liv og egen virkelighet.

- Kan dere kjenne dere selv igjen i teksten?
- Har dere opplevd noe som kan ligne?
- Hvem kan oppleve noe som ligner i dag?

4. Les teksten med tanke på å skape forandring

Et kontekstuellt bibelstudium er aldri avsluttet før dere har sett på om det er noe dere kan gjøre som bringer håpsdimensjonen i teksten inn i dagen i dag.

- Hva kan vi gjøre for å hindre at mennesker, særlig kvinner, blir utsatt for denne formen for urettferdighet i dag?
- Hvordan kan vi gjøre livet bedre for dem som opplever urettferdighet?

Å gi kjærlighet og omsorg i omgivelser
med åndelig næring

DANMARK

Retreater som gir håp

AV CARINA WØHLK

Retreat, eller retrett, betyr "tilbaketog". Ordet er et militært uttrykk som ikke nødvendigvis signaliserer nederlag. Det kan også angi behovet for å gjøre opphold og dvelle ved en gitt livssituasjon.

Retreatvirksomhet er en årelang kirkelig tradisjon. I kirkelig forstand er en retreat uttrykk for en tid og et sted med stillhet og meditasjon. Retreat vil si at mennesker trekker seg tilbake for å finne hvile og samle krefter.

Jesus Kristus har selv gitt oss retrettens mulighet. I Markus 6,31 sier Jesus til disiplene: "Kom med meg til et øde sted hvor vi kan være alene, og hvil dere litt!" Jesus selv søker avklaring og ettertenksomhet – tenk bare på Getsemane hage.

Særlig de senere årene har det vært en fornyet interesse for retreaten og det overskudd og overblikk den kan gi det moderne mennesket. Retreaten kan være en direkte protest mot nåtidens støyforurensing og stressnivå, eller den kan definere positivt som en søken etter et åndelig pusterom.

Siden 1999 har jeg i samarbeid med en prestekollega fra Den folkekirkelige Aids-tjenesten holdt retreat for mennesker som er berørt av hiv eller aids – det vil si både for smittede, pårørende og etterlatte. Retreatene holdes på et retreatsenter i et naturskjønt område.

En av de største utfordringene i forbindelse med å holde retreatene har vært å finne det rette forholdet mellom samtale og stillhet. Den første retreaten ble holdt som et taust samvær, der vi bare brukte stemmene da vi sang og ba. Flere av deltakerne opplevde dette som dypt angstframkallende. Én av deltakerne sa at det virket som om det mentale lokket lettet, så han slett ikke kunne forholde seg til alle de kaotiske følelser og tanker som skyllet inn over ham.

Stillhet

Det kom til å stå klart for meg at mange hivsmittede assosierer

taushet med døden. Mennesker som på grunn av sin hivstatus lever i isolasjon og ensomhet, har behov for å tale, ikke for å tie.

Uttekslingen av erfaringer og møtet med andre hivsmittede er av stor betydning. Ved å speile seg i hverandre kan hivsmittede lære nye mestringsstrategier for sykdommen.

I de seneste årene har vi derfor administrert forholdet mellom samtale og stillhet på et ganske spesielt vis. Vi har sørget for å ha to fellesrom til rådighet. Det ene er et samtalerom, det andre kan oppsøkes av dem som har behov for ro og innadvendt aktivitet. Utover det har alle deltakerne enkeltværelser som de kan benytte hvis de trenger fred.

Vi understreker for retreatdeltakerne at de skal være stille fra kveldslesningen til frokosten. Den siste dagen – innen avskjeds-gudstjenesten – inntar vi frokosten vår i taushet. I stedet for å snakke kommuniserer vi med smil, omfavnelser og berøringer.

Retreatens rytme

Temaene for retreatene de siste årene har vært: "Lys i mørket", "Livsmot", "Angst", "Nærhet", "Livsglede", "Skyld og tilgivelse", og "Din vilje skjer!" Etter retreaten sendes det hvert år ut evalueringsskjemaer, der vi oppfordrer deltakerne til å foreslå temaer for neste års retreat. Derved kan brukerne selv påvirke retreatens form og innhold.

Retreaten har en særlig rytme. Den avholdes over en helg – fra fredag ettermiddag til mandag middag. Vi velger to bibelttekster som passer til årets tema. Disse tekstene utlegges hver for seg henholdsvis lørdag og søndag.

Retreaten avrundes mandag med en temagudstjeneste med altergang. Retreatgudstjenesten samler opp de tanker og følelser som samværet og samtalene om årets emne har satt i gang. Altergangen og den liturgiske bruken av fredshilsenen under gudstjenesten forsterker det fellesskapskapende ved retreaten. Deltakerne kan gå hver til sitt i vissheten om at de ikke er overlatt til seg selv. Gud er med

dem – og de har erfaringsfeller rundt omkring i landet.

De to hele dagene vi har til rådighet i løpet av retreaten, bæres oppe av tre faste andakter: Morgensang, meditativt arbeid med en tekstmosaikk om ettermiddagen samt kveldslesning. Bare disse tre andaktene er fast på programmet hver dag.

Retreatsamværet er i seg selv intenst. Det er vesentlig at forløpet ikke blir for hektisk. Det må tas hensyn til deltakernes behov for hvile samt inntak av medisiner og måltider. I tillegg må det gis tid til spontane samtaler og spaserturer.

Inspirerende fellesskap

Hvert år deltar mellom 20 og 30 mennesker – både homofile og heterofile hivsmittede, pårørende og etterlatte. Alt i alt er retreaten et tilbud om livsnært og oppbyggelig samvær for hivsmittede og deres familier. Mange evalueringsskjemaer fra årenes løp bærer vitnesbyrd om retreatens både åndelige og sosiale betydning.

Det aller mest tankevekkende er kanskje at det å holde disse retreatene har styrket en bevisst menighetsdannelse for mennesker som er berørt av hiv eller aids. Etter den første retreaten oppsto ideen om felles fast gudstjenesteaktivitet blant deltakerne. Gjennom årene har menigheten konsolidert seg. Den teller i dag godt og vel 30 mennesker som er berørt av hiv eller aids.

Den årlig tilbakevendende interesse for retreaten og den stadig voksende menighet av hivsmittede, pårørende og etterlatte understreker viktigheten av kirkens tilbud om et varmt og inkluderende fellesskap. Den kristne kirken må rekke ut hånden til de svake – for å trekke dem inn i kjærlighetens rom.

Den stille sangen

Jeg har aldri ment at det der med troen var et spørsmål om noe man gjorde i kirken. Troen er noe som ligger i ens liv og ens hverdag. Jeg mener heller ikke at man kan gjøre opp sitt regnskap med vår Herre hver dag ved å be sin kveldsbønn før man legger seg eller sin bordbønn før man spiser. Bønnen gir jo mulighet for den tetteste kontakten med vår Herre, og den kan brettes ut under alle omstendigheter til alle døgnetts tider. Og likesom jeg synes det er vakkert at man ber sammen i kirken – at man for eksempel sier Fadervår høyt, eller ber trosbekjennelsen i fellesskap – mener jeg at det er viktig å ha et helt privat gudsforhold.

Jeg kan bli lei meg når jeg ser folk som snakker høyt om at nå lager vi en forbønn her, og nå setter vi oss ned og folder våre hender veldig grundig, og ååå som vi tror, og ååå for noen gode kristne vi er! Det er like viktig å huske å være med hele tiden, i hele sin tilstand, hele sitt liv.

Dermed er det ikke sagt at jeg underkjenner forbønnens store verdi og den viten og styrke som kan ligge i det å vite at noen ber for deg, at du er i folks tanker på en kjærlig måte. Jeg har selv hatt mange gode, positive opplevelser med dette – men for ens eget gudsforhold er det viktig at man ikke overbeviser seg selv om at dette altså er noe vi kan gjøre på sengekanten før vi slukker lyset.

Det er en mulighet som vi har hele tiden, og for meg er det noe som er mye verd og meget aktuelt når jeg synger. Jeg tror nok det er gjennom sang at jeg har følt den aller tetteste, mest intense kontakten med Gud. Jeg har nesten følt at sang har vært min måte å be på – min måte å bekjenne troen på. Det er noen som kaller det et vitnesbyrd, og det må de gjerne. Å tro har ikke noe å gjøre med å resonnere for eller imot. Troen er egentlig en ganske enkel og stillferdig sak, og den ligger som den røde tråden i mitt liv, ganske naivt.

VITNESBYRD FRA JESPER, SOM DØDE AV AIDS I DANMARK

Jeg ville gi en arm eller et ben i bytte for en ny Circles of Hope-gruppe. Jeg kunne dele mine dypeste hemmeligheter med disse menneskene, og fortsatt være elsket. Da jeg først ble syk, var det gruppen som gav meg styrke til å holde ut. I gruppen snakket vi om livet, og vi fikk en gjest til å komme for å undervise oss om ernæring, juss, alternativ medisin og mange andre programmer. Da jeg hørte lederen fortelle historien om hvordan hun oppdaget at hun var hivpositiv, identifiserte jeg meg med henne. Det styrket meg å vite at jeg ikke var alene. Det reddet livet mitt. Så jeg vet hvor viktig gruppen kan være for andre.

ET MEDLEM AV GRUPPEN GARDEN TOWNSHIP CIRCLES OF HOPE

Bibelstudie om seksualitet, stigma og hiv

ZAMBIA

Kjønn og makt

Innledning

Enkelt sagt er kjønn den fysiske, biologiske forskjellen på kvinner og menn. Det henviser til det faktum at vi er født som kvinne eller mann. På den andre siden har seksualitet å gjøre med seksuelle følelser, atferd og forhold. Det er samspillet mellom potensielle eller faktiske seksualpartnere. Men i mange samfunn ligger tanken om seksualitet som synonymt med synd dypt inne i de kulturelle normene.

Bibelsk perspektiv

– kvinnen grepet i ekteskapsbrudd

I beretningen ser vi hvordan seksuell synd preger hebraisk kultur og tradisjon. Fariseerne overholdt Moseloven, Tora. De brakte en kvinne de hadde grepet i ekteskapsbrudd, til Jesus for å prøve ham. Hans svar på deres spørsmål utfordret anklagerne. Jesus sa: La den blant dere som ikke har syndet, kaste den første steinen. Han beskyttet kvinnen. Anklagerne gikk én etter én bort i underkastelse. Jesus ba kvinnen om ikke å synde mer, og hun ble tilgitt.

- Hva er vår reaksjon i dag overfor de anklagede?
- Blir vi utfordret på den samme måten i dag?
- Tilgir vi, eller er våre holdninger som før?

Refleksjoner

- Vi vil kanskje gjerne vite hvorfor mannen som var med, ikke ble truet.
- Hva synes vi er synd?

- Er kvinner holdt mer ansvarlige for seksuell synd enn menn?
- Ser vi på seksualitet som en kulturell norm bestemt av tradisjon?
- Er seksualitet Guds gave eller Satans forbannelse?
- Hva er seksualitetens verdi for menn og kvinner?

Avslutning

Beretningen i Johannes 8,3-11 erklærer status quo: "I loven har Moses påbudt oss å steine slike kvinner." Patriarkalske og stereotype holdninger er fortsatt vanlige i kirken i dag. Seksuell synd blir stigmatisert som selve "synden." Jesus utfordret de hebraiske menn i svaret han gav. Jesus visste at deres hensikt var å diskriminere kvinner.

Vi kan høre Jesus si:

- Seksualiteten er Guds gave. 1 Mosebok 1,27-28
- Den krever respekt
- Den krever fullt ansvar fra begge kjønn
- Den krever tilgivelse av hverandre
- Mer enn alt annet krever den at vi elsker hverandre.

Efesoerne 5,25-32; Kolosserne 3,12-14.

Sosiale normer og verdier kretser om stereotype holdninger, som i sin tur frambringer bilder av menn som handlekraftige og sterke, mens kvinner og jenter avbildes som "maktesløse ofre". Det er en del av kirkens ansvar å utrydde slik sosial urettferdighet og kjønnsdiskriminering.

Liturgi

ZAMBIA

Seksualitet som gave og ansvar

Denne liturgi ble utviklet og brukt i gruppen Busokololo Circles of Hope i Lusaka, Zambia. Circles of Hope er støttegrupper for mennesker som lever med hiv eller aids.

L = Leder

1. Prosesjon mens en salme eller sang synges.

2. Hilsen og velkomst

L: Kjære brødre og søstre, vi er samlet her i dag for å feire skjønnheten i Guds skaperverk, som også omfatter skjønnheten i vår seksualitet. "Og Gud skapte mennesket i sitt bilde, i Guds bilde skapte han det, til mann og kvinne skapte han dem...Gud så på alt det han hadde gjort, og se, det var overmåte godt." La oss derfor tilbe den evige Gud med bønn og lovprisning, tanker og handlinger. Amen.

3. Første lesning

1 Korinterbrev 7,3-12

4. Lovprisningssalme

5. Åpningsbønn

L: Hellige og kjærlige Gud,
vi er skapt av din kyndige hånd.
Vi takker deg for seksualitetens gave.
Vi priser deg for dine mektige gjerninger.
Lær oss å sette pris på våre kropper.
Hjelp oss å uttrykke vår seksualitet på en ansvarlig måte.
Lær oss å akseptere at vi er et tempel for Den Hellige Ånd.
Tilgi oss når vi undervurderer ditt skaperverk.
Lær oss å ikke misbruke seksualdriftens kraft.
Gi oss mot til å fordømme systemer som kommersialiserer

menneskekroppen.

Må din Ånd hjelpe oss til å verdsette vår seksualitet.

Vi ber i Jesu Kristi navn. Amen.

L: La oss reflektere en stund, og tenke over det onde vi har gjort når det gjelder vår seksualitet.

6. Syndsbekjennelse

I våre roller som fedre, mødre, åndelige veiledere, ungdomsledere og annet, og med vårt ansvar som enkeltmennesker, har vi ikke tenkt eller gjort alt vi kunne for å forklare skjønnheten og mysteriet i sex, seksualitet og sunne relasjoner. Vi har for ofte fremhevet de negative sider ved sex, og dermed demonisert seksualiteten. Herre, vi ber om tilgivelse.

7. Sang

8. Bibellesning

1 Mosebok 1,27-28; 2,24

9. Prekenveiledning

a. Innledning

Når millioner av mennesker lever med eller er berørt av hiv og aids, utgjør pandemien et av vår tids største problemer. Religiøse institusjoner generelt og menigheter spesielt har en viktig rolle å spille i å forhindre at sykdommen sprer seg fra menneske til menneske. Gud skapte mennesker med sterke seksuelle følelser, som de kan bruke eller misbruke. Det er mulig å leve med og håndtere disse sterke følelsene på en ansvarlig måte. En av kirkens roller er å tale om verdier og ansvarlighet og å hjelpe til med å redusere sårbarheten gjennom undervisning. Mange kristne har stigmatisert sex som synden over alle synder, men en bibelsk tro forstår synd relasjonelt.

Når vi feirer vår seksualitet,

- bekrefter vi at Gud skapte mennesker, menn og kvinner, i sitt bilde, og dermed gav oss en gave som skal verdsettes, nytes og vernes om.
- aksepterer vi seksualitet som en integrert del av vår identitet og som noe som beriker mellommenneskelige forhold og gir oss nytelse;
- minnes vi at seksualiteten, i tillegg til å bringe intimitet og glede inn i mellommenneskelige forhold, gjør oss sårbare overfor hverandre og for krefter i samfunnet.

b. Til ettertanke:

Det at mennesket ble skapt som mann og kvinner, var ikke tilfeldig;

- Gud ville at seksuell forening i ekteskap skulle gi psykisk, fysisk og følelsesmessig tilfredsstillelse og åndelig lærdom, i tillegg til å føre slekten videre;
- Hvis den kristne familien ikke kan gi tenåringer svar, vil familien miste dem til noen som kan. Hvis kirken tier, vil kirken også miste dem.

10. Bønner

- Be Gud om å gi oss visdom til å fortelle om det som er rett og trygt når det gjelder sex, seksuell atferd og seksuelle relasjoner, i lys av hiv og aids.
- Be for misbrukte kvinner og barn.
- Takk Gud for veiledning og beskyttelse, og for at Han vil at vi skal leve produktive og fruktbare liv.

11. Kollekt

mens en salme eller sang synges

12. Bønn for kollekten

13. Velsignelsen

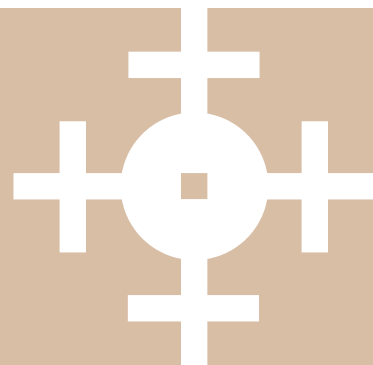
L: Må Gud, fredens Gud, hellige dere helt igjennom, og må deres ånd, sjel og kropp bli bevart sunne, så dere ikke kan klandres for noe når vår Herre Jesus Kristus kommer. Må Jesu Kristi nåde være med dere. Amen.

14. Utgangssalme

Seksualitet

Menneskets seksualitet er jo en gave fra Gud som skal nytes av trofaste partnere. Denne seksualitetens gave eksisterer fortsatt hos hivpositive mennesker, og burde brukes, ikke undertrykkes. Seksualiteten er en vidunderlig, skapende gave fra Gud, og bør nytes av både hivpositive og hivnegative.

CIRCLES OF HOPE, ZAMBIA

NORGE

Fra bibelstudium til preken om Johannes 8,2-11

Hvem tør kaste den første steinen?

Hvert år blir gudstjenesten på Verdens aidsdag i Oslos lutherske domkirke forberedt på Aksept, Bymisjonens senter for alle som er berørt av hiv. I 2002 var brukerne av Aksept med på å lage prekenen. Det følgende er en beskrivelse av prosessen og innholdet i de samtalene som fant sted. Det hele ble framført som preken i gudstjenesten.

Stigmatisering, diskriminering og seksualitet

Proessen begynte med en idérunde for å finne temaer og tekster som deltakerne mente var betimelige og aktuelle. Notatene fra møtene dannet grunnlaget for prekenen. Målet var en dialog mellom mennesker og Gud – en preken som lytter, forstår, trøster og utfordrer. Denne metoden kan brukes som grunnlag for ens egen prekenforberedelse. I tillegg gir den innsikt i tankeprosessen og dialogen mellom mennesker berørt av hiv, en pastor og en bibeltekst.

1. Den første idérunder

Hivpositive på Aksept møttes ved to anledninger til gruppearbeid for å si hva de syntes det var viktig å få sagt på Verdens aidsdag dette året.

Det første møtet var i den "Åpne livssynsgruppa", som holdt

til på senteret. Her er noen av notatene som ble skrevet:

Ønsker for og tanker om gudstjenesten:

- Seksualitet burde være hovedtema.
- Kirken er for virkelighetsfjern når det gjelder sex.
- Det er vanskelig å leve opp til våre egne idealer for seksualiteten.
- Det hadde vært passende med en inter-religiøs gudstjeneste på en slik dag. Hiv og aids berører oss alle. Hva ønsker vi å si til Gud? Prekenen kan være en slags dialog mellom Gud og mennesker.
- Behovet for en helbredende medisin mot hiv!
- Mer aksept fra andre mennesker. Gud må åpne folks øyne!
- Lengselen etter å finne noen å elske. Hivpositive må få en sjanse til å elske!
- Bekymring over barn som er født med hiv.
- "Hvorfor meg?" Det er vanskelig å akseptere din status – det er irriterende, det gjør deg sint!
- Behovet for hjelp til å vende tilbake til arbeidsplassen. Folk opplever fortsatt diskriminering.

De hivpositive er ikke en homogen gruppe: De er kvinner og menn, unge og gamle, etniske nordmenn og utlendinger, homser og streite osv.

Stigmatisering er i utgangspunktet en beskyttelsesmekanisme. Den er knyttet til oppfattelsen av at noe truer oss, ofte noe som er ukjent eller fremmed. Frykten vår kan være velbegrunnet eller totalt ubegrunnet. Likevel danner vi oss idéer om og bilder av det som virker truende. Disse er idéer som vi ikke alltid er klar over, for stigmatiseringen har ofte sine røtter i underbevisstheden – i holdninger og tanker vi huser, men aldri snakker om eller erkjenner. For å få adgang til disse bildene må vi ha vilje og mot nok til å prøve fordommene våre mot virkeligheten og evaluere dem i lys av det menneskesyn som vi sier vi har. Men dette kan være en smertefull prosess, så anledninger må bevisst skapes, og "trygge rom" gjøres tilgjengelige.

FRA REFLEKSJONENE I OSLO

To temaer dukket fort opp som viktige på Verdens aidsdag:

1. Stigmatisering/diskriminering og
2. Seksualitet. I det første møtet jobbet vi med å finne en bibeltekst som kunne danne grunnlag for refleksjoner om disse temaene. Henvisninger til samaritaner ble foreslått – samaritanene var en stigmatisert og diskriminert gruppe i Jesu tid. Men det er få referanser til seksualitet i disse tekstene. Høysangen ble også nevnt, men der finnes det ingenting om stigmatisering. Til slutt endte vi opp med teksten om kvinnen som ble grepet i ekteskapsbrudd.

2. Johannes 8,2-11 blir lest

3. Kvinnen grepet i ekteskapsbrudd

Vi var ikke helt tilfreds med denne teksten heller, fordi den knytter seksualiteten til synd. Selve teksten kunne oppfattes som stigmatiserende. Hvorfor blir bare kvinnen grepet? Hva med mannen som man må regne med var involvert? På en dag som Verdens aidsdag kunne man også få inntrykk av at alle hivpositive er utro mot sine ektefeller. Det i seg selv er en stigmatiserende holdning.

4. Mulige assosiasjoner

På den andre siden utløser teksten flere interessante assosiasjoner. I det andre møtet et par uker senere kom følgende refleksjoner over Johannes 8,2-11 frem:

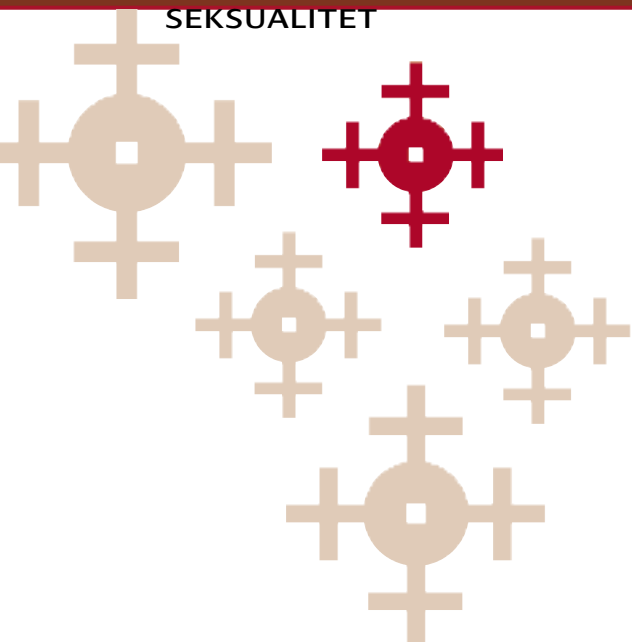
Kvinnen var allerede dømt av mennene som brakte henne til Jesus. Hva var de, fariseerne og de skriftlærde, selv skyldige i? Så de seg selv gjenspeilet i kvinnen? Vi burde granske oss selv før vi dømmer andre.

Fariseerne og de skriftlærde viser en dårlig holdning overfor kvinner. Vet kvinnen hva som foregår? Hvor er mannen? Kanskje hun ikke hadde gjort noe galt i det hele tatt. Hun var bare et offer for et mannsdominert samfunn. Kunne kvinnen ha vært hivpositiv? Ble hun beskyldt for å ha smittet noen? Hadde kvinnen tillatt seg noe som ellers bare var forbeholdt menn? Var hun en sexarbeider? Eller var hun en kvinne som elsket en mann, men var tvunget inn i et arrangert ekteskap? Det er mange muligheter her. Teksten sier faktisk ingenting om kvinnen. Hun sier ingenting til sitt forsvar.

Vi lærer mer om mennene som kom slepende med henne til Jesus. De ville gjerne sette opp en felle for Jesus ved å tvinge ham til enten å følge loven og normene eller bevise at han brøt med tradisjoner, lover og jødiske skikker. Teologene og de fromme kjente til loven, de var eksperter i den. I følge loven skulle kvinnen steines! Og de var klare til å gjøre det! Misforstod de Jesus? Trodde de faktisk at han var på deres side?

Men hva hadde mennene på samvittigheten? Hvorfor var de så aggressive? Var de imot at kvinner skulle ha sitt eget seksualliv? Var de frustrerte ektemenn? Hvor mange ganger hadde de begått seksuالمisbruk? Vi får ikke vite noen ting, men vi kan bruke fantasien...

I forbindelse med hiv er teksten stigmatiserende i seg selv: Hiv behøver ikke å ha noe med utroskap å gjøre, og sex er heller ikke den eneste smitekilden. Synd er faktisk feil begrep i denne sammenhengen, fordi sex ikke er syndig. Men sex er vanskelig med hiv. Sex var vanskelig før hiv. Noen slutter å ha sex når de blir hivpositive. Kvinnen i teksten ble dømt av et helt samfunn – og det blir vi også. Som hivpositiv har man ikke livets rett. Folk sier: "De får som fortjent", "Det er Guds straff". Man hører fortsatt prester og imamer snakke slik. En i gruppen hadde hørt om en kvinne som ble drept på grunn av falske rykter!

Hva er synd? Hvordan tar vi vare på "god seksualitet"? Det er ille når andre beskriver og bestemmer hva som er synd. Det burde være den enkeltes ansvar, fordi det som noen mener er galt, ikke behøver å være galt for andre. Hva med de som ikke er gift? Men utroskap er alltid synd, det er alltid noen som lider til slutt.

Hva betyr det å kaste stein i dag? Det er å utøve dom, å sette seg selv over andre og ekskludere andre. Fordømmer vi dem som smittet oss? Anmelder vi dem? Eller ikke? Sex er en situasjon der begge partene er ansvarlige, når forholdet er jevnbyrdig. Hva hvis du ble tatt i det å kanskje ha smittet en annen med hiv? "Hvis jeg visste at jeg hadde smittet en jeg elsker, kunne jeg ikke holde det ut."

Får kvinnen et svar? Blir hun rehabilitert? "Heller ikke jeg fordømmer deg!" Disse er viktige ord. "Gå bort, og synd ikke mer fra nå av!" Betyr det ikke mer sex? Eller betyr det: "Gå bort og ta vare på deg selv fra nå av; unngå utnyttelse, la ingen såre deg mer?"

Hva er det som forandrer holdninger? Kunnskap, kjennskap: "Det kunne ha vært meg".

5. Fordommer

Det er mye her som vi kan identifisere oss med. Hivpositive blir ofte møtt med denne holdningen: Du burde ikke ha sex. Dette er en forventning mange møter selv i helsevesenet. Og det finnes mange hivpositive som ikke vil tillate seg å leve et seksuelt liv fordi de er redde for å smitte noen, føler seg lite attraktive eller fordi ingen vil være sammen med en hivpositiv.

Mange har derfor opplevd noe lignende det som kvinnen i bibelteksten opplevde. Noen har opplevd å bli hengt ut i pressen fordi de har tillatt seg selv å ha sex med noen. Men i motsetning til i bibelhistorien er mennesker i dag mer enn villige til å

kaste stein, dels ved å lesse mer ansvar over på den hivpositive enn på den hivnegative. Hvordan ser disse steinene ut?

"Du fikk som fortjent!" "Ikke kom nær meg!" "Du har brakt skam over familien din!" Dette er noen av steinene, og de sårer mer enn virkelige steiner.

Hovedårsaken til stigmatiseringen av hivpositive er at hivviruset er knyttet til mye som er blitt fordømt som synd i vår kultur: seksualitet, prostitusjon, stoffmisbruk, homofili, promiskuitet osv. Folk har kastet steiner i disse sammenhengene i århundrer, til tross for beretningen i Johannes 8.

6. Mennesket som seksuelt vesen

Hva kan vi gjøre for å kvitte oss med disse ivrige steinkasterne? Vi finner dem inni oss selv også, hvis vi gransker oss selv litt.

Kanskje det hjelper å snakke så åpent og sant som mulig om seksualiteten, ikke bare om hvordan den burde være, eller om hvordan man ønsker den skulle være.

Seksualitet er ikke noe man har; det er noe man er. Seksualitet er komplisert og vanskelig både med og uten hiv. Det er vanskelig å leve opp til ens egne idealer. Seksualitet gir både opp-turer og nedturer. Den er himmelsk og den er frustrerende. Den kan være like problematisk innenfor som utenfor ekteskapet. Ingen glede kan være større, ingenting mer sårende.

Det er vanskelig å snakke om ens egen seksualitet, både om de lykkelige øyeblikk og om det man ønsker var ugjort. Man gjør seg sårbar ved å utlevere seg selv, fordi mennesker står i kø for å kaste stein. Mange hivpositive føler at viruset selv er et tegn på seksuell urenhhet; det avslører liksom at man ikke har levd et perfekt liv. Som om det finnes noen som har gjort det.

7. Stigmatisering og diskriminering

Det er merkelig at en kirke som har arvet denne beretnin-

gen om kvinnen som ble grepet i ekteskapsbrudd, ikke har klart å undervise sine medlemmer og endre sin kultur for å bli mindre dømmende. I stedet har vi en kirkehistorie der steinkasterne har fått frie tøyler. Det er på tide at denne stigmatiseringen og diskrimineringen blir stemplet for det det er, en synd mot Gud og evangeliet. Hvis seksualiteten er mer enn formering – og det mener vi vel – må den være noe som alle har rett til, ikke bare en utvalgt krets – under ansvar selvfølgelig. Dette må være utgangspunktet for alle samtaler om hvordan vi skal leve sammen som seksuelle vesener. Men bare når dette inkluderer alle, vil grensene vi trekker opp, slutte å være diskriminerende. Og det er en selvfølge at dette også må gjelde for hivpositive.

Stigmatiseringen som hivpositive møter – om det er visumforbud til 183 land, om det er tannleger som nekter å behandle deg, om det er å bli støtt ut av vennekretsen eller på arbeidsplassen – bunner i holdninger til seksualitet som er preget av vilje til steinkasting.

8. "Heller ikke jeg fordømmer deg."

Dette er evangeliet: "Heller ikke jeg fordømmer deg."

Når det er avgjort at ingen er i en særklasse når det gjelder seksuallivet, hvordan blir veien videre? Hvordan skal vi leve sammen med seksualiteten vår? Hvordan kan vi unngå å såre noen? Hvordan kan vi klare å respektere hverandre, å tolerere at andre har andre løsninger osv.?

Jesu avsluttende innbydelse til kvinnen – "Synd ikke mer" – er ikke et forbud mot å ha sex igjen. Det er snarere en oppfordring til å ta vare på seg selv i fremtiden. Dette er utfordringen! Vi blir ikke spart for diskusjonen om hva som er rett og hva som er galt. Men vi blir spart for hykleriet som påstår at noen er bedre enn andre på dette området.

Hva betyr det å være menneske? Hivpositiv eller hivnegativ – alt liv og hvert enkelt menneskeliv er et truet liv, et sårbart liv. Under alle forskjellene er hvert menneske nakent og, dypest sett, alene.

Vi blir minnet om dette gang på gang. Likevel prøver vi å fornekte det, å holde det på avstand, prøver å overbevise oss selv og andre om at vi er usårbare, hele, nesten udødelige.

Sant fellesskap kan bare finne sted når mennesker møtes i erkjennelsen av at ethvert liv er utsatt – ikke som en abstrakt kunnskap, men som en avdekking av ens egen sårbarhet og utsatthet.

Da er rommet for et møte mellom oss lagt, vi er på samme sted, og vi kan samtale.

FRA REFLEKSJONENE I OSLO

DENMARK

Mening,

AV ELIZABETH KNOX-SEITH

Døden oppfattes i vestlig kultur som et nederlag – og det å være syk, det vil si truet av døden, blir derfor i det ubevisste et uttrykk for en mer eller mindre subtil form for straff. Idet vi har forsøkt å eliminere døden som en naturlig del av vår livsutvikling, er det å være syk, og dermed kanskje døende, blitt til en trussel mot selv vår innerste verdighet. Vi må ikke dø, men for alt i verden leve evig – eller så lenge vi kan. Og dette i seg selv gjør sykdom til et feiltrinn.

For til stadighet å bortforklare det faktum at sykdom og død er en naturlig del av selve livsprosessen, individualiserer vi ofte sykdomsforklaringene. Det er den syke selv som har gjort et feiltrinn – vedkommende har oppført seg slik at det bare er rettferdig at han eller hun er blitt syk. Sykdom og død betyr, dypt i det ubevisste, at vi ikke er verdige til livet – og at vi rammes av lidelse, betyr indirekte at vi har mistet denne verdigheten, denne retten til å leve.

I en viss forstand er denne tankegangen en lettelse, både for den syke og for den som ennå er frisk. Hvis den syke bare endrer sin livsform, eller retter opp sine såkalte "feiltrinn", kan han eller hun gjenvinne retten til livet, og dermed bli frisk igjen – mens den friske triumferende kan fastholde at et rettferdig og "riktig" levd liv vil gi vedkommende rett til det evige livet. Med en sykdom som aids, som i høy grad setter fokus på den maktesløshet som dypest sett preger ethvert menneske og ethvert samfunn stilt overfor en realitet som døden, rykker dette spørsmålet nærmere overflaten, med en gjenklang av desperasjon. Hvorfor er det meg som rammes? Hvorfor skal nettopp jeg fratas livet? Aids gjør det klart at døden kan inntre i enhver alder, og at den moderne medisinen ikke gir noen garanti for evig livsforlengelse. Handler spørsmålet ikke om meg, handler det kanskje om min bror, min søster, min venninne, min kjæreste, min sønn eller min datter, min mor eller min far. Er en av mine nærmeste i faresonen, trer spørsmålet fram som et rungende ekko i smerten – og utsikten til å miste

Opplevelsen av kjærlighet, aksept og støtte innenfor en støttegruppe der Guds kjærlighet manifesteres, kan være en sterk helbredende kraft. Helbredelse fremmes der kirkene forholder seg til dagliglivet, og mennesker føler seg trygge nok til å dele sin livshistorie og sitt vitnesbyrd. Gjennom følsomme gudstjenester kan kirkene hjelpe mennesker til å nå inn til Guds helbredende nærvær. Kirkene spiller en livsviktig rolle ved å oppfordre til samtale og analyse av informasjon, hjelpe til med å identifisere problemer og støtte deltakelse i forsøk på konstruktive forandringer i samfunnet.

JAPHET NDHLOVU

Eksistensiell virkelighet i
møte med aids

tap og død

blir en styrende impuls i den letingen etter mening som nå begynner.

Å bli fortalt sannheten

Å få beskjeden om at man er hivsmittet er et hardt, sjokkaktig slag for stort sett alle – en beskjed som endrer livet, totalt og ugjenkallelig. Alle som har prøvd å ta en hivtest, vet hvilket mareritt man går gjennom mens man venter på resultatet. Uansett hvor godt man forsøker å forberede seg på svaret, er det i dypeste forstand umulig å stå rustet. Selv for dem som regner risikoen for å bli smittet som minimal, er ventetiden en opplevelse de fleste gjerne ville ha vært foruten – og det er ikke alltid tilrådelig å teste seg, med mindre man har et solid, støttende nettverk rundt seg. Å bli konfrontert med risikoen for å være hivsmittet er å bli konfrontert med spørsmål av dyp, uoverskuelig karakter – og det kan være sterkt personlig nedbrytende å bli overlatt til seg selv med alle disse overveielser og angstfølelser.

Angsten for fordømmelse er en vesentlig brikke i opplevelsesmønsteret omkring hiv og aids, både hos den smittede og hos familien. Hva vil naboen si hvis de får vite at min sønn...? Hva vil mamma og pappa tenke hvis de får vite at jeg...? Jeg har alltid vært en snill pike... Hva vil folk tro nå...?

Bildene vrirler på netthinnen når samtalen kommer inn på hiv eller aids – og selv om det ikke sies høyt, er et uunngåelig spørsmål alltid: Hvordan ble han eller hun smittet?

Seksualiteten er fortsatt et felt omgitt av mystikk, spekulasjon og gys – og det er ikke grenser for tankene som virvler opp til overflaten når man får vite at en i ens nærmeste krets er blitt smittet.

Spørsmålene om skyld ligger alltid og lurer – og det gjelder å ta oksen ved hornene og slå fast at man ikke kan skjelve mellom såkalte "skyldige" og "uskyldige" smittede; at alle i grunnen er i samme situasjon, uansett smittemåte. At personen kan ha

en personlig opplevelse av skyld og skam som bør bearbeides, er noe annet – og denne opplevelsen kan være like vanskelig, uansett smittevei. En mor som lot barnet sitt få en blodoverføring på et tidspunkt før blodbankene kontrollerte blodet, bærer en byrde av skyld som veier veldig tungt. Og den følelsen må hun hjelpes med, på samme måte som den som ble smittet av sin kjæreste, skal hjelpes til å jobbe med det sinne som kan oppleves, både mot en selv og den andre. Skyld- og skamfølelser er ofte ikke-erkjente avskygninger av anger – en annen okse som det er viktig å ta ved hornene. Dette krever en betydelig anstrengelse, men gir en tilsvarende lettelse når det er overstått. På riktig tidspunkt kan okser ledes vekk, selv om dette alltid vil innebære en kamp. Får de bli, kan de forårsake stor skade.

Den angsten som de fleste opplever, bunner i redselen for det ukjente, for døden, for det sykdomsforløpet som den enkelte uvegerlig kommer til å gå gjennom, som regel over lang tid. For den hivsmittede er det ukjente kjent – eller blir det, skritt for skritt langs veien. Vanligvis opplever den smittedes nærmeste angsten som enda større, nettopp fordi de ikke selv går gjennom prosessen og bare kan gjette hvordan lidelsene kjennes. Den angsten som oppstår før den virkelige opplevelsen, er større enn den angsten som oppleves når man er midt oppi den – og derfor beskriver mange hivsmittede det paradoksalt nok som en lettelse når de når fram til faser av sitt sykdomsforløp som de tidligere hadde fryktet. Men det betyr ikke at angsten forsvinner – for det er hele tiden noe nytt som kan oppstå; nye, uforutsigbare sykdomsforløp som svever i den eksistensielle horisonten som en ukjent og angstinngytende trussel.

Å leve med hiv eller aids er en hårfin balansegang mellom evnen til å gi slipp på og evnen til å beholde kontrollen – en balansegang som i høy grad skjerper bevisstheten om hva det vil si å være menneske.

DANMARK

Tro, håp og bønn
midt i lidelse

Noe rørte ved meg...

Jeg har vært troende så lenge jeg kan huske, men som hos de fleste mennesker, har troen min gått gjennom forskjellige faser og kriser.

Lenge før jeg ble hivsmittet, gikk troen min gjennom en fase fylt av forvirring, og jeg hadde ikke noe særlig følelsesliv heller. Etter at det ble konstatert at jeg er hivpositiv, har jeg liksom kommet tilbake til utgangspunktet mitt. Jeg har vært i tvil om mitt syn på Kristus overhodet, om mitt syn på Kristus som begrep. Men under de krisene jeg gikk gjennom i forbindelse med at jeg fant ut at jeg var hivsmittet, har jeg på en måte vendt tilbake til "barnetroen" min. Jeg husker opplevelser jeg hadde som barn – opplevelser som bar preg av et dypt forhold til Kristus. De opplevelsene er blitt en styrke for meg – og kilde til en helt ny måte å hvile i troen min på.

Etter at jeg fikk vite at jeg er hivsmittet, var jeg nødt til å gjennomleve en hel del følelsesmessige kriser. Det oppsto – slik det gjør for de fleste av oss – tanker om synd og skyld. Selvskyld i sykdommen, og den skammen som følger med. Det sloss jeg med i ett år, og jeg hadde det forferdelig mens jeg sloss.

Jeg var meget, meget hard mot meg selv. Jeg hadde en indre dommer, som hele tiden fortalte meg at det var min egen skyld at jeg hadde fått sykdommen. Følelsen av skam, skyld og synd forfulgte meg rett og slett i det året, der jeg kjempet og kjempet med den. Jeg savnet virkelig å ha et kristent fellesskap omkring meg som kunne hjelpe meg å frata meg selv skylden og skammen og synden. Det er vanskelig nok i seg selv å få vite at man er hivpositiv. Man begynner å få noen små symptomer her og der; det er ganske enkelt nedbrytende.

Jeg kom gjennom kampen i løpet av et års tid via en indre prosess. Men jeg savnet noen som kunne støtte meg. Det hadde jeg ikke.

Bønn

Det har vært bønn som har hjulpet meg gjennom krisene mine. Da jeg fikk vite at jeg var hivpositiv, begynte en prosess, der

jeg på et tidspunkt kunne merke at jeg måtte komme i gang med å be igjen. Det kom helt av seg selv. Jeg isolerte meg i et hus på landet, og gikk inn i en meget intensiv bønneprosess. Jeg fikk lyst til å be – og da begynte det innvendige livet som kommer når man er i bønn. En indre verden som liksom åpner seg... en opplevelse av fellesskap. Jeg gjennomlevde angsten for å dø og angsten for å utvikle aids, og etter hvert kunne jeg merke at det ikke var min skyld at jeg hadde fått sykdommen. Det var ikke fordi jeg skulle straffes. Sykdommen er gitt meg av helt andre grunner.

Jeg fikk mer psykisk overskudd og større pusterom, og jeg kunne merke hvordan jeg ble mer og mer glad. Bønnen åpnet opp for gleden, og jeg kunne samle en masse ressurser og en masse krefter som jeg kunne bruke resten av tiden. Det var en gledeskilde som sprang opp innenfra. Jeg hadde kommet i kontakt med et eller annet – og som kristen vil jeg selvfølgelig si at jeg hadde kommet i kontakt med Kristus eller Den Hellige Ånd. Gud rørte ved meg, rørte ved hjertet mitt... åpnet hjertet mitt, så jeg igjen kunne merke en fundamental glede ved tilværelsen, en glede over å være menneske og over å leve sammen med andre mennesker. Angsten ble mindre, og det ble mindre viktig om jeg skulle bli syk eller om jeg skulle dø. Nuet ble så stort. Jeg opplevde en indre verden som var så fylt, som gav meg så mye livsenergi og livskraft, at det igjen begynte å få mening å legge planer for fremtiden.

Min dype tro er, at alle mennesker som lider, er med på å bære den felles lidelsen som er i verden – den lidelsen som Kristus gjennomlevde, da han så alle verdens synder til alle tider, på én gang. Troen min er at hvert eneste menneske som lider, er med på å bære denne felles lidelsen, som vi alle sammen har del i som menneskehet. Og for meg er det så blitt slik at når jeg går gjennom sykdommen min i kraft av den lidelsen, er jeg med på å bære den felles lidelsen. Da er jeg på en måte med på å bære Kristi lidelse. Og det har gitt meg en utrolig styrke og glede.

VITNESBYRD FRA BJARNE, SOM DØDE AV AIDS

ZAMBIA

Bibelrefleksjon

Kjærlighetens omfavnelse

AV JAPHET NDHLOVU

Bibelens beretninger om Jesu helbredelser forteller enkelt-heter om menneskene som blir helbredet, og om hvordan de reagerer. Den urene kvinnen av lav byrd, den foraktede og utstøtte spedalske, den isolerte lamme, den blinde tiggeren – disse opplever Guds kjærlighets dramatiske omfavnelse. Når de så blir elsket og akseptert, truer deres erfaringer samtlige av de makter, tradisjoner og mennesker som har ignorert, avvist og undertrykt dem.

Etter Peters preken på pinsedagen da han talte til mer enn 3000 mennesker, ble en førti år gammel lam mann som lå ved tempelporten, helbredet. Peter forkynnte at Jesu oppstandelseskraft, som var aktiv for å gjenopprette alle ting, hadde helbredet den lamme. Denne Jesus skulle tilbes som herre over alt. De truede myndighetene arresterte Peter og Johannes. De forsto at denne helbredelsen ikke bare var en god gjerning, men en utfordring av deres makt, et kall til en ny troskap, et angrep på det rådende systemet.

Intensiteten i Jesu respons på sykdom kan ses i beretningen om mannen med hånden som var visnet (Markus 3,1-6). Helbredelsen er nødvendig på sabbaten. Å ikke helbrede mannen ville ifølge hebraisk tankegang bringe ham nærmere døden. Kampen mot sykdom er en kamp for å redde de smittede fra dødens makt og den trusselen den representerer. Etersom sykdom er i strid med den skapende Guds frelsende makt, må den helbredes og skapelsen restitueres. Jesus er forløseren som Guds nåde er til stede i. Det som er nytt i hans virke, er at de som har gagn av Guds nåde, ikke er de religiøse myndighetene og de lovkyndige, men mennesker som ble regnet som utenforstående: fattige, uføre, syke, sørgende. Jesus gjorde seg tilgjengelig for dem som trengte ham, og tok ikke hensyn til konvensjonelle begrensninger. På den

måten viste han riktig anerkjennelse for dem som av forskjellige grunner var utstøtt av samfunnet. Han var konsekvent i å møte mennesker akkurat der behovene fantes, og han møtte disse behovene. Jesus fremstilles som en kriger, som hele tiden bruker sin kraft i strid mot de kreftene som holder folket nede. Alt som undertrykker folket, må utfordres, og dets makt til å undertrykke må overvinnes. På denne måten helbredes de syke, de uføre settes tilbake i full aktivitet, og de undertrykte settes fri.

Da Jesus tok imot syke og uføre med åpne armer, gav han sine etterfølgere et klart forbilde. Den måten som kirkene og deres medlemmer møter hiv og aids på, viser hvor nøye de er med å følge Jesu eksempel. Et svar fylt av kjærlighet og barmhjertighet – åpne armer – er det som kreves av Guds folk. Det er en klar befaling fra Jesus, som vi ser for eksempel i domsberetningen i Matteus 25,31-46. Et slikt svar er også et tegn på Guds kjærlighet og nåde, ikke bare i møte med hiv og aids, men overfor hele samfunnet. Det forkynner for alle som kan se og høre, at Guds rike virkelig gjøres og tar form i verden. Hvis hiv og aids betyr at mennesker kommer inn under dødens makt, forteller kjærlig aksept av mennesker som lever med viruset, at Guds frelsende makt går til kamp mot dødens ødeleggende krefter. Barmhjertighet er i sannhet det første krav som stilles til Guds folk i krisen som hiv- og aidsepidemien har skapt.

Hvilken innsikt kan den kristne troen gi oss på dette stadium i aidsepidemien? Noen tekster fra Det nye testamente viser at troen vår må være en del av en holistisk kristen respons, en respons der vi bekjemper tausheten, skammen og stigmaet knyttet til hivsmitte og aids. Denne responsen er like viktig i dag som den var da aids først ble diagnostisert.

Kanskje var ingen sykdom i Palestina i det første århundre så forferdelig som spedalskhet. Spedalskhet spredte seg gradvis,

inntil den gjorde hele kroppen stygg, og frarøve den dens vitalitet. Smitte betydde å bli avskåret fra kontakt med alle som ikke var spedalske. Og spedalskhet var ikke bare uhelbredelig, den var til slutt dødelig.

Da Jesus møtte den spedalske på stien i Galilea, kunne han ha sagt de helbredende ordene på avstand, slik han gjorde noen ganger, for eksempel i Lukas 7,1-10. Men Jesus valgte å rekke ut hånden for å røre ved den spedalske idet han helbredet ham. Ved å gjøre dette trosset Jesus sosiale skikker, og tok samtidig ingen hensyn til spedalskhetens ekle vesen. Han valgte å sette både helse og sosial aksept på spill for å legge sin helbredende hånd på den desperate mannen. Hvorfor handlet Jesus på denne sosialt og medisinsk uakseptable måten? Markus forteller oss at Jesus gjorde dette fordi han kjente medfølelse med den spedalske.

Helbredelsen av den spedalske var ikke en isolert hendelse. Medfølelse preget hele Jesu liv og virke. Gang på gang følte han medfølelse da han så uvitenhet, sult, sykdom og til og med død. Han ble grepet av medfølelse da han så alminnelige menneskers hjelpeløshet, "som sauer uten gjeter" (Matteus 9,36; Markus 6,34), de syke og blinde i folkemengden (Matteus 14,14; 20,34), og sorg hos dem som hadde mistet sine kjære (Lukas 7,13; Johannes 11,35). Jesu medfølelse stanset ikke med følelsene, men kom til uttrykk i praktisk tjeneste. Av medfølelse vekket han de døde til live (Johannes 11; Lukas 7,14), underviste folkeskarene (Markus 6,34) og helbredet syke (Matteus 14,14; 4,23; 9,35; 19,2).

Når han hjalp de nødlidende, var Herren Jesus ikke redd for fysisk kontakt. Han grep syke (Markus 1,31; Matteus 9,25) og besatte (Markus 9,27) i hånden. Hans fingre rørte blinde øyne (Matteus 20,34; Johannes 9,6; Matteus 9,29), døve ører (Markus 7,33) og stumme tunger (Markus 7,33). Mest oppsiktsvek-

kende av alt rørte Jesus ved spedalske, sin tids utstøtte (Matteus 8,3; Markus 1,41; Lukas 5,12), og viste derved hvor dyp hans medfølelse var.

Jesu medfølelse kjente ingen grenser, den strakk seg utover hans vennekrets til hans fiender. Da han forutså den endelige avvisning han ville oppleve fra den nasjonen han elsket, gråt han over byen Jerusalem (Matteus 23,37). Da han ble arrestert, nådde hans helbredende berøring soldaten som hadde fått øret sitt kappet av i håndgemenget (Lukas 22,51). Jesus ba til og med sin Far vise nåde og tilgivelse overfor soldatene som korsfestet ham (Lukas 23,34). Ved å gjøre dette levde Jesu ut det han lærte: at medfølelse bør vises til alle, uten unntak, etter mønster fra hans barmhjertige Far (Matteus 5,43-45). Som en av hans tidlige etterfølgere kom fram til når han reflekterte over Jesu liv: "Dere kjenner vår Herre Jesu Kristi nåde: Enda han var rik, ble han fattig for deres skyld, så dere skulle bli rike ved hans fattigdom" (2. Korinterbrev 8,9).

Ifølge Det nye testamente var Jesus ikke bare et ypperlig eksempel på menneskelig medfølelse. Enda viktigere var det at han kroppsliggjorde medfølelsen i Guds hjerte. Guds medfølelse, som vi kjenner gjennom Guds åpenbaring av seg selv, er sentral i det hebraiske samfunnets tro. Etter å ha åpenbart det guddommelige navnet for Moses på Sinaiberget beskriver Jahve seg selv som "en barmhjertig og nådig Gud, langmodig og rik på miskunn og sannhet" (2. Mosebok 34,6). Denne Gud reagerer med medfølelse overfor menneskelig nød, ikke på grunn av menneskers fortjeneste, men på grunn av Guds egen kjærlighet og nåde.

Derfor er Gud nådig selv i møte med menneskers opprør og synd. Gud er i sannhet nådig, også i forbindelse med hiv og aids. Guddommelig medfølelse fører til guddommelig handling, tydeligst demonstrert i Jesus Kristus.

DANMARK

Levende Gudsbilder

Helt siden den begynte, har hiv- og aidsepidemien ofte blitt tolket som Guds straff. Mange hivsmittede gjør denne tolkningen til sin egen, og derved fører lidelse til lidelser. Forestillingen om hiv og aids som Guds straff forutsetter et bilde av Gud som en refsende og tukkende makt.

I den følgende bibelstudien skal vi fokusere på fire nytestamentlige fortellinger som maner frem andre, mer kjærlighetsfulle og konstruktive gudsbilder.

Et kjennetegn for de fire bilder er at de avspeiler bilder av en Gud i bevegelse. Gud rører seg, og blir rørt. Gud er ikke stivnet og på avstand. Han møter oss der vi er.

LUKAS 15,11-32

Den bortkomne sønnen Gud som løper oss i møte

Fortellingen om den bortkomne sønnen viser oss et sterkt bilde av Gud gjennom farens holdning og handling. Gud er den som omfavner oss – ivrig og imøtekommende. Han løper oss i møte og "kaster seg om halsen" på oss, som det heter om faren i lignelsen. Og det som driver ham fram, er kjærlighetens dynamiske kraft.

Den bortkomne sønnen er symbolet på mennesket som har nådd bunnen. Det kan skje for oss alle. Og mye kan få oss til å synke dypt i fortvilelse. Det evangeliske poenget er at Gud gir oss muligheten for et nytt liv, som påvirkes av de erfaringene og erkjennelsene som nedturen har gitt oss. Det kommer et vendepunkt i enhver livskrise – også for oss som har rotet vekk mulighetene våre. Også for oss som skammer oss over våre valg og villfarelser. Fortellingen her gir håp om at vi tross alt kan komme videre i livet – og at det finnes noen, både mennesker og Gud, som vil ta imot oss som vi er – uansett hivstatus og livshistorie.

Spørsmål til videre ettertanke

- Når har Gud kommet deg i møte i livet ditt?

- Hvem kan du best identifisere deg med – den bortkomne sønnene eller hans forurettede storebror?
- Hvem av dem er i virkeligheten mest fortapt?
- Hvordan forholder begrepene "tilgivelse" og "rettferdighet" seg til hverandre?

LUKAS 24,13-35

Vandringen til Emmaus Gud som går ved vår side

Sorg kan gjøre oss sanseløse. Slik er det også for disiplene etter Jesu død. De er tunghørte og tungnemme, blinde og fraværende. De kan slett ikke merke at den oppstandne Herren går ved deres side.

Beretningen genspeiler et bilde av Gud som har overvunnet lidelsen for å være solidarisk med oss mennesker i vår smerte. Han går den tunge gangen med oss – uten å gi oss lov til å henfalle i desorientering og desillusjon. Han rusker opp i oss for å få oss til å se det hele i et nytt perspektiv. Hans kraftfulle kjærlighet får oss til å ta verden inn – og til å ta på oss livet. Han oppfordrer og utfordrer oss til å leve. Han møter oss i ord og i handling. Dette gudsbildet er preget av den gammeltestamentlige forestillingen om Gud som Immanuel, altså Gud med oss. Ja, Gud er her hos oss, og han er kommet for å bli. Han er nær – selv når vi gråter eller raser over hans fravær.

Spørsmål til videre ettertanke:

- Har du hatt følelsen av gudsforlatthet i ditt eget liv?
- Har dette gudsbildet eksempelets verdi for oss? Kan den ledsagende Gud lære oss å være gode følgesvenner for medmennesker i nød?
- Hva betyr bildet av den ledsagende Gud for mennesker som skal dø av aids?
- Disiplene gjenkjente Jesus under nattverden. Hva betyr nattverdritualen for mennesker som er i sorg?

JOHANNES 13,1-17 **Fotvaskingen**

Gud som bøyer seg ned for å røre ved oss

Beretningen om Jesus som vasker disiplenes føtter, tegner et bilde av en Gud som er klar til å knele for å komme mennesker nær. Denne beredvilligheten gjøres tydelig i inkarnasjonen, der Gud i sin sønn bøyer seg fra himmelen mot jorden, og i denne scenen, like før påskebegivenheten, når Jesus bøyer seg ned for å tjene disiplene sine. Ved dette viser han ydmykhet og vilje til intimitet. Mange hivsmittede er nettopp ofre for omverdenens hovmod og berøringsangst. De føler at sykdommen tvinger dem i kne – og at andre ser ned på dem og trekker seg bort fra dem.

Jesu vilje til å rekke hånden ut mot, røre ved og løfte denne verdens svake er et forbilde – for den enkelte kristne og for kirken.

Spørsmål til videre ettertanke

- Når knelte du sist for å nå et medmenneske?
- Har du selv følt eller vært offer for berøringsangst?
- Hva synes du om bildet av en Gud som er så jordnær at han i bokstavelig forstand går ned på alle fire?
- Hva betyr et slikt gudsbilde for mennesker som lever med hiv eller aids?

JOHANNES 9,1FF

Helbredelsen av den blindfødte

Gud rekker ut hånden for å helbrede oss

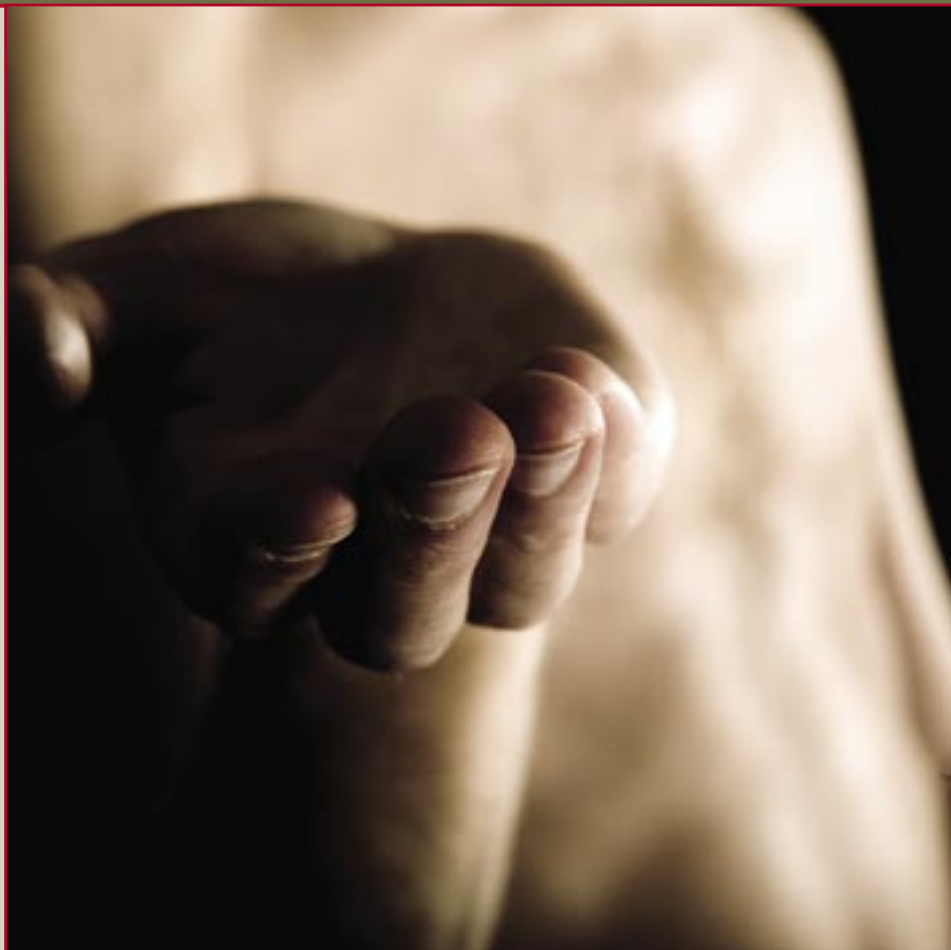
I denne helbredelsesberetningen avviser Jesus at det er en sammenheng mellom skyld og skjebne. Og derved avviser han også bildet av Gud som en sanksjonerende og straffende kraft som gir oss mennesker det vi fortjener. I stedet tegner han i selve helbredeshandlingen et klart bilde av en Gud som rekker ut hånden for å gjøre oss til hele mennesker.

I møtet med den blinde er disiplene nidkjære og nøye. De brenner for å få fordele skyld. Mange hivsmittede møter en slik moralsk nidkjærhet når de er åpne om sykdommen sin. En typisk fordom er at hivsmittede får ligge som de har redet. I denne fortellingen slår Jesus fast at vi mennesker IKKE får som fortjent.

Denne fortellingen er bare én av mange nytestamentlige helbredeshistorier. Alvorlig syke mennesker har behov for håp i sitt liv, men falskt håp kan volde mye smerte. Det finnes ikke alltid helbredelsesmuligheter, men det håpet som evangeliet gir, er bildet av den kjærlige Gud som kan forsonne oss med sykdommens virkelighet og gi oss styrken til å leve – tross alt.

Spørsmål til videre ettertanke:

- Tror du at det er en sammenheng mellom skyld og skjebne, mellom det som vi mennesker gjør, og det som skjer med oss?
- Er miraklenes tid forbi?
- Har du opplevd å føle falsk håp som ble pinefullt punktert?
- Kan forsoning med en alvorlig sykdom være sjelelig helbredende?

Den bortkomne sønnen
Bibelstudie, Lukas 15,11-32

Gud som tilgir

ZAMBIA

1. Innledning

I de fleste – om ikke alle – afrikanske kulturer er det nesten ingenting som kan bryte forholdet mellom foreldre og barn. Ikke en gang synd og død kan ødelegge et slikt forhold. Og slik er også forholdet mellom oss og Gud som skapte alt, menneskeheten inkludert. Vi blir klar over at ingenting kan skille oss fra Guds kjærlighet. Kan da hiv eller aids skille oss fra en slik tilgivende Gud?

2. Refleksjoner

Når man studerer teksten i detalj – og for eksempel leser den i flere oversettelser – kan følgende spørsmål være til hjelp:

a. Spørsmål om selve teksten:

- Vis hvordan lignelsen svarer på fariseernes innvending i Lukas 15,2.
- Hva er det som Faderen, Sønnen og Den Hellige Ånd ønsker skal skje og vil få til å skje?
- Hvis den yngste sønnen hadde fordømt seg selv, ville faren ha kunnet ta imot ham da han kom hjem?
- Hva lærer lignelsen oss om vårt forhold til Gud?
- Hva var det meningen at fariseerne skulle lære av fortellingen?

b. Spørsmål angående hiv og aids

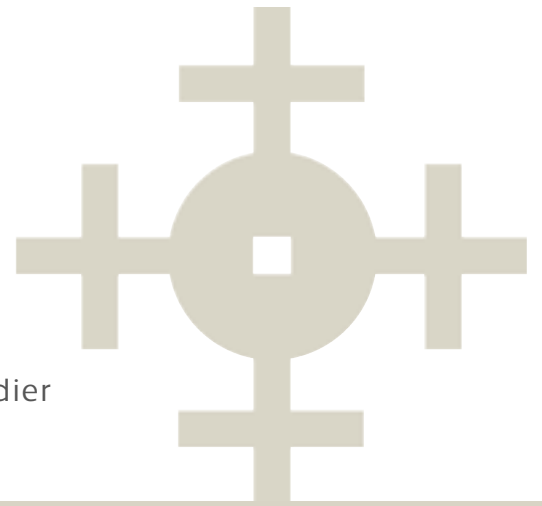
- Ser dere den samme tendensen i vår respons på utfordringen fra hivsmitte?
- Ser vi noen ganger ned på mennesker som lever med hiv eller aids, som fortapte barn?
- Ser vi på dem som syndere som fikk viruset gjennom skjodesløs oppførsel?
- Hvordan kan vi vite smittekilden, og hvorfor ønsker vi å vite det – er det av samme grunn, for å peke på skyld?
- Ser Gud på mennesker med hiv eller aids som syndere som ikke bør tilgis?

c. Tekstens relevans for vår situasjon

- Ser vi den eldre brors reaksjon hos andre kristne som viderefører tausheten, skammen og stigmaet knyttet til hivsmitte?
- Tenk på personene i fortellingen og hva vi kan lære av dem. Sett dette i forbindelse med hivsmitte.
- Hvilke prinsipper kan vi utlede av teksten?
- Hvordan kan kirken være en oase av kjærlighet og inkludering?

Jeg har aldri opplevd livet så intenst som nå etter at jeg fant ut at jeg har hiv. Å måtte komme i kontakt med seg selv – det er tøft, det er hardt arbeid, noe du klart helst ville vært foruten, og vi trenger hverandres hjelp og støtte, hele veien.

RONNY, SOM DØDE AV AIDS, DANMARK

ZAMBIA

Gud som skaper

To Bibelstudier

På et seminar i menighetssalen i Kabwata St Paul United Church of Zambia ble det holdt en samtale med en gruppe mennesker som lever positivt med hiv. De hører til støttenettverket Circles of Hope. Her er deres respons på noen bibelsteder.

Lukas 15,1-11

Sauen og sølvmynten som ble funnet igjen

Teksten ble lest i flere oversettelser for at meningen skulle komme fram.

Etter lesingen ble deltakerne utfordret til å være ærlige om hva de som hivpositive følte da de hørte teksten.

Følgende var deres respons:

- En følelse av tilgivelse – Gud tilgir
- En følelse av kjærlighet – Gud er kjærlighet
- En følelse av å være velkommen – Gud ønsker velkommen
- En bevissthet om bønn etter at man har vært gjennom vanskeligheter. Vi må alltid huske at det finnes en allmektig Gud å be til.

Teksten gir en følelse av tiltro til at det finnes en Gud som tilgir, selv om man går gjennom problemer og vanskeligheter, bare når man henvender seg til ham.

Andre følte at teksten skapte følelser av å være fordømt. Den ene sa: "Når du først hører denne teksten, vil du kanskje tenke at du blir fordømt, særlig hvis du har levd et skjodesløst liv hva sex angår." Gruppen bekreftet at de har lært at Gud er til stede for å tilgi dem og hjelpe dem til å begynne et nytt liv der de

ikke vil tenke på hvordan de ble smittet, men leve positivt.

1 MOSEBOK 1,27-28

Gud skaper mennesket i sitt bilde

Teksten ble lest i flere oversettelser for at meningen skulle komme fram.

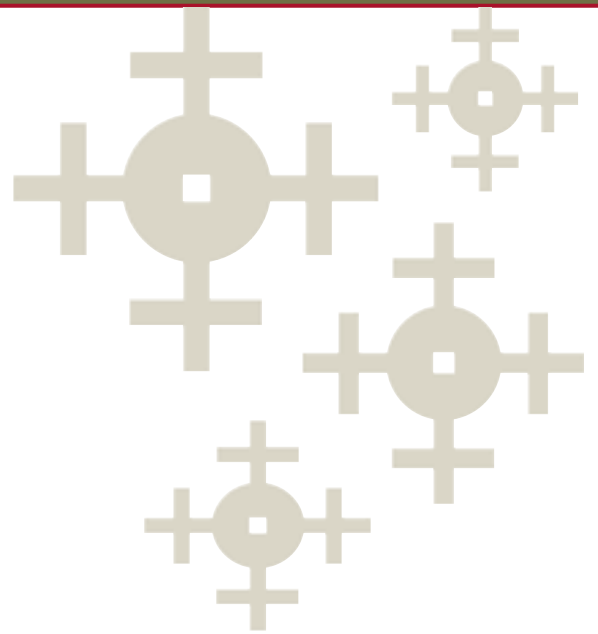
Etter at den ble lest en gang til, ble deltakerne spurt om hva som foregikk i deres tanker da de hørte den.

Her er deres respons:

- Gud er stor
- Gud er allmektig
- Gud er skaperen til tross for vår hivstatus, han har velsignet oss.
- Vi er skapt i Guds bilde, så vi ligner på Gud, og hva vi enn må gjennom, la oss legge det i Guds hender, siden han skapte oss. Skaperen kjenner og forstår dette virus meget godt.
- Det er meningen at vi skal være takknemlige og alltid be til Gud og stadig takke ham for livet.

Den andre følelsen hos deltakere var at hvis Gud er vår skaper, hvorfor må vi gå gjennom så mye lidelse – hvorfor ha hiv? Hvorfor kan Gud ikke bare fjerne viruset fra oss?

Til slutt oppmuntret deltakerne hverandre med at uansett hvilke situasjoner de gikk gjennom, skulle de alltid huske at det er noe å lære fra alt. Det er viktig å ha barmhjertighet og vise omsorg for hverandre, å stole på Gud og alltid be til ham for ledelse.

NORGE

Bibelstudie om den krumbøyde kvinnen.

Lukas 13,10-17

Gud som bryter regler

I samtalene i Oslo med mennesker som lever med eller er berørt av hiv, ble denne bibelteksten studert i et forsøk på å forstå hva det vil si å se mennesket foran oss i stedet for å bli besatt av lover og regler. Følgende retningslinjer kan være til hjelp når man studerer teksten:

1. Les teksten ut fra deres egen situasjon og utfordringene dere står overfor.

Still dere først noen spørsmål om hva slags gudsbilder dere bærer med dere, og hvordan ulike situasjoner kan framkalle ulike gudsbilder. For eksempel:

- Fortell om en situasjon der du tenkte at Gud straffet deg? Hva var det du hadde gjort?
- Har du noen gang følt at Gud bare elsker deg hvis du fortjener det eller fordi du overholder Guds bud?
- Har du noen gang opplevd noe som fikk deg til å tenke at Gud er lunefull eller upålitelig?

Bruk litt tid på å tenke over spørsmålene før dere begynner samtalen. Det er fint om den som leder samtalen, kan begynne med å fortelle om en egen erfaring for å gjøre det lettere å komme i gang. Prøv å få fram de forskjellige typer gudsbilder vi ofte bærer med oss. Bildene som blir nevnt, kan skrives på en flippover, for eksempel: en sint Gud, en kjærlig Gud, en lunefull Gud, en dømmende Gud osv.

2. Les teksten sammen

Les sammen teksten om den krumbøyde kvinnen i Lukas 13,10-17.

3. Les teksten grundig og detaljert

Skriv stikkord på en flippover. Begynn med å stille generelle spørsmål til teksten.

- Hva handler teksten om?
- Hva slår dere ved teksten?
- Hva er temaene i teksten?

Deretter går dere litt dypere inn i teksten

- Hvem møter vi i fortellingen?
- Hva får vi vite om dem i teksten?

Det kan være til hjelp å se på forholdene mellom aktørene i teksten, gjerne ut fra sosiale, politiske, religiøse og økonomiske perspektiver.

- Hvordan forholder lederne i synagogen seg til kvinnens lidelse?
- Hvordan forholder lederne i synagogen seg til Jesus?
- Hvordan forholder Jesus seg til kvinnen? Osv.
- Hvordan forholder Jesus seg til sabbaten?
- Hvordan forholder lederne i synagogen seg til menneskelivet slik Jesus presenterer det?
- Hvordan reagerer de forskjellige til slutt?
- Hvilket gudsbilde har de ulike personene i teksten?
- Hvilket gudsbilde viser Jesus i teksten?
- Hvordan reagerer du på innholdet i teksten?

Etter at dere har arbeidet grundig med bibelteksten, er det viktig å vende tilbake til eget liv og egen livssituasjon.

- Kan dere identifisere dere med kvinnen?
- Har dere hatt opplevelser som ligner på kvinnens?
- Hvem tror dere er i en situasjon som ligner kvinnens nå i dag?
- Hvordan forholder dere dere i dag til mennesker som ligner henne?

4. Les teksten med tanke på å skape forandring

Et kontekstuelte bibelstudium er ikke ferdig før man har sett på hva man kan gjøre for å bringe håpsdimensjonen fra teksten inn i situasjoner i dag.

- Hvem formidler i dag det gudsbilde Jesus representerer, eller hvor kan dere finne det?
- Hvordan kan dere bidra til å bekjempe negative gudsbilder?
- Hvordan kan dere formidle det gudsbilde som Jesus formidler?
- Hvordan kan dere gjøre livet bedre for mennesker i dag som er i en situasjon som tilsvarer kvinnens?

Ettertanke

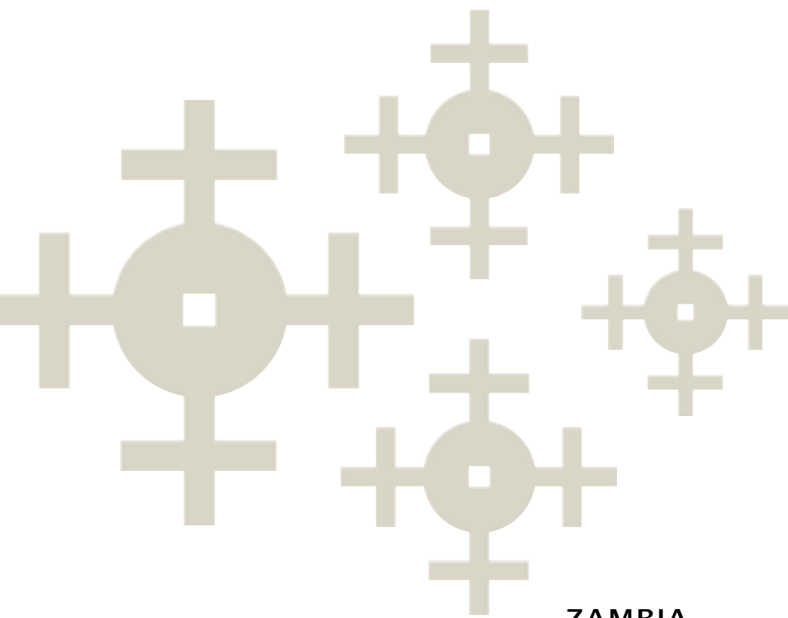
Samtalene i Oslo om denne teksten kan oppsummeres slik: Det faktum at Jesus helbredet på sabbaten, viser seg å kjenne netegne en av Guds viktigste egenskaper. Her møter vi en Gud som motsetter seg autoritetene og løser lenkene til dem som er bundet.

"Det er en Gud som ikke bare har åpent fra åtte til fire, men en kraft som ikke vil la seg begrense." I denne fortellingen bryter Gud selv Skriftens regler "fordi Gud setter mennesker og barmhjertighet over loven. Det som Jesus viser, er at lovens hensikt er viktigere enn absolutt lydighet mot den enkelte regel." Eller, som en deltaker sa det: "Det er Guds natur å elske, og hensikten med hans ord og handlinger er å løse lenker, løfte de undertrykte, frigjøre folk, helbrede og frelse."

Gud er skaperen som alltid elsker. Gud er en Gud som tilgir. Selv om vi er hivpositive, vet vi at Gud elsker oss og har omsorg for oss. Siden han er vår skaper, har vi akseptert vår status, og vi fortsetter å søke ham livet igjennom. Verken Gud eller de som lever med hiv eller aids kan beskyldes for sykdommen. Guds kjærlighet og Guds gjerninger kan ses i dem av oss som lider. Gud er en kjærlig Gud som skapte oss i sitt bilde, og velsigner oss.

CIRCLES OF HOPE, ZAMBIA

ZAMBIA

Liturgi

Gud som ikke fordømmer

L = liturg

A = Alle

1. Folket samles

Musikk spilles

2. Innledningsord

L: Gud sier: "Jeg er deres Lege... Se på meg og bli helbredet."

Venner, vi er samlet her i den allmektige Guds nærvær, i den omsorgsfulle og barmhjertige Guds nærvær. La oss derfor med bønn, lovprisning og sang tilbe den evige og kjærlige Gud. Amen.

3. Lovprisningssalme

4. Åpningsbønn

L: Gud vår Far, din kjærlighet virker i hele skaperverket. Guds Sønn, vi skal gjenskapes i ditt bilde. Gud Den Hellige Ånd, du berører vårt liv med håp. Ta imot vår tilbedelse; gjenvinn oss for din tjeneste; frigjør oss så vi kan ære deg.

Herre, i ditt nærvær erkjenner vi vår plass i en verden som er trett av smerte. I vår tid opplever vi smerte på mange måter. Idet vi samler oss i dag, lider mange på grunn av hiv- og aidspandemien. Mennesker som lever med viruset, blir stig-

matisert. Herre, vi ber om at du vil bruke oss som ditt redskap, så din kjærlighet kan strømme gjennom oss til våre brødre og søstre som lever med viruset.

Nådige Gud, tilgi oss der vi har stigmatisert våre venner og hverandre, forny din kjærlighet i våre hjerter, så vi kan vise omsorg og barmhjertighet til mennesker som lever med viruset.

Led oss inn i denne tjenesten. Må vi oppleve sant fellesskap med deg og med hverandre.

Hør oss i din Sønns Jesu Kristi navn. Amen.

5. Syndsbekjennelse

L: Nådige Gud, for alle våre bekjennelser av troen som sluknet da det var tale om handling, for alle våre kjærlighetserklæringer til deg og til hverandre som ikke har ført til noe,

A: Tilgi oss.

L: Tilgi oss at vi, ved vår ulydighet...

A: ...er delaktige i volden, grusomheten og stigmatiseringen mot mennesker iblant oss som lever med hiv. Vi frarøver dem det liv i overflod og det håpet du gir i din Sønn Jesus Kristus.

L: Som et troens fellesskap i din Sønn har vi ikke gjenspeilet din godhet mot alle våre brødre og søstre.

A: Vær oss nådig, Herre.

L: Som kirke har vi ikke elsket hverandre slik Kristus har elsket

oss. Vi har ikke tilgitt hverandre slik vi selv er blitt tilgitt. Vi har ikke gitt av oss selv i kjærlighet og tjeneste i en sønderslått verden.

A: Vi bekjenner vår synd som kirke, i vår barmhjertige Herres navn.

6. Tilsigelsesord

L: Venner, i Jesus Kristus finner vi bevis på Guds forunderlige kjærlighet: Det var mens vi fortsatt var syndere at Kristus døde for oss. Ta imot Guds tilgivelse i Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn.

A: Å nåde rik for hvem som helst, for hver og en som ber. Jeg var fortapt, men er nå frelst, var blind, men nå jeg ser. ("Amazing Grace", tekst av John Newton, oversatt av Anker Nilsen)

7. Bønn

Nådige Gud, ditt ord gir oss liv i overflod, midt i smerte og lidelse. Det gir håp når vi fortviler. Gi at vi må høre din røst i dag når vi leser ditt hellige ord. Må det bringe heling inn til vår brutthet. Vi ber i Jesu Kristi navn. Amen.

8. Lesning

Johannes 8,1-11

9. Momenter for preken

- De skriftlærde kom bare med kvinnen, og man kan lure på hva det ble av mannen som hun begikk ekteskapsbrudd med. Moseloven krevde at begge parter skulle henrettes. (3 Mosebok 20,10; 5 Mosebok 22,22.)
- De skriftlærde ønsket også å ydmyke kvinnen og stigmatisere henne, og begikk derved en grov urett. Mennesker med hiv må ikke stigmatiseres.
- Noen av oss oppfører oss som om vi aldri har syndet, eller som om våre brødre og søstre som lever med viruset, har syndet mer enn oss. Men vi er også syndere.
- Jesus fordømte ikke kvinnen, men viste nåde, og sa til henne at hun ikke skulle synde mer.

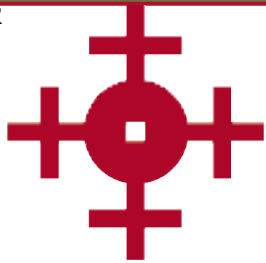
10. Bønn

Etter eget valg

11. Avslutningssalme

12. Velsignelsen

A: Vår Herre Jesu Kristi nåde, Guds kjærlighet og Den Hellige Ånds samfunn være med oss alle. Amen.

"Det er i ham vi lever,
beveger oss og er til."

NORGE

Vandregudstjeneste

Denne gudstjenesten har vokst fram på bakgrunn av samtale vi har hatt i Oslo om stigmatisering av mennesker som lever med hiv. En hovedtanke har vært at hele gudstjenesterommet skal være en preken, og uttrykke både et gudsbilde og et menneskesyn.

Innledning til liturgien og forberedelser

Dette er ikke en lineær gudstjenesteliturgi. Mesteparten av tiden går med til at de som vil kan gå rundt til ulike stasjoner i kirkerommet.

Denne gudstjenesten er såpass annerledes at det er viktig å forberede menigheten godt på hva de går til, enten i tidligere gudstjenester, i menighetsblad eller liknende. Dette for at ikke folk skal føle seg utenfor eller fremmedgjort. Det er også viktig å lage en agenda for gudstjenesten som kort sier noe om hva som er tanken bak og gangen i gudstjenesten. Gudstjenesten har visse likhetstrekk med Korsvandringstradisjonen. De nevnte stasjonene er våre forslag. De gjøres klare på forhånd.

Stasjonene krever noe plass, og en kan legge til og trekke fra ut i fra lokale ønsker og muligheter i rommet. I de fleste sammenhenger vil det være altfor mye å ta med så mange stasjoner som her er nevnt. Så vi anbefaler dere å gjøre et utvalg. Men Underets sted bør være med. Det beste er om dere kan finne lokale uttrykk som kan symbolisere de ulike stasjonene.

Vi har foreslått noen farger som kan markeres med stoffer

som enten henges opp på veggen eller legges på gulvet. Eventuelt kan en la tynne strimler av tøy gå fra den enkelte stasjon til Underets sted. På hver stasjon bør det ligge en oppslått Bibel, gjerne på et av de stedene som er foreslått som tekst. I tillegg kan den korte teksten skrives opp på et ark og henges opp eller legges ved siden av Bibelen. På den måten blir det tydeligere hva stedet symboliserer. Store merkelapper fungerer ikke så godt. Men først og fremst: gjør det enkelt og overkommelig. Det vi her foreslår er muligheter, ikke nødvendigheter, der en kan plukke og sette sammen ut i fra den lokale konteksten og de lokale forutsetningene.

Vi har også foreslått hvor de ulike stasjonene kan plasseres i kirkerommet. Dette trenger en selvsagt ikke å følge. Det er også mulig å la hele gudstjenesten foregå utendørs, hvor for eksempel inngangspartiet til kirken blir et slags alterparti. Men det er ikke bra å ha noen stasjoner innendørs og andre utendørs. Det kan lett oppfattes som et skille og en gradering av stasjonene. En gymsal eller menighetssal kan også brukes.

Forberedelsen av gudstjenesten kan passe godt til et gudstjenesteverksted, både med unge og voksne. Her kan en reflektere rundt stasjonen, finne fram til hvilke stasjoner en ønsker å ha med, utarbeide helheten i gudstjenesten, utforme og lage stasjonene, og kanskje finne en alternativ måte å introdusere dem på. Det kan for eksempel knyttes personlige erfaringer og fortellinger til noen av stasjonene. Det er da viktig å passe på at introduksjonen fortsatt blir kort.

Stasjonene

• Klagested

Bitterheten. Steiner; mørke, sterke farger. Nær inngangen til kirkerommet. Davidssalme 22,2

• Samtalested

Mulighet til å legge av seg byrder; skriftemål. I en av de bakerste krokene i kirkerommet. Stoler plassert to og to. Bord med kopper og varm te. Steiner med levende lys på. En dyp, mørk og rolig grønnfarge. Johannes 3: "Nikodemus kom til Jesus om natten, og sa..."

• Fellesskapssted

I den andre bakerste kroken av rommet. Et levende lys i midten der mennesker kan sette seg i en sirkel rundt lyset. 1 Korinterne 12,12-26 (v.13); Filipperne 2,1

• Gledens og latterens sted

Langsmed en av kirkeveggene. Gult; klovnen; eller masse farger, røde neser eller et bilde av en klovn. 1 Mosebok 18,12; 1 Korinterne 1,27a

• Kroppens og seksualitetens sted

Massasje (av føtter eller hender) Varme farger, kjærlighetens farger, lyserødt; slør, gjerne formet som en abstrakt installasjon. Blomster. Høysangen 4,1; Lukas 7,38b

• Verdighetssted.

Perler, stjerner, blått. Fra Jesaja 45, 3-4: "I ditt mørke gir jeg deg skatter. På hemmelige steder skal du finne rikdom. Jeg er din Gud som har kalt deg ved navn, jeg har kalt deg og gitt deg

et hedersnavn."

• Oasen

Kilden. Ved døpefonten, med planter i jord, et tre. En vannkanne for vanning av blomstene; kaldt vann til å drikke; et vaskevannsfat. Blått og grønt. Johannes 4,14; Jesu dåp; Åpenbaringen. 22,1.17; Davidssalme 42,1

• Sårbarhetens og sårenes sted

Litt langt nede i midtgangen. Blodrødt tøyestykke. Muligheten til å dele dikt og andre tekster. Jeremia 30,17

• Underets sted

Forvandlingens, livsmotets og styrkens sted. Midt i kirkerommet. Brød og vin. Alle fargene kan komme sammen på dette stedet.

• Forbønns og lysteningssted.

På vei opp til alterpartiet. Mulighet for lystenning og å kunne skrive lapper med forbønner. En krukke til å legge lappene i. Håpsfarge. Filipperne 4,6

• Hvilested

Foran alteret. Varme og mørke farger, puter, tepper, madrasser. Matteus 11,28.

• Kampens sted

Bak alteret, gjerne langsmed veggen i retning prekestolen. Plakater/ark på veggen til å skrive på. Kampfarger. Lilla. Efeserne 6,12

"Det er i ham vi lever,
beveger oss og er til."

Liturgien

1. Prosesjon

Mens en passende salme synges. Med vin og brød (ordentlig brød), vann til oasen og ett lys til hver stasjon. En person til hvert lys, som bæres i hendene formet som en skål. Prosesjonen går opp til alterpartiet.

2. Nådehilsen og kort tekstlesning

- Apostlenes gjerninger 17, 24-25. 27b-28
- Enten går personene med lys til sine stasjoner etter nådehil- senen, eller under introduksjonen når hver av stasjonene nev- nes. I det siste tilfellet må de fremste stasjonene nevnes først slik at forsamlingen ser at det er dit lysbærerene går, deretter nevnes stasjonene nedover i kirkerommet.

3. Sang

4. Innledning

Åpning og etablering av rommet. Gi trygghet i forhold til det som skal skje. Følgende momenter kan nevnes:

- Retten til å bli betraktet som et helt menneske.
- "Se mennesket!" Gi plass til hele livet, som er båret av Gud.
- Alle stasjonene nevnes, enten ved at noen forteller en personlig erfaring som knytter an til en bestemt stasjon, eller ved at man bruker ideer fra den korte prekenen som står på neste side. Dersom lysbærerene har gått til stasjonene, reiser de seg når deres stasjon nevnes og løfter lyset opp.
- Folk kan bli sittende i benkeradene i stillhet eller gå til de stasjonene de ønsker. Det er ikke noen poeng å gå til så mange stasjoner som mulig. Følg hjertet!
- Opplys om det skal være nattverd eller et kjærlighetsmåltid eller eventuelt noe annet etter vandringen rundt på stasjonene.
- Alt GJØRES i Gud, i rommet. Det peker mot Gud som aksepterer og har skapt oss slik som vi er.
- Bønn som avslutter innledningen:

"Vi takker deg, Gud, for at vi kan være hele mennesker i ditt hus – du som har skapt oss, du, Kristus som frigjør, og du Hellige Ånd som fornyer - livet i oss."

5. Trosbekjennelse

Forslag: Den nikenske trosbekjennelsen

6. Musikk

Instrumental musikk eller en meditativ sang

7. Tid for vandring til stasjonene

Minst en halv time; enten til stille, rolig og meditativ musikk el- ler i stillhet om det ikke føles for truende. Om en velger stillhet så kan det være bra å bryte stillheten 2-3 ganger med en sang eller musikk. På den måten skapes det et fellesskap i rommet, samtidig som folk er på de forskjellige stasjonene.

8. Nattverd eller kjærlighetsmåltid

Mens folk fortsatt er rundt i rommet, fortsetter gudstjenesten. Og folk kan gjerne bli værende der hvor de er.

Ved nattverd:

- Presten kneler ved brødet og vinen i midtgangen og kan eventuelt begynner rett på Innstiftelsesordene, "I den natt da han ble forrådt...".
- Fredshilsen: "La oss hilse hverandre med Kristi Fred / "Guds fred være med deg"."
- Utdelingen skjer fra Underets sted. De som vil kan ta imot. Eventuelt kan en dele ut velsignet brød til dem som ikke ønsker å ta imot nattverd. Utdelingen kan skje i stillhet eller med meditative sanger.

9. Fadervår, velsignelsen og utsendelse

Alle samler seg i en ring eller i ringer utenpå hverandre. Fader- vår bes, en prest lyser velsignelsen.

10. Utgangssang.

Forslag til preken

Her er vi. Vi er kommet for å stille oss fram for Den Hellige. Vi har vendt ryggen til verden. Den skjøre, vanskelige, harde, urettferdige, saftige og vidunderlige verden. Vi sitter her høflige og "rene og pene". Men "verden" slipper ikke helt taket på oss. Under overflaten rører frustrasjonene og sinnet på seg. Lengsler og nederlag veksler om å ta oppmerksomheten vekk fra møtet med Den Hellige. Kanskje kroppen fortsatt husker nattens opplevelser, selv om ånden prøver å glemme dem. Stoltheten over gårsdagens gode gjerning truer ydmykheten, eller skam truer selvfølelsen.

Vi prøver å være rene og tror at det er å være hel, - og hele må vi være når vi skal møte Gud ... Eller er det slik det skal være? Er ikke det å være hel å vedkjenne seg hele mangfoldet på godt og vondt? Er det ikke å gi seg selv rett til å være en del av den skapte, men også kjempende verden?

Først når vi gir oss selv rett til det og tar med oss inn i kirken alt det vi er som mennesker, skjer det et møte med Den Hellige. Da gir vi rom for nåden, oppreisningen og gleden.

Alt skjer - i Gud

I denne gudstjenesten skal vi få være det vi er – mennesker. Inne i oss er det rom på rom og i dette gudshuset er det i dag mange "rom". Noen dager er det gledens og takknemlighetens rom som er det dominerende rommet i oss. Er det slik for deg i dag, så følg lysbæreren til gledens og latterens sted. Er dette derimot en dag hvor forsmiddelsens og raseriets rom domi-

nerer i deg, så følg en annen lysbærer til klagestedet. Veksler kroppen din mellom lengselen etter en god berøring og bare lysten til hvile, så besøk både kroppens og seksualitetens sted – og hvilestedet. Eller er du der i livet at alt føles uttørket og livet er en vandring i golde landskap, så følg lysbæreren til kilden med det levende vann eller ta turen til verdighetsstedet der du igjen kan jeg reise deg i all din storhet. Eller en mulig vei kan gå fra samtalestedet der du kan legge fra deg det som hindrer deg i å ta kontakt med andre, deretter til fellesskapsstedet hvor du henter nytt mot fra de andre, for så å gi dette videre enten ved å be for andre på forbønns- og lystenningsstedet, eller ved å kaste deg inn i kampen for det gode liv på kampens sted.

Til slutt går veien fra de forskjellige stasjoner til Underets sted, der vi rekker våre hender fram som tomme skåler og tar i mot brød og vin, livsmot og styrke til igjen å gå ut i verden - med Gud.

Her er vi trygge. I Guds Hus, i møte med Den Hellige, får vi være den vi er.

Alt skjer - i Gud.

Sitt stille en stund og kjenn på hva du trenger i dag. Kanskje er det nok med én stasjon – eller kanskje du bare vil sitte i kirkebenken? Det som er riktig for deg er det riktige.

I Guds hus er vi frie.

I Gud er det vi lever, beveger oss og er til.

DANMARK

Gud som er nær

Hver vinter holdes en retreat for mennesker som lever med hiv eller aids og deres nærmeste. Folk kommer sammen for å meditere, be, reflektere og støtte hverandre – i stillhet så vel som i samtale. Her er et eksempel på en liturgi fra en retreat:

1. Salme

2. Morgenbønn

Herre, vår Gud,
Takk for stillheten midt i en verden full av bråk og larm.
Takk for ditt nærvær.
Gud, gå med oss inn i den nye dagen
som ligger foran oss.
Vi vet ikke om dagen blir lys og lykkelig
eller mørk og mislykket.
Men vi håper og tror at du er kjærlighetens Gud,
at du går med oss alle dager inn til verdens ende,
ja, helt inn i uendeligheten,
at du holder av oss og holder ved oss – uansett hva som skjer.
La oss i dagens løp få oppleve klarhetens øyeblikk.
La oss høre ditt hjerte slå.
Amen.

3. Lesning

Lukas 24,13-35

4. Meditasjonsord:

Veiene våre gjennom livet er svært forskjellige. Vi kan vandre langs hovedveier eller sideveier. Vi kan ta en snarvei eller gå en omvei. Vi kan komme på avveier og ville veier. Vi kan stå ved

Retreatliturgi:

Morgenbønn

korsveier og ikke ane hvilken retning vi nå skal velge.

Veiene våre gjennom livet er meget forskjellige. Noen ender i blindveier. Andre fører oss dit vi skal. Så er det de veiene hvor vi aldri har satt vår fot – de utrådte stiene, de ubrukte mulighetenes land.

Det var en gang en mann som kom til veis ende – til himmelen. Sammen med Vårherre så han sitt liv passere revy. Han smilte ved gjensynet med de vakre stundene, og gråt da han så de smertelige. Med ett gikk det opp for ham at i alle hans livs gode øyeblikk var det et sett med føtter ved siden av hans egne, som spor etter en ledsager. Men i de onde tidene var det bare to føtter på hans livsvei.

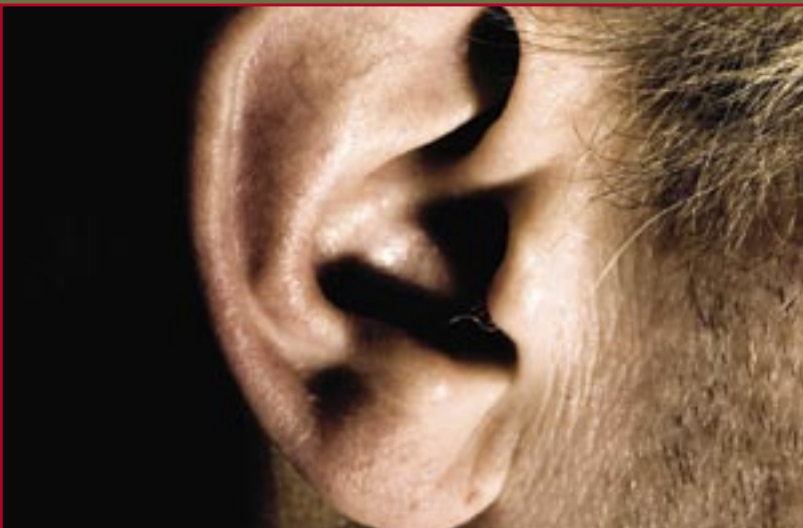
Mannen så på Vårherre, og spurte bebreidende: "Hvorfor var du bare med meg da alt var lyst og lykkelig? Hvorfor ville du ikke følge med meg da livet mitt ble hardt?" Vårherre strøk ham over kinnet og sa: "Mitt elskede barn – da tilværelsen ikke var til å bære for deg, gikk jeg ikke ved siden av deg, nei, jeg bar deg..."

Veiene våre gjennom livet er meget forskjellige. Men viktigere enn livsveiene er de menneskene som er ved vår side – det følgeskap vi har underveis. Jesus Kristus er ikke bare vår veiviser – han er også vår følgesvenn. Skritt for skritt leder og ledsager han oss – også når vi snubler, også når vi faller. Han vil være med oss og bære med oss når alt blir tungt. Han vil bære over med oss og bære oss når vi tvinges i kne. Amen.

5. Salme

6. Fredshilsen

Guds fred ønskes med omfavnelse.

Kveldsbønn

Å lytte

Der sitter du

**med skorper
av skit og skjensel**

**på dine armer
på din arme sjel**

**Du forteller meg
om dine mange tap**

**om mannen som forlot deg
og barnet du måtte forlate**

**Du forteller meg
om giften som fosser
i kroppen din**

**som en elv
som ikke kan slutte**

**med å bruse
og brase gjennom
alle diker**

**Du sier
du vil dø**

Jeg tier

**Og tar hånden din
din ru og rystende hånd**

1. Salme

2. Bønn

Som disiplene dine på veien til Emmaus
er vi så ofte ute av stand til å se
at det er deg, Kristus, som har slått følge med oss.
Men når øynene våre åpnes,
innser vi at det var du som talte til oss hele veien,
selv om vi kanskje så bort fra deg,
og lot deg tale for døve ører.
Da er det tegnet på vår tillit til deg
at vi selv forsøker å elske og tilgi
sammen med deg.
Uavhengig av vår tvil
- ja, også av vår tro –
er du, Kristus, alltid til stede,
din kjærlighet brenner i vårt hjertes innerste.
Gud skje takk og lov!
Amen.

3. Meditativ lesning

Lukas 24,13-35 leses sakte.

4. Kort stillhet

Deltakerne velger et ord eller en setning fra dagens tekst,
som ligger spredt ut som en mosaikk på gulvet i andakts-
rommet.

5. Stillhet

6. Salme

7. Den aronitiske velsignelsen

leses mens man holder hverandre i hånden.
Herren velsigne oss og bevare oss. Herren la sitt ansikt lyse
over oss og være oss nådig. Herren løfte sitt ansikt mot oss
og gi oss fred. Amen!

**“Herre, vær os evig nær,
vær os nær når sol oprinder,
og når sol og stjernesvær
i den dybe nat forsvinder!
Lad din Ånd ej fra os vige,
til vi ser dig i dit rige!”
Amen!**

B.S. INGEMANN, NO. 404 DEN DANSKE SALMEBOG, 2003

Eksempel på en retreatpreken

Lesning: Lukas 24,13-35

DANMARK

Gud som rører ved oss

BY CARINA WØHLK

Vi mennesker er så preget av berøringsangst. Og som hivsmittede har dere i særlig grad merket menneskers skrekk for nærhet på deres sjel og kropp – både når ikke-smittedes angst og uvitenhet har fått dem til å trekke seg bort fra dere, og når dere selv har støtt mennesker fra dere fordi dere har vært redde for å bli foraktet og forlatt.

Vi mennesker er så preget av berøringsangst, for på nært hold blir vår svakhet og annerledeshet så iøynefallende. Derfor holder vi folk på avstand heller enn å la dem komme tett inn på oss. Derfor unnlater vi helt å innlate oss med andre. Det er sjelden vi tør stå frem og stå ved hvem vi er. Det krever følsomhet overfor oss selv og andre – det krever nærhet fra den Gud som rommer oss og elsker oss ut over rimelighetens grenser.

I løpet av denne retreaten har vi streift nærhetens vesen og vesentlighet. Langt fra hverdagens jag har vi dvelt ved ord og tanker. Vi har talt bønnens språk og møtt hverandre i stillhet. Nå skal vi vandre et stykke med disiplene på vei til Emmaus – for å kunne gripe og begripe den guddommelige nærhet.

Emmaus-beretningen hensetter oss til tiden og rommet, ja, til tomrommet, etter Golgatas galskap. To av Jesu disipler, to av hans nære og kjære venner, er på vei til byen Emmaus. De går og sukker av sorg. De skynder seg, og skjønner ingenting. De vandrer i blinde, kan ikke se veien ut av smerten. Hvorfor skulle Jesus, som var så god, lide ondt, ja, lide døden? Hadde han ikke lovet at han ville være der for dem? Og så går han hen og forlater dem, ugjenkallelig. Disiplene fatter ingenting, minst av alt at det var meningen at Jesus skulle dø. De finner ingen mening i galskapen.

Disiplene er i en tapssituasjon. Og de fortaper seg i følelsen av tap. De har mistet et menneske som de elsket – og de har mistet troen på at han var den han sa han var – deres befrier og Guds sønn. Alle forventninger og forhåpninger er knust.

De har fulgt ham på det som de trodde var veien til himmelen – og det viste seg åpenbart å være en blindvei. Nå er de forbi-

tret og forbistret. De har vendt blikket bort fra Jerusalem – i vemmelse og gremmelse. Ryktene sier riktignok at Jesu grav er tom. Men det virker for utrolig, for godt til å være sant.

Plutselig trer en tredje mann inn i fortellingen, inn på veien. Det er den oppstandne Herren, Jesus Kristus. Det vet vi. Men disiplene gjenkjenner ham ikke. De ser på ham som en fremmed – og er selv fremmedgjorte. De er ikke bare forstyrret av sorg – de er rett og slett synsforstyrret.

Mannen spør dem hvorfor de er så bedrøvet. De virker jo som om de er blitt berøvet sin kjæreste venn... Disiplene forklarer ham hva som er skjedd i Jerusalem de siste dagene. De forteller ham om alle deres drømmer, som nå ligger knust ved korsets fot.

Intenst og omhyggelig gir mannen seg til å tyde de gamle profetiene for dem. Han forklarer dem at det faktisk står skrevet at Guds sønn skal lide for deretter å bli herliggjort. Han forsøker å nansere disiplenes svart/hvitt-syn på hendelsesforløpet.

Når de nærmer seg reisens mål, later den fremmede som om han vil gå videre. Men disiplene, som nyter hans selskap og fryder seg over hans glødende ord, nøder ham til å bli og spise med dem. Under måltidet skjer underet. Sløret faller fra disiplenes øyne.

I brøkdelen av et sekund når Jesus bryter brødet, gjenskapes skjærtorsdagskvelden – men med den tydeliggjøring at han som gir, også er den som gis. Jesus Kristus er død og oppstanden. Hans kjøtt og blod er ett med brødet og vinen.

Og det er det levende fellesskapet – ikke den døde bokstaven – som skjenker disiplene oppstandelsestroen. Det er samværet, ikke samtalen, som åpner sinnene deres. Disiplene ser Jesus lys levende på veien, men de registrerer ham ikke. De lytter mens han tolker skriftene, men de hører ikke hvem det er. De er ikke bare tungsindige – de er tunghørte.

Først i det øyeblikk de skal spise, i det øyeblikk de blir ett med

Jesus i måltidet, innser de hvordan lidelse og herlighet henger sammen i historien hans. Åpenbaring er å få åpnet øynene!

I gjenkjennelsens glade nu forsvinner Jesus som dugg for solen. Deres veier må skilles, men disiplene får ikke separasjonsangst. Nå har de sett og innsett hvem han er. Nå har de gjenkjent og anerkjent ham som Guds sønn. Dermed frigjøres de til å vende tilbake til livet og samlivet med andre. De handlingslammede disiplene blir handlingsorienterte.

Livets vilkår og vilkårlighet er ikke forandret – men det er til gjengjeld disiplenes livssyn. De er ikke lenger desillusjonerte. De er ikke lenger desorienterte. Med ett kan de gjennomskue meningen med det som har hendt.

Fortellingen om reisen til Emmaus er fortellingen om prosessen i en sorg. Disiplene foretar en ytre, men også en indre reise. De beveger seg fra tvil og fortvilelse til tro og handling.

Når vi mister dem vi holder av, når tingene innvikler seg i stedet for å utvikle seg, når hjertene våre brister og ingenting synes bærekraftig, blir vi overveldet av meningsløshet og motløshet. Vi har det på samme måte som disiplene på vei til Emmaus. Vi føler oss ensomme og gudsforlatte. Vårt "Hvorfor?" skriker mot himmelen.

Men selv om vi ikke kan finne meningen i meningsløsheten, selv om vi ikke kan gjenskape sammenheng i opplevelsen av sammenbrudd, er vi ikke overlatt til oss selv. Det er en vei ut av lidelsen. Og Jesus Kristus vil slå følge med oss på den veien – også når vi ser ham med et fremmed blikk.

Han vil rive oss ut av tvilens og fortvilelsens mørke. Han vil drive oss til den innsikt som får oss til å se situasjonen vår klart. Han vil utgyte kjærligheten sin og inngyte håp i oss. Håp kaster lys over livet vårt. Håp ser livene våre som de er – og åpner samtidig muligheten for forandring.

Vi mennesker er så preget av berøringsangst. Men vi har en Gud som berører oss med sin svimlende, himmelske godhet. Vi mennesker blir så forskrekket av nærhet. Men vi har en Gud

som vil ha nærkontakt med oss; en Gud som – i bokstavelig forstand – går oss under huden, fordi han elsker oss.

Vi mennesker er så preget av berøringsangst. Men i livet og samlivet kommer Gud oss nær – også om vi ikke vil vite av ham. Han kommer oss nær med en kjærlighet som overskrider våre grenser, og overvelder oss med sin styrke. Amen.

Gode Gud,
takktak for samværet og nærværet
vi har hatt med deg og hverandre
under denne retreteren

Vi ber deg:
Hold våre hjerter mottagelige
for kjærligheten.
Hold våre øyne åpne
for din åpenbaring.
Hold oss fast i troen på
at du er Herre –
over livet og døden,
over levende og døde.
Du som bare er en bønn borte,
vær oss evig nær.
Amen.

La oss be et øyeblikk i stillhet, hver for seg.

Nå må dere gjerne reise dere, så vi med apostelen kan ønske hverandre:

Vår Herre Jesu Kristi nåde,
Gud vår Fars kjærlighet
og Den Hellige Ånds samfunn
være og bli med oss alle.
Amen.

Lystenning

Gud, du skapte én verden, uten grenser og splittelser.

I dag er din verden delt og splittet.

Hjelp oss å gjenskape enheten i verden,

foren oss i kampen for å gi hivsmittede de samme muligheter og rettigheter som andre.

Gud, vi ber for de land der myndighetene lukker øynene for den virkeligheten som hiv og aids representerer.

Gi oss mot til å avsløre dem, slik at ikke flere behøver å ofres på fornektelsens alter.

Vi tenner et lys for menneskehetens enhet. **(Et lys tennes.)**

Gud, gi oss mot så vi kan arbeide for enhet.

Gud, du er menneskelighetens og menneskeverdets kilde:

Vis oss det ansvar vi har for hverandre.

Hjelp oss å skape en verden der ingen tjener på andres lidelse og nød,

en verden der forskere, den farmasøytiske industrien og vi selv er klare over vårt etiske ansvar.

Gud, vi ber om en verden der livet er hovedsaken, ikke statistikk og profitt.

Vi tenner et lys for de riktige prioritetene i samfunnet. **(Et lys tennes.)**

Gud, gi oss innsikt så vi kan arbeide for rettferdighet.

Gud, du har skapt oss likeverdige, uansett yrke, sosial status, nasjonalitet eller legning.

Foren oss på tvers av alle de sosiale grensene vi skaper.

Vi ber for alle sexarbeidere som utnyttes og lever under press.

Vi ber for alle som kjemper for retten til å beskytte seg mot hiv.

Må deres stemme høres, og må de finne mektige fortalere og støttespillere.

Vi tenner et lys for en verden der det ikke finnes noe "vi" og "de". **(Et lys tennes.)**

Gud, gi oss solidariteten så vi kan være en stemme for de stemmeløse.

Kjærlighetens Gud

Vi har delt vår smerte og vårt tap med deg.
Du er vårt håp i vår lidelse og vår lengsel.

Må vi finne fred i troen på
at du er kraft i den kraftløse.
Vis oss at din styrke kan utfolde seg
selv i vår grenseløse svakhet.

Du fordomsfrie Herre,
hjelp oss å skape en verden
der ingen behøver å dø alene,
og der alle kan leve
med livsmot og uten frykt.

Dette ber vi om
i Jesu Kristi navn.

Amen!

Gud, du tjener oss og kaller oss til å tjene hverandre uten å tenke på hva det koster oss.

Styrk vår lyst og vilje til å tjene hverandre.

Vi ber for ansatte i sosial- og helsesektorene og for frivillige som arbeider med hivsmittede.

La dem vite at de tjener deg, o Gud, og gi dem utholdenhet.

Vi ber for venner, familier og partnere til hivsmittede og for etterlatte etter aidsofre.

Vi tenner et lys til trøst for alle som sørger. **(Et lys tennes.)**

Gud, gi oss barmhjertighet så vi kan tjene de lidende.

Gud, du skapte oss i ditt bilde, og gjorde oss til medskapere av en rettferdig verden:

Hjelp oss i kampen mot fordommer, uvitenhet og dumhet,

så vi kan se omrisset av en verden som behandler hivsmittede med respekt.

Gud, vær nær hos dem som har mistet arbeid, venner, familie eller partner på grunn av sin hivstatus.

Vi tenner et lys for en verden med respekt for alle menneskers verdighet. **(Et lys tennes.)**

Gud, gi oss en visjon som vi kan dele med dem som har mistet alt håp.

Gud, du kjenner oss, og føler vår smerte:

Vi vet at ingenting kan skille oss fra din kjærlighet.

Vi ber for alle hivsmittede og alle som er berørt av hiv eller aids,

alle som lever med angst, med sorg og med tap.

Gud, som skapte alle mennesker i ditt bilde, hjelp oss å være der når andre lider.

Vi tenner et lys for en verden der lidelse deles, og byrder lettes. **(Et lys tennes.)** Gud, gi oss mer av din kjærlighet så vi bedre kan forstå smerten og håpet som hører med til det å være menneske.

Bønn på Verdens aidsdag

Vår Far i himmelen

På denne Verdens aidsdag
kommer vi til deg
med alt som knuger og tvinger oss.

Vi ber:

Vær hos alle dine sønner og døtre
som lever med hiv eller aids.

Barn mister foreldrene sine.
Kvinner mister mennene sine.
Hele generasjoner forsvinner.

Gud, gi oss styrke til å reagere
overfor omfanget og omkostningene
knyttet til aidsepidemien.

Reis oss opp
så vi kan gå ut i verden
og kjempe mot hiv
og mot arrogant diskriminering.

Hjelp oss å konfrontere
vår egen selvrettferdighet
og våre falske oppfattelser
av hiv og hivsmittede.
Åpne våre hjerter
for forandring og forsoning.

I din godhet, Gud,
gi hvile til alle som er døde av aids,
og håp til alle som lever med hiv.

Dette ber vi om
i vår Herre Jesu Kristi navn.
Amen!

